

STRATEGIA ROZWOJU GMINY SITKÓWKA - NOWINY do 2015r.

CZEŚĆ I RAPORT O STANIE GMINY

Wykonawca:
Świętokrzyskie Centrum
Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej
25-308 Kielce ul. Bodzentyńska 44a
tel: (0-41) 344 66 30, 344 77 62
tel: (0-41) 343 00 38, 344 41 60

SPIS TREŚCI

WSTĘP	4
1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY	6
1.1. Historia gminy	6
1.2. Sitkówka -Nowiny dzisiaj.....	9
2. ŚRODOWISKO NATURALNE	11
2.1 Położenie i ukształtowanie powierzchni.....	11
2.2 Sfera przyrodniczo – krajobrazowa	13
2.3 Budowa geologiczna	15
2.4. Klimat	16
2.5. Gleby	19
2.6. Zasoby wodne - ocena stanu aktualnego.....	20
2.7. Surowce naturalne.....	22
2.7.1.Zagospodarowanie kopalin	23
2.8. Charakterystyka stanu środowiska przyrodniczego	24
3. DEMOGRAFIA	34
3.1. Liczba i struktura ludności.....	34
3.2. Bezrobocie.....	38
3.3. Władze lokalne	40
4. WARUNKI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW	42
4.1. Sytuacja mieszkaniowa.....	42
4.2. Wodociągi.....	45
4.3. Gospodarka ściekowa.....	46
4.4. Gospodarka odpadami	49
4.5. Zaopatrzenie w energię ciepłą i elektryczną.....	54
4.6. Gazownictwo.....	56
4.7. Telefonizacja.....	57
4.8. Drogownictwo i komunikacja	57
5. DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA	60
5.1. Charakterystyka działalności kluczowych zakładów przemysłowych.....	63
5.2. Rolnictwo	66
5.3. Zatrudnienie	69

6. MIENIE KOMUNALNE	71
7. BUDŻET GMINY	74
7.1. Bilans dochodów i wydatków budżetowych	74
7.2. Dochody	77
7.3. Wydatki z budżetu gminy	81
8. EDUKACJA, KULTURA , SPORT I REKREACJA	84
8.1. Edukacja.....	84
8.2. Kultura	87
8.3. Sport	89
8.4. Promocja gminy i atrakcje turystyczne	91
9. POMOC SPOŁECZNA I BEZPIECZEŃSTWO MIESZKAŃCÓW GMINY	96
9.1. Opieka społeczna.....	96
9.2. Bezpieczeństwo.....	97
10. OCHRONA ZDROWIA.....	99
11. SPIS TABEL	103
12. SPIS WYKRESÓW.....	104
13. SPIS RYSUNKÓW.....	104

WSTĘP

Projekt opracowania kompleksowego, strategicznego programu rozwoju gminy obejmuje dwa etapy. Pierwszym z nich jest przygotowanie Raportu o Stanie Gminy, a drugim – dokumentu Strategii Rozwoju Gminy.

Celem przygotowania Raportu jest uzyskanie dokładnego wglądu w sytuację gospodarczą i społeczną Gminy. Zgromadzone są w nim bardzo szczegółowe dane o wszystkich aspektach funkcjonowania Gminy i to nie tylko według stanu na dzień opracowywania Raportu, ale kilka lat wstecz. Dzięki temu istnieje możliwość dokonania analizy historycznej, czyli wszechstronnego porównania poziomu rozwoju Gminy na przestrzeni ostatnich kilku lat.

Raport pokazuje także pewne trendy rozwojowe i jest podstawą do obiektywnej, opartej na faktach, oceny możliwości dalszego rozwoju Gminy. Jest on opisem stanu, do którego będzie się można odwoływać w trakcie realizacji strategii, śledząc postępy wdrażania zaplanowanych działań.

Raport zawiera analizę następujących obszarów funkcjonowania Gminy:

- środowisko naturalne
- demografia
- warunki życia mieszkańców (w tym sytuacja mieszkaniowa, wodociągi i kanalizacja, drogi, gospodarka odpadami, usługi dla ludności)
- działalność gospodarcza
- mienie komunalne
- rynek pracy (w tym bezrobocie)
- finanse Gminy (szczegółowa analiza budżetu w ostatnich 5 latach).
- oświata
- kultura, sport i rekreacja
- działalność organizacji pozarządowych
- pomoc społeczna
- ochrona zdrowia
- bezpieczeństwo publiczne

Informacje zebrane i przeanalizowane w niniejszym dokumencie pochodzą z wielu źródeł i są wynikiem prac szerokiego grona **konsultantów i samorządu Gminy**. Bez aktywnego udziału

pracowników Urzędu i szerokiej reprezentacji społeczności lokalnej sporządzenie rzetelnego obrazu Gminy oraz określenie realnych zadań do realizacji nie byłoby możliwe. Dlatego też w realizację projektu zostali zaangażowani pracownicy Urzędu i wszystkich jego jednostek oraz instytucji i przedsiębiorstw na terenie. Dla opracowania Raportu cenne okazały się dokumenty udostępnione przez Urząd i będące w jego posiadaniu, takie jak sprawozdania z wykonania budżetu Gminy, Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego, Plan Rozwoju Lokalnego, Program Ochrony Środowiska, Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, czy też materiały informacyjno-promocyjne na temat Gminy.

1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY

1.1. Historia Gminy

Na terenie obejmującym obszar obecnej Gminy Sitkówka-Nowiny, osadnictwo człowieka istniało już od najwcześniejszych lat. Znaleźiska z Jaskini Raj dowodzą pobytu i działalności myśliwskiej człowieka neandertalskiego sprzed około 50 tys. lat. Istniejące stanowiska archeologiczne świadczą o osadnictwie z epoki neolitu, brązu, żelaza. W IX wieku ziemie te znajdowały się w granicach państwa Mieszka I i były obiektem ekspansji osadników. Miały istotne znaczenie dla kształtującego się młodego organizmu państwowego, wiele uwagi poświęcili im panujący -Łokietek i Kazimierz Wielki.

Po utworzeniu państwa polskiego, rzeki odgrywały rolę granic państwowych, kościelnych. Rzeka Bobrza oddzielała diecezję krakowską od gnieźnieńskiej. Stan ten uległ zmianie dopiero na początku XIX wieku w chwili utworzenia diecezji kieleckiej.

W późniejszym okresie okazało się, że nie bez znaczenia były zdeponowane tu przez przyrodę cenne bogactwa mineralne, szczególnie kruszce. Te właśnie skarby ziemi stymulowały przez kolejne wieki rozwój procesów osadniczych, gospodarczy rozkwit, a co się z tym wiąże, intensywne eksploatowanie zasobów. W XII wieku zaczął się rozwój górnictwa i hutnictwa żelaza, a u jego schyłku datuje się początki górnictwa i hutnictwa kruszcowego, tj. wydobycia i przetwórstwa rud ołowiu, miedzi i srebra. Najświetniejszy okres w dziejach regionu to XV i XVI wiek. Lustracja dóbr królewskich w Polsce w 1564 roku w tym Chęcińskiego Ośrodka Górniczego, potwierdza wydobycie ołowiu na Górze Zelejowej, Bolechowickiej, Czerwonej Górze, Berberysówce. Rudę żelaza wydobywano na Górze Telegraf. W Białogonie pracowała huta miedzi i ołowiu, a w Woli Murowanej huta ołowiu. Właścicielem zasobów mineralnych był król, z ramienia którego administrację sprawował żupnik, a od wydobytych rud pobierano tzw. olborę. Dochody królewskiego starostwa Chęcińskiego z tego tytułu były znaczne, a starostwo należało do najbogatszych w kraju. Przetwórstwo rud wymagało dużych ilości drewna, dlatego nastąpiło wytrzebienie ogromnych połaci lasów. W miarę wyczerpywania się złóż zmieniała się z czasem rola górnictwa kruszcowego, rozwijało się natomiast począwszy od XVII wieku kopalnictwo marmurów.

Z początkiem XX wieku zaczęto eksploatować kamień wapienny jako surowiec do wyrobu wapna palonego oraz w przemyśle chemicznym, hutniczym i cukierniczym. Najstarsze kamieniołomy w Sitkówce czynne były od początku XX wieku. W kamieniołomie Nowiny (obecnie nazywa się Zgórsko) eksploatacja prowadzona była od 1928 roku. Był on własnością braci Goldferbów

po pochodzenia żydowskiego, nazwę nadali mu robotnicy jako nowość - Nowiny. Kamieniołom zmieniał właścicieli, był miejscem wydobycia surowca wapienniczego dla powstałych Zakładów Cementowo - Wapienniczych w 1966 roku i funkcjonował do 1990 roku. Początkowo wydobycie kamienia prowadzono w sposób ręczny, praca odbywała się na dwie zmiany i pracowało w nim około 50 pracowników. Kamień był segregowany i ładowany na kolej wąskotorową, a następnie transportowany na stację przeładunkową w Sitkówce. Do 1988 roku w kamieniołomie eksploatację prowadzono w dwóch piętrach po 20 m każdy, a potem zaniechano z uwagi na wysokie koszty wydobycie kamienia. Od 1990 roku wyrobisko jest zalane wodą o głębokości 5 m i powierzchni 11 ha. Zbiornik wodny stanowi olbrzymi staw do hodowli ryb i jest rajem dla wędkarzy. W przyszłości służyć ma celom rekreacyjnym.

Gęstość zaludnienia w 1932 roku w rejonie obecnego Białego Zagłębia, tj. Bolechowic, Kowali, Posłowic, Sitkówki, Szewc, Woli Murowanej, wynosiła od 73 do 94 os/km². Ludność zatrudniona była w przemyśle wydobywczym, wapienniczym, ceramicznym, trudniła się również rolnictwem, rzemiosłem i handlem.

Przemysł ceramiczny, tj. produkcja cegły w Zgórsku, przyczynił się do wycięcia okolicznych lasów. W roku 1920 lasy tego regionu zajmowały 24%, a w 1938 roku 22% powierzchni. Uroki okolicy z osobliwością przełomu Bobrzy między Pasmem Zgórskim i Posłowickim w Słowiku doceniali współcześni żyjący w drugiej połowie XIX wieku i w pierwszej XX wieku. Pobliski Słowik i Trzcianki były miejscowościami letniskowymi, a ich walory dodatkowo wzrosły, kiedy to w 1863 roku przeprowadzono szlak kolei dęblińskiej. W latach trzydziestych XX wieku ten kurort letniskowo - wypoczynkowy nazywany był „Małą Krynica” Kieleccyzny, skupiał przeważnie zamożnych mieszkańców Kielc.

W 1958 roku rząd PRL zainteresował się terenami w pobliżu rzeki Bobrzy, które posiadały bogate złoża kamienia - wapienia dewońskiego. Ich eksploatacja miała stać się w najbliższym czasie bardzo wydajna a okolica zatraciła charakter letniskowy. Lokalizacja Kombinatu zwanego w przyszłości Nowiny budziła spore kontrowersje. Zwyciężyła opcja wybudowania Kombinatu w odległości 1,2 km od stacji kolejowej Sitkówka i 8 km od Kielc oraz 1,5 km od ważnej arterii komunikacyjnej E-7 Kraków - Kielce, przegrała zaś opcja ekologiczna, przeciwna budowie cementowni z powodu planowanej budowy szpitala - sanatorium w Czerwonej Górze. Cementownia została zlokalizowana na terenie przysiółka o nazwie Nowiny, założonego w latach 1910+1922. Budowę kombinatu rozpoczęto w 1961 roku i trwała ona pięć lat. W 1970 roku rozpoczęto budowę cementowni Nowiny II, a rozruch jej nastąpił w 1973 roku.

Cementownia I ze szlamu, natomiast Cementownia II z mączki produkowały półprodukt klinkier, z dodatkiem żużla, pyłu dymnicowego, pyłów z elektrofiltrów, kamienia wapiennego, gipsowego produkowany był cement.

Niemal od samego początku produkcji cementu zwrócono uwagę na zapylenie okolicy. Od 1969 roku zostały założone filtry na kominy, nadal jednak piętą Achillesową cementowni był problem zapylenia. Sprawa ta często była prezentowana w prasie lokalnej i krajowej. Rozgoryczeni rolnicy z Bolechowic, Zgórska, Kowali, Zagród zaczęli występować do dyrekcji zakładu o odszkodowania.

Od 1979 roku zmniejszała się wydajność pracy elektrofiltrów i ich efektywność spadła do 56%. Wylączone elektrofiltry i praca cementowni całą parą przyczyniła się do niszczenia przyrody od pyłów cementu płynących chmurami nad Słowikiem, Sitkówką, Zgórskiem. Trzcinkami i całą okolicą.

W 1992 roku w ZCW zakończono modernizację zakładu, przy wydatnej pomocy Wydziału Ochrony Środowiska Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach, wymieniono ponownie filtry i elektrofiltry. Dzięki temu Nowiny opuściły listę 80 najgroźniejszych trucicieli atmosfery, na której znajdowały się przez kilka lat. Zlikwidowano też tzw. wtórne zapylenie. Na drogach zewnętrznych usuwano pył, a nawierzchnie zaczęto polewać wodą przemysłową pompowaną z wyrobiska, przeznaczoną potem do produkcji szlamu. Nie trafiła więc do Bobrzy. Od czerwca 1996 roku rozpoczęła się nowa karta historii cementowni "Nowiny", która została sprywatyzowana i stała się członkiem niemieckiego koncernu Dyckerhoff Polska Sp.z.o.o. Obok cementowni znajduje się też wchodząca w skład koncernu Dyckerhoff fabryka suchych zapraw tynkarskich, klei do fliz, fugi itp. Systematyczne pomiary wykazują, że normy zapylenia nie są przekraczane.

Gmina Sitkówka - Nowiny powołana została decyzją Wojewódzkiej Rady Narodowej w Kielcach z dniem 1 stycznia 1974 roku. Należy do powiatu kieleckiego i jest jedną z najbardziej uprzemysłowionych gmin regionu kieleckiego, stanowi centrum tzw. "Białego Zagłębia". Ze względu na sposób zagospodarowania terenów można wyróżnić w Gminie obszary o charakterze: przemysłowym, miejskim, wiejskim. Działalność przemysłowa skupiona jest w południowo - wschodniej części Gminy.

Lokalizacja licznych branż przemysłu ciężkiego - cementowo - wapienniczego oraz chemicznego w okresie socjalistycznym, przyczyniła się do szybkiej degradacji naturalnego środowiska na terenie Gminy. Ogromne kombinaty przemysłowe, tj. ZCW Nowiny, ZPW Trzuskawica oraz kopalnie odkrywkowe - kamieniołom Kowala, Trzuskawica, Radkowice, Jaźwica

w bardzo szybkim tempie przyczyniły się do zupełnej degradacji naturalnego środowiska w stopniu określonym przez specjalistów mianem klęski ekologicznej. Stan ten spowodował, iż lokalny samorząd Gminy Sitkówka-Nowiny z chwilą wdrożenia nowych zasad funkcjonowania samorządu terytorialnego stanął przed zadaniem nie tylko przerwania dalszej degradacji naturalnego środowiska, ale również odbudowy potencjału przyrodniczego w zakresie flory i fauny.

1.2. Sitkówka -Nowiny dzisiaj

Gmina Sitkówka - Nowiny obejmuje obszar o powierzchni ok. 46 km², co daje 4561 ha. Urząd Gminy Sitkówka - Nowiny znajduje się na Osiedlu Nowiny przy ul. Białe Zagłębie 25. W skład gminy od 2004 r. wchodzi 5 sołectw:

- Bolechowice,
- Kowala,
- Szewce-Zawada,
- Wola Murowana,
- Zgórsko-Zagrody

a także 3 kolonie Trzcianki, Sitkówka i Słowik - Markowizna, a centralną część zajmuje od 1963 r. osiedle mieszkaniowe-Nowiny zbudowane dla pracowników pobliskiej cementowni.

Ludność gminy liczy 7203 mieszkańców, w tym kobiet - 3652, a mężczyzn – 3551, natomiast średnia gęstość zaludnienia wynosi 156 osób/km². (dane: UG – stan na 31 grudnia 2007r.)

Teren Gminy Sitkówka-Nowiny to miejsce łączenia się głównych szlaków turystycznych Gór Świętokrzyskich, przebiegających przez malownicze pasma górskie. Szlaki te łączą piastowskie miasto Chęciny, z warownią gotycką, wzniesioną na przelomie XIII/XIV. U podnóża Góry Zamkowej znajduje się Skansen Wsi Kieleckiej. W odległości 3 km od centrum gminy znajduje się najpiękniejsza jaskinia Europy Jaskinia „Raj” z bogatą szatą naciekową oraz Jaskinia „Piekło” położona na północno - zachodnim zboczu Góry Żakowej.

Walory turystyczne posiada głównie północno-zachodnia, włączona w granice Chęcińsko -Kieleckiego Parku Krajobrazowego, część gminy - sołectwo Szewce - Zawada i Zgórsko - Zagrody. Sołectwo Szewce - Zawada znajdujące się bezpośrednio w granicach Parku, odznacza się znaczną lesistością, ciekawym ukształtowaniem terenu, a jego środkową, rolniczą część okalają góry: Pasma Zelejowskie, Pasma Bolechowickie i Pasma Zgórskie.

Dla turystów odwiedzających gminę czeka dobrze wyposażona baza noclegowo - rekreacyjna. Turyści mają do dyspozycji gustownie wyposażone pokoje i apartamenty w hotelu „Magnolia”, motelu „Nowiny” a także w wybudowanym przez samorząd lokalny Schronisku Młodzieżowym, gdzie na turystów czeka około 60 miejsc noclegowych z bazą żywieniową oraz kompleks sportowo - rekreacyjny tj. kryta pływalnia, pełnowymiarowa hala sportowa, boiska do gry w piłkę nożną, ręczną, siatkową, koszykową, a także w piłkę plażową. Ponadto dla miłośników aktywnego wypoczynku przygotowane są bieżnie sportowe oraz siłownie i gabinety odnowy biologicznej.

Gmina posiada kompleksową sieć instytucji infrastrukturalnych: urzędy, ośrodki zdrowia, bank, urzędy pocztowe, dom pomocy społecznej, policję, placówki oświatowe, obiekty sportowo-rekreacyjne, obiekty użyteczności publicznej, jednostki bezpieczeństwa przeciwpożarowego itp.

2. ŚRODOWISKO NATURALNE

2.1. Położenie i ukształtowanie powierzchni

Zgodnie z mapą regionów fizyczno-geograficznych gmina Sitkówka-Nowiny położona jest w zachodniej części mezoregionu Góry Świętokrzyskie, wchodzącego w obręb prowincji Wyżyna Małopolska. Od Północy okala ją pasmo Gór Zgórskich i Dymińskich, od południowego zachodu Grzbiet Bolechowicki przechodzący ku południowemu wschodowi w pasmo pojedynczych wzgórz na linii Brzeziny – Morawica.

Siedziba gminy położona jest w odległości około 12 km na południe od Kielc. Długość gminy wynosi ok. 13 km na kierunku wschód – zachód, natomiast szerokość ok. 3 km na kierunku północ - południe. Administracyjnie graniczy ona z następującymi gminami województwa świętokrzyskiego: od północnego - zachodu z gminą Piekoszów, od północnego - wschodu z gminą Kielce, od południowego - zachodu, z gminą Chęciny a od południowego - wschodu z gminą Morawica. Według nowego podziału administracyjnego gmina Sitkówka Nowiny należy do powiatu kieleckiego ziemskiego w województwie świętokrzyskim.

Rysunek 2.1-1 Lokalizacja gminy Sitkówka-Nowiny na tle mapy województwa świętokrzyskiego

Z północy na południe biegnie przez gminę droga międzynarodowa nr 7 (obwodnica) Gdańsk - Warszawa - Kielce - Kraków - Chyżne, oraz droga wojewódzka nr 762 Kielce - Chęciny - Małogoszcz. Lokalna, dosyć gęsta sieć drogowa łączy poszczególne wsie zlokalizowane na terenie Gminy, jak również daje dobre połączenie drogowe z takimi miastami jak Kielce (12 km), Kraków (108 km), Warszawa (194 km), Katowice (146 km), Tarnów (113 km), Częstochowa (128 km), Lublin (185 km), Rzeszów (173 km).

Gmina położona przy głównych szlakach komunikacji krajowej i międzynarodowej. Przez teren gminy przebiegają:

trasy komunikacji samochodowej:

- Warszawa-Kielce-Kraków
- Warszawa-Kielce-Katowice
- Warszawa-Kielce-Łódź
- Warszawa-Kielce-Tarnów
- Kielce-Lublin
- Kielce-Częstochowa

oraz trasy komunikacji kolejowej:

- Warszawa-Kielce-Kraków
- Warszawa-Kielce-Katowice
- Warszawa-Kielce-Rzeszów

trasy kolejowe komunikacji międzynarodowej:

- Polska wschodnia - Unia Europejska
- Polska wschodnia - Kraje Europy Wschodniej LHS (Linii Hutniczej Szerokotorowej)

Gmina Sitkówka - Nowiny obejmuje obszar o powierzchni 4561 ha. Na sieć osadniczą składa się 12 miejscowości wchodzących w skład 5 sołectw (Dane GUS grudzień 2006).

	J. m.	2002	2003	2004	2005	2006
PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY, SIEĆ OSADNICZA						
Powierzchnia						
ogółem w ha	ha	4 576	4 576	4 576	4 576	4 561
ogółem w km ²	km ²	46	46	46	46	46
Sołectwa						
ogółem	jed.	6	6	5	5	5
Miejscowości						
miejscowości (łącznie z miastami)	jed.	7	7	7	7	7
miejscowości wiejskie	jed.	7	7	7	7	7

Tabela 2.1-1 Podział administracyjny.

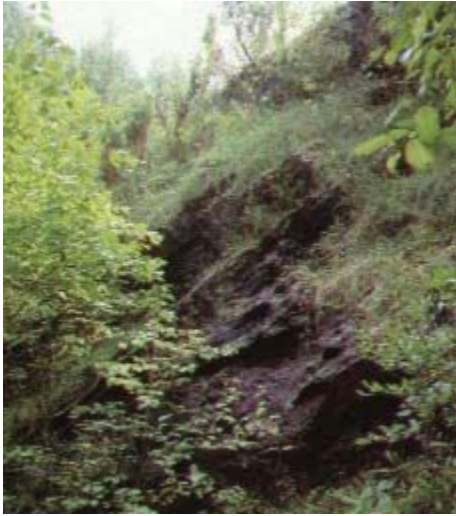
2.2. Sfera przyrodniczo – krajobrazowa

Gmina Sitkówka-Nowiny zlokalizowana jest w obrębie Chęcińsko - Kieleckiego Parku Krajobrazowego, stanowiącego dopełnienie Wielkoprzestrzennego Systemu Obszarów Chronionych Województwa Świętokrzyskiego.

Najcenniejsza przyrodniczo i krajobrazowo jest północno-zachodnia część gminy, która została włączona w granice Parku (sołectwo Szewce - Zawada), a w jego otulinie sołectwo Zgórsko-

Zagrody. Na terenie Parku znajduje się jedna z najpiękniejszych jaskiń Europy - Jaskinia „Raj” z bogatą szatą naciekową - stalaktytami, stalagnatami i stalagmitami i śladami pobytu człowieka neandertalskiego oraz Jaskinia „Piekło”. Ponadto na terenie Parku znajduje się rezerwat przyrody „Miedzianka” z cennymi stanowiskami roślinnej szaty stepowej. Krajobraz tej części gminy ma charakter leśno-rolny, przy znacznym udziale lasów, pozostały obszar Gminy jest w większości zdegradowany przez zakłady przemysłowe i górnicze działające na tym terenie. Występują tu poeksploatacyjne wyrobiska i haldy, sieć krzyżujących się ze sobą linii energetycznych i nasypy drogowe.

Obszar Parku posiada urozmaiconą rzeźbę i pokrycie terenu. W części centralnej i północnej przeważają pasma wzniesień porozdzielanych rozległymi obniżeniami dolinnymi. Krajobraz Parku ma charakter krajobrazu kulturowego harmonijnego, kontrastującego miejscami z silnie zdewastowanym otoczeniem. Jedynie południowa część Parku przylega do obszarów o harmonijnym krajobrazie rolniczo – leśnym z udziałem krajobrazu dolin rzecznych. Nadmierna koncentracja przemysłu, głównie ośrodków wydobywczo – przetwórczych znajdujących się w Małogoszczu, Rykoszynie i Sitkówce przyczyniła się do nadmiernej dewastacji walorów przyrody żywej i nieożywionej. Teren gminy to swoisty raj dla paleontologów. Liczne wyrobiska złóż kamienia z okresu dewonu odsłoniły wspaniałe skamieniałości prehistorycznych zwierząt i roślin, które można dziś podziwiać w ich naturalnie zachowanej formie w Bolechowicach, Kowali i Szewcach. Rejon ten jest miejscem łączenia się głównych szlaków turystycznych Gór Świętokrzyskich przebiegających przez malownicze pasma górskie. Szlaki te łączą piastowskie miasto Chęciny, gdzie na szczycie góruje królewska warownia z widokiem na całą Kielecczyznę i u podnóża której znajduje się „Skansen Wsi Kieleckiej” z pasmem Łysogór ze znaną w Europie Łysicą, na szczycie której znajduje się klasztor Świętego Krzyża. Obecnie gmina prowadzi aktywną politykę proekologiczną, mającą na celu przekształcenie przemysłu w tym zakresie. Także same zakłady przemysłowe modernizują swoje linie technologiczne, ograniczając w ten sposób niekorzystny wpływ na środowisko. Dzięki tym działaniom w ostatnich latach ilość emitowanych do środowiska zanieczyszczeń stale się zmniejsza, zaś dalsza degradacja środowiska naturalnego została znacznie ograniczona.

Gmina Sitkówka - Nowiny dzięki inwestycjom w ochronę naturalnego środowiska i infrastrukturę proekologiczną nagrodzona została najbardziej prestiżowymi nagrodami ekologicznymi. Gmina posiada Certyfikat "Ekologiczna Gmina" przyznawany przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej oraz Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych, tytuł "Gmina Przyjazna dla Środowiska" przyznawany przez Polsko - Niemiecko - Austriacką Konferencję Ekologiczną oraz tytuł "Najbardziej ekologicznej gminy województwa świętokrzyskiego".

2.3. Budowa geologiczna

Analizowany rejon należy do najciekawszych geologicznie obszarów Polski. Obszar Chęcińsko - Kieleckiego Parku Krajobrazowego w większości stanowi trzon paleozoiczny Gór Świętokrzyskich. Jest to jedyne miejsce w Europie, gdzie na tak małej powierzchni znaleźć można skały pochodzące ze wszystkich epok geologicznych. Oddają one zmiany, jakie zaszły na ziemi w ciągu ostatnich 500 mln lat, poczynając od kambru (m.in. piaskowce budujące Pasma Zgórskie), a kończąc na czwartorzędzie (piaski i gliny zwałowe). Przez jego centralną część przebiega Pasma Zgórskie z dominującą górą Patrol (389 m n.p.m.) oraz Pasma Posłowickie z Górą Biesag (381 m n.p.m.). Na południe od Pasma Zgórskiego położony jest Grzbiet Bolechowicki. W osadach z kambru znajdowano okazy trylobitów, ramienionogów, ślimaków i liliowców. Obszar ten charakteryzują liczne formy tektoniczne - synkliny, antykliny i dyslokacje, przykłady klasycznej inwersji rzeźby, oraz formy wietrzenia chemicznego i liczne stanowiska flory i fauny kopalnej.

Naturalnym zapleczem surowcowym przemysłu wapienniczego są złoża usytuowane w zachodniej części masywu paleozoicznego Gór Świętokrzyskich. Surowcem eksploatowanym najczęściej są wapień żywetu, margle franu i famenu, łupki ilaste karbonu, zlepieńce permu (zawartość CaO do 55%).

Góry Świętokrzyskie składają się z trzonu paleozoicznego oraz osłony permsko-mezozoicznej. Zbudowane są głównie z prekambryjskich i staropaleozoicznych łupków ilastych, arkoz, szarogłazów, kwarcytów, poprzecinanych żyłami diabazów i lamprofirów, także dewońskich i dolnokarbońskich wapieni, dolomitów, margli, łupków ilastych, piaskowców. Osłona permsko-mezozoiczna składa się ze zlepieńców górnego permu (tzw. zlepieńce zygmuntofskie), leżących niezgodnie na różnych utworach paleozoicznych oraz z ilowców, piaskowców, wapieni i margli mezozoiku. Na pd. w skład osłony wchodzi też trzeciorzędowe wapień, piaski i ilowce, z którymi są związane złoża gipsów i siarki.

Czynniki środowiskowe, naturalne tj. erozja, wietrzenie, ruchy masowe doprowadziły do zrównania terenu Gór Świętokrzyskich poprzez transport materiału skalnego w dół i przykrycie utworami czwartorzędu (m.in. lessami).

2.4. Klimat

Warunki klimatyczne regionu, określane charakteryzującymi je składnikami takimi jak temperatura, opad atmosferyczny, prędkość i kierunek wiatru, wykazują dość duże zróżnicowanie wynikające głównie z wysokości nad poziomem morza i morfologii terenu – głównie bezpośredniej bliskości Gór Świętokrzyskich. W rejonie gór Świętokrzyskich opady atmosferyczne są duże i wynoszą średnio 870 mm/rok. Klimat jest umiarkowany, w części górzystej chłodny, średnie temp. roczne wynoszą poniżej 7°C. Natomiast w rejonie gminy Sitkówka-Nowiny klimat jest łagodniejszy, z nieco mniejszą ilością opadów. Okres wegetacyjny wynosi tu ok. 200 dni.

Różnice pomiędzy temperaturami maksymalnymi i minimalnymi są znaczne. Skrajne temperatury dla najbliższej stacji meteorologicznej IMGW (Kielce-Suków, 260 m n.p.m.), w latach 1971-2006 wynosiły minimalna minus 33,9; maksymalna 36,2.

Porównując ostatnie lata, odnotowano stały wzrost średniej temperatury, w latach 1971-2000 wynosiła 7,4°C, natomiast w roku 2006 wynosiła ona 8°C.

Pomimo niewyróżniającej się bardzo temperatury średniorocznej w 2006r., początek roku był znacznie chłodniejszy w porównaniu do danych z wielolecia, a szczególnie dwa miesiące sezonu zimowego, styczeń i luty, były mroźniejsze od miesięcy zimowych w porównywanych okresach. Średnie miesięczne temperatury powietrza na stacji Kielce - Suków wynosiły kolejno: -8,6°C i -3,5°C, podczas gdy w pięcioleciu 2001-2005 kształtowały się następująco: -2,4°C (I) i -1,8 (II). Jednocześnie w grudniu 2006 zaobserwowano r. znacznie wyższą temperaturę niż w latach poprzednich (2,1°C w Kielce – Suków).

W miesiącach sezonu ciepłego 2006r. (IV-IX), występowały temperatury typowe dla warunków obserwowanych w minionych latach. Średnia z temperatur średniomiesięcznych w Kielcach - Sukowie wynosiła w tym okresie 15,4°C w 2006 r., podczas gdy w latach 2001-2005. 14,7°C.

Opady atmosferyczne, podobnie jak temperatury powietrza, w województwie są bardzo zróżnicowane. Więcej opadów występuje w centralnej części regionu, niż we wschodniej i południowo-wschodniej. Najwięcej opadów otrzymują Łysogóry - główne pasmo Gór Świętokrzyskich. Najmniej opadów przypada na wschodnią część obszaru Niecki Nidziańskiej i Kotlinę Sandomierską.

W roku 2006r. roczne sumy opadów były znacznie niższe od wartości z lat 2001-2005 oraz średnich z wielolecia i wynosiły: 576 mm w Kielcach - Sukowie (w latach 2001-2005 suma

opadów w Kielcach wynosiła 670 mm). Najwyższe miesięczne sumy opadów przypadły w Kielcach na sierpień (133 mm).

Obserwując warunki pogodowe występujące w regionie świętokrzyskim w roku 2006 i opierając się na danych pomiarowych zanotowanych w tym okresie na stacji IMGW zauważyć można, że nie sprzyjały one występowaniu zwiększonych stężeń zanieczyszczeń w powietrzu atmosferycznym, poza początkiem roku, gdzie niskie temperatury skutkowały zwiększonym zużyciem paliw w celach grzewczych i wzrostem emisji zanieczyszczeń. W tym okresie obserwowane były wyższe stężenia niż w pozostałych miesiącach roku. Inne uwarunkowania, takie jak zmniejszone ilości opadów atmosferycznych, nie sprzyjały wymywaniu zanieczyszczeń z atmosfery.

Średnia prędkość wiatru w Kielcach w roku 2006, wynosiła 2,8m/s. Główne parametry charakteryzujące warunki meteorologiczne ze stacji IMGW Kielce-Suków (260 m.n.p.m) zestawiono w poniższych tabelach:

Lata	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
MIESIĘCZNE SUMY OPADÓW ATMOSFERYCZNYCH (mm.)												
1971-2000	34	28	35	39	53	71	81	76	55	42	40	44
1991-2000	30	34	43	42	59	80	88	67	59	44	40	39
1996-2000	25	38	44	40	64	93	123	81	63	45	41	30
2001-2005	42	34	38	55	80	60	136	70	37	41	39	37
2006	28	35	60	33	53	33	2	133	61	37	75	24
ŚREDNIE MIESIĘCZNE TEMPERATURY POWIETRZA (°C)												
1971-2000	-2,9	-1,6	2,1	7,2	13	16	17	17	12	7,6	2,1	-1,1
1991-2000	-2	-1	2,1	8	13	16	18	18	13	7,7	2	-1,7
1996-2000	-3	-0,6	1,6	8,4	14	17	17	17	12	8,1	2,7	-1,7
2001-2005	-2,4	-1,8	2	7,8	14	16	19	18	13	8,2	3,2	-2,3
2006	-8,6	-3,5	-1,3	8,4	13	17	22	17	15	9,9	4,7	2,1

Tabela 2.2.2-1 Warunki meteorologiczne.

Temperatury w °C							
średnie					skrajne		amplitudy temperatur skrajnych
					minimum	maksimum	
1971-2000	1991-2000	1996-2000	2001-2005	2006	1971-2006		
7,4	7,7	7,7	7,9	8	-33,9	36,2	70,1

Tabela 2.2.2-2 Temperatura.

Roczne sumy opadów (w mm)					Średnia prędkość wiatru (w m/s)	Usłonecznienie (w h)	Średnie zachmurzenie (w oktantach)
średnie							
1971-2000	1991-2000	1996-2000	2001-2005	2006	2006		
600	626	684	670	573	2,8	1804	5,3

Tabela 2.2.2-3 Opady, prędkość wiatru, usłonecznienie, zachmurzenie.

Biorąc pod uwagę globalne ocieplenie klimatu oraz wnioski zawarte w Czwartym Raporcie opublikowanym przez Międzyrządowy Zespół do Spraw Zmian Klimatu (IPCC), można stwierdzić, iż coraz częściej w ciepłym półroczu Polskę będą nawiedzać susze. Często trwać one będą całymi tygodniami, ale to nie znaczy, że w lecie w ogóle nie będzie padać. Susza będzie zjawiskiem dominującym, jednak co jakiś czas będzie ona na krótko przerywana przez przechodzące nad naszym krajem deszczowe fronty, które przynosić nam będą nieco ochłody od upałów, ale deszcze jakie przyniosą będą coraz gwałtowniejsze. Ma to związek ze wzrostem temperatury, gdyż lata będą coraz gorętsze, coraz częściej będą się pojawiać ponad 35-stopniowe upały i dotyczyć one będą już nie tylko pojedynczych miast, jak obecnie, ale całej Polski. Przy tak wysokiej temperaturze należy oczekiwać również gwałtownych burz. Burze będą bardzo silne i niszczycielskie, gdyż częściej towarzyszyć będą im gradobicia i trąby powietrzne. Nie ma wątpliwości, że pogoda będzie bardzo chwiejna. To właśnie krótkotrwale, ale intensywne ulewy będą powodować lokalne podtopienia. Obecnie takie zjawiska nie są zbyt częste, ale w przyszłości będą występować na co dzień. **Dowód mieliśmy ubiegłorocznego lata, gdy po silnej suszy w czerwcu i lipcu nagle nadszedł rekordowo deszczowy sierpień (133 mm. na terenie powiatu kieleckiego) przynosząc na południu kraju, także w województwie świętokrzyskim powódzie.** Wg prognoz w najbliższych kilkudziesięciu latach takie zjawiska będą bardzo częste. Suche lato to fatalna wiadomość dla rolników, którzy będą mieli problemy z utrzymaniem upraw. Jednak nadejście chłodnego półroczu sytuację odwróci. Druga połowa jesieni, zima i początek wiosny to okres, kiedy w przyszłości częściej występować będą opady i silne wiatry. Zimy będą coraz cieplejsze, coraz rzadziej będzie padać śnieg. Więcej będzie tym samym opadów deszczu, będą też one intensywniejsze niż obecnie. Klimat w Polsce dążyć będzie do dwóch pór roku, czego początku zauważamy już teraz. W porze cieplej dominować będzie susza i bardzo wysokie temperatury, natomiast w porze chłodnej władze przejmą opady. Czekają nas więc przegrupowanie klimatu, gdyż teraz największe sumy opadów w ciągu roku notuje się w czerwcu i lipcu, a najmniejsze w styczniu i lutym. W przyszłości ta sytuacja będzie powoli ulegać zmianie. Średnia temperatura powietrza wzrośnie od 2,5 do 4,5 stopnia. Oznacza to, że takie jak ostatni lipiec

czy grudzień będą się zdarzać coraz częściej, bo w tych miesiącach zanotowano właśnie takie odchylenie od normy wieloletniej.

Do 2100 roku następować będzie również stopniowe zwiększanie się intensywności i częstotliwości występowania porywistych wiatrów w Polsce jak i w krajach sąsiednich. W ciągu zaledwie 20 lat natężenie wiatrów, głównie w okresie zimowym, wzrośnie o blisko 25 procent. Takich wichur, jakie przyniósł nam Cyryl w drugiej połowie stycznia będzie więc zdecydowanie więcej. To właśnie silne wiatry zajmują drugie miejsce na liście żywiołów, które spowodowały największe zniszczenia materialne w Europie w ostatnich dziesięciu latach, a będzie jeszcze gorzej. Jednak na pierwszym miejscu znajdują się powodzie, które będą osiągać coraz to większą skalę i dotykać będą głównie Polskę i kraje dorzeczy Dunaju. Najczęściej będą się one pojawiać w porze letniej, podczas wielodniowych ulewnych deszczów związanych z niżami z południa Europy. Możliwość wystąpienia powodzi tak wielkiej, a nawet większej, jak ta z 1997 roku, będzie się zwiększać. Wg prognoz w regionie świętokrzyskim będziemy mieć coraz gorętsze lata, coraz częściej z temperaturami przekraczającymi 30 stopni. Granica częstego letniego upału w ciągu 20 lat zostanie przeniesiona z 30 do 35 stopni, a więc ekstremalne roczne temperatury mogą przekraczać nie, tak jak teraz każdego lata najwyżej 35 stopni, ale aż 40 stopni. Zimy przynosić będą coraz mniej śniegu i mrozu, chociaż nie stanie się to nagle, lecz proces ten będzie zauważalny.

2.5. Gleby

Pokrywą glebową na obszarze gminy tworzą utwory plejstoceniowe, starszej epoki czwartorzędowej, zalegające na wapieniach. Miejscami wapienie te wychodzą na powierzchnię, będąc tworzywem rędzin właściwych i brunatnych. Utwory plejstoceniowe, głównie piaski, są tworzywem gleb rdzawych (właściwych, brunatnych i bielcowych) oraz brunatnych wylugowanych. Ogólnie bonitacja gleb gruntów ornych jest niekorzystna. Na obszarze gminy Sitkówka-Nowiny przeważają gleby słabe i najslabsze (kl. V i VI), które stanowią prawie 82% powierzchni, niekorzystnie również przedstawia się bonitacja użytków zielonych, ponieważ ponad 85% użytków zaliczona jest do klasy V i VI. Gleby pochodzenia organicznego występują w obrębie wsi Zagrody i są to gleby murszowe. Gleby słabe kompleksów 6-żytniego słabego, 7-żytniego bardzo słabego i 9-zbożowo-pastewnego słabego stanowią łącznie ponad 66% powierzchni gruntów ornych. Na obszarze gminy nie występują użytki zielone określone jako bardzo dobre i dobre. Trwale użytki zielone oceniane jako

słabe i bardzo słabe stanowią 67,5% i są czynnikiem ograniczającym możliwości produkcji pasz objętościowych.

Z badań Stacji Chemiczno-Rolniczej w Kielcach wynika, że przeważają tu gleby o odczynie obojętnym i zasadowym (94%). Zasobność w podstawowe składniki mineralne jak: fosfor, potas i magnez jest lepsza niż w gminach sąsiednich. Dominują gleby brunatne i bielcowe wytworzone na podłożu piaszczystym lub wapiennym zaliczane do kompleksów, żytnio-lubinowego, żytniego słabego i pastewnego słabego (66,3% areалу użytków rolnych) nadające się do uprawy roślin o małych wymaganiach glebowych (ziemniaki, żyto, itp.). Tylko miejscami (północna część wsi Zagrody, północna i południowo-wschodnia część wsi Kowala oraz w niewielkich arealach w Woli Murowanej występują kompleksy: żytni dobry, pastewny mocny i pszeniczny wadliwy, stwarzające możliwości uprawy szerokiego asortymentu roślin polowych, w tym pszenicy i większości warzyw. Gleby te zajmują łącznie 33,7 % użytków rolnych. Użytki zielone - wyłącznie średniej i słabej jakości koncentrują się w dolinie rzeki Bobrzy i zajmują 22% użytków rolnych. Wskaźnik ten potencjalnie predestynuje gminę do rozwoju gospodarki paszowej i chowu bydła. Jednak z uwagi na zapylenie terenu, w tym zwłaszcza naziemnej części roślin oraz zakłócenie stosunków wodnych (przesuszenie), użytki te nie mogą być intensywnie wykorzystywane. Problem ten dotyczy także gruntów ornych, które nie są wykorzystywane zgodnie z ich przydatnością rolniczą, bowiem nadmierne zapylenie związkami wapnia i siarki zakłóca wegetację roślin obcopolnych (np. żyto) oraz powoduje degradację części nadziemnych większości upraw. Zasadowy odczyn gleb powstały w wyniku długotrwałego opadu związku wapnia stwarza ograniczenia w uprawie roślin gleb słabych (dominujących na terenie gminy), w tym szczególnie żyta, ziemniaków, lubinu, seradeli i owsa. Z konieczności więc w strukturze upraw dominują: pszenica, jęczmień i motylkowe lepiej plonujące w środowisku zasadowym.

Reasumując, Region Chęciński ma niewielkie możliwości rozwoju intensywnej gospodarki rolnej, którą ograniczają przede wszystkim niedobory wody w glebie. Stąd też najbardziej ekonomiczną produkcją, w tym regionie, jest produkcja zbóż i ziemniaka.

2.6. Zasoby wodne - ocena stanu aktualnego

Wody powierzchniowe

Gmina Sitkówka-Nowiny położona jest w obrębie zlewni Nidy i jej dopływów. Rzeka Bobrza płynąca przez centralny obszar gminy w kierunku północ-południe jest prawobrzeżnym dopływem

Czarnej Nidy. Przemysł wydobywczy rozwijający się po obu stronach rzeki dostarcza do niej duże ilości wód kopalnianych. Wody Bobrzy od wielu lat, w ocenie ogólnego zanieczyszczenia, nie odpowiadają normatywowi żadnej z klas z względu na zanieczyszczenia bakteriologiczne (określane mianem Coli), a w ujściowym odcinku na zanieczyszczenia chemiczne (ponad normatywne stężenie azotanów i fosforu ogólnego). Dużą koncentrację zanieczyszczeń z grupy biogenów (pierwiastki niezbędne dla życia roślin-w przypadku wód głównie dla życia glonów) stwierdzono w ujściowym odcinku rzeki, poniżej zrzutów ścieków z oczyszczalni komunalnej w Sitkówce. Pozostałe parametry kwalifikują wody rzeki Bobrzy w I i II klasie czystości. O poprawie czystości wody w rzece świadczy obecność bobrów.

We wschodniej części gminy znajduje się niewielki strumyk Bobrzyczka wpadający do rzeki Bobrzy, zbiorniki powstałe w wyrobiskach poeksploatacyjnych oraz osadniki odpadów przerobczych złoża „Trzuskawica”. Zachodnia część gminy obejmująca dolinę pomiędzy pasmem Zgórkim a Pasmem Bolechowickim charakteryzuje się bogatą siecią często okresowych strumieni i cieków wodnych. Oprócz wód płynących na terenie gminy występują naturalne, niewielkie zbiorniki wód zamkniętych.

Ochrona wód powierzchniowych pod względem jakościowym i ilościowym wymaga:

- niezmienniania stosunków wodnych i nieregulowania cieków z wyjątkiem przypadków uzasadnionych względami bezpieczeństwa i bezpośredniej ochrony Parku
- przyjęcia i realizowania zasady równoległych inwestycji wodociągowych i kanalizacyjnych
- respektowania przepisów dotyczących ustanawiania stref ochronnych źródeł i ujęć wody
- rozwiązania mającego na celu doprowadzenie ścieków i ich oczyszczenie tam, gdzie już istnieją wodociągi
- renaturalizacji cieków wodnych i terenów przyległych
- przeciwdziałania migracji wodnej składników pokarmowych ze zlewni do wód powierzchniowych poprzez:
  - stosowanie właściwych zabiegów agrotechnicznych oraz racjonalną gospodarkę nawozami w agroekosystemach
  - kształtowanie urozmaiconej struktury krajobrazu rolniczego, bogatej w takie elementy jak wyspy leśne, zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne, powierzchnie wodne
  - tworzenie stref buforowych na granicy ląd-woda, porośniętych trwałą roślinnością
  - zabezpieczenie przeciwerozyjne zlewni

Wody podziemne

Większa część gminy położona jest na użytkowych zbiornikach wód podziemnych dewońskiego piętra wodonośnego synkliny gałęzicko-bolechowicko-borkowskiej, jedynie północna część i jej południowe obrzeża leżą na obszarach niewodonośnych. Wody dewońskie są wodami o bardzo dobrej jakości, nadającymi się do celów pitnych i przemysłowych bez uzdatniania, będącymi jedynym źródłem zaopatrzenia ludności, gospodarstw wiejskich i przemysłu w wodę.

Zasoby wód głębinowych i obszary ich zasilania podlegają szczególnej ochronie polegającej na zapobieganiu i przeciwdziałaniu powstawania zanieczyszczeń mogących wpłynąć negatywnie na jakość i ilość wody. Na obszarach tych wykluczona jest lokalizacja obiektów związanych z gospodarką ściekową i odpadową z uwagi na możliwość przeniknięcia zanieczyszczeń do gruntu. Niedopuszczalne jest także stosowanie środków ochrony roślin i nawozów sztucznych. Ochrona wód podziemnych powinna koncentrować się na:

- nieprzekraczaniu zasobów dyspozycyjnych zbiornika
- ustanowieniu stref ochronnych dla wszystkich ujęć wody, dla których jest to wymagane przepisami
- likwidacji stwierdzonych ognisk zanieczyszczeń i zagrożeń dla wód podziemnych
- kanalizacji wsi posiadających wodociąg
- racjonalnym nawożeniu gruntów nawozami sztucznymi i ograniczone stosowanie środków ochrony roślin

2.7. Surowce naturalne

Na terenie gminy występują następujące udokumentowane złoża kopalin: Zawada, Szewce - góra Okrąglica, Zagrody, Bolechowice, Berberysówka, Trzuskawica, Kowala, Kowala Sobków, Radkowice - Podwole Północ, Kowala Mała, Jaźwica. Obecnie eksploatowane są złoża w Bolechowicach, Kowali i Trzuskawicy. Ze względu na ograniczenia warunków wydobycia związane z ochroną krajobrazu, wód podziemnych, gleb i lasów wszystkie eksploatowane obecnie złoża oraz złoża: Zawada, Szewce - Góra Okrąglica, Berberysówka i Kowala - Sobków należą do złóż bardzo konfliktowych. Złoże Zawada wykreślono z bilansu zasobów, a złoże Szewce nie powinno być eksploatowane w związku ze znaczną uciążliwością dla okolicznych mieszkańców oraz ochroną wód, gleb i krajobrazu.

Na obszarze gminy przeważają kopaliny węglanowe: dolomity, wapienie, margle, wapienie margliste i zlepieńce wapienne. Wszystkie złoża eksploatowane są odkrywkowo systemem stokowo-wglębnym lub wglębnym.

Plan ochrony zasobów przyrody nieożywionej na terenie Chęcińsko-Kieleckiego Parku Krajobrazowego określa działania na rzecz ochrony i zagospodarowania złóż oraz uwarunkowania i zasady dopuszczalności eksploatacji kopalni na obszarze Parku.

2.7.1. Zagospodarowanie kopalni

Na obszarze gminy ustanowiono następujące tereny górnicze:

- „**Bolechowice**” utworzony decyzją Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 30.09.1997 r. Kopalnia Bolechowice jest wyrobiskiem stokowo-wglębnym. Eksploatacja prowadzona jest systemem odkrywkowym, ścianowym. Do odspajania bloków przewiduje się stosowanie materiałów pęczniących, odpychaczy hydraulicznych, rozłupiarek. roboty prowadzone powyżej poziomu wodonośnego.

Wydobyte surowce (wapienie dewońskie) wykorzystywane są do produkcji bloków wapiennych.

- "**Truskawica**" utworzony decyzją Ministra Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 14.11.1997 r. o powierzchni 1842 ha.

Kopalnia Truskawica obejmuje dwa wyrobiska: wyrobisko Truskawica - o powierzchni 80 ha, urabiane metodą wiertniczo - strzałową oraz wyrobisko Kowala, w którym eksploatacja po czasowym wstrzymaniu została wznowiona.

Wydobyte surowce (wapienie dewońskie) wykorzystywane są do produkcji wapna palonego.

- "**Radkowice**" utworzony decyzją Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 06.05.1999 r. o pow. 2 394 504 m² położony na terenie gminy Morawica. Teren górniczy obejmuje część wsi Kowala, Wola Murowana, Radkowice, Podwole, Brzeziny, grunty orne kl. IV-VI, lasy ze słabym zadrzewieniem, łąki. Eksploatacja powierzchniowa jest prowadzona systemem wiertniczo-strzałowym, po zakończeniu wydobywania, zgodnie z planem ruchu Zakładu Górniczego Kopalnia dolomitu "Radkowice" teren wyrobiska zostanie sprofilowany i zabezpieczony, następnie zalany wodą i zagospodarowany w kierunku rybackim. Teren zwałowiska mas ziemnych i skalnych zostanie odpowiednio ukształtowany i poddany rekultywacji w kierunku leśnym.

Wydobywane surowce to dolomity dewońskie w kat B.

- **"Kowala"** utworzony decyzją Ministra Ochrony Środowiska, zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 23.03.1999 r. o pow. 10 555 475 m² teren górniczy położony w obrębie gminy Sitkówka-Nowiny obejmuje wsie Podwole, Kowala. W granicach terenu występują zabudowania wiejskie, wyrobiska czynne Kowala i Radkowice, tereny przemysłowe, rolne i leśne, tereny komunikacji samochodowej i kolejowej, nieużytki.

Urabianie złoże odbywa się mechanicznie. Po zakończeniu wydobywania tereny poeksploatacyjne zostaną poddane rekultywacji w kierunku rekreacyjnym - zbiornik wodny, natomiast zwałowiska zewnętrzne, tereny przyległe w kierunku leśnym.

Wydobywane surowce (wapień i margle dewońskie, łupki karbońskie, wapień i margle permskie) wykorzystane są do produkcji cementu.

- **Teren górniczy „Jaźwica”** utworzony decyzją Ministra Ochrony Środowiska, zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 14.07.1993 r. o pow. 24,75 ha teren górniczy. Kamieniołom Jaźwica mieści się w miejscowości Sitkówka około 15 km w kierunku południowo-zachodnim od Kielc, 1 km na wschód od drogi krajowej nr 7 Warszawa – Kraków. Usytuowany jest na Górze Łgawa (285 m n.p.m). Profil dewonu w kamieniołomie Jaźwica jest charakterystyczny dla chęcińsko- zbrzańskiego regionu facjalnego. Użytkownikiem złoże są Kieleckie Kopalnie Surowców Mineralnych S.A..

Wydobywane surowce to wapień, dolomity dewońskie wykorzystywane do produkcji bloków wapiennych, kruszywa.

2.8. Charakterystyka stanu środowiska przyrodniczego

Zgodnie z art. 24.1 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16.10.1991r. Park Krajobrazowy jest obszarem chronionym ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe, a celem jego utworzenia jest zachowanie, popularyzowanie i upowszechnianie tych wartości w warunkach racjonalnego gospodarowania. Atrakcyjna krajobrazowo i przyrodniczo, północno - zachodnia część gminy, została włączona w granice Chęcińsko – Kieleckiego Parku Krajobrazowego i jego otuliny, co w pewnym stopniu rekompensuje brak inwentaryzacji przyrodniczej (Rysunek 2.6-1). W granicach samego Parku znalazło się sołectwo Szewce - Zawada, a w jego otulinie sołectwo Zgórsko - Zagrody i Bolechowice. Mimo, że park został utworzony przede wszystkim w celu ochrony przyrody nieożywionej, teren ten kryje szereg ciekawych stanowisk fauny i flory. W rzece Bobrzy swoje siedliska mają bobry oraz wydry, natomiast w lasach wchodzących w skład Parku występują zwierzęta łowne - jelenie, sarny, daniela, bażanty, kuropatwy, zające, a także

dziki. Najcenniejsza przyrodniczo i krajobrazowo jest północno - zachodnia część gminy, charakteryzująca się znacznymi wypiętrzeniami terenu w postaci Gór Zgórskich. Sąsiadują one, poprzez przełom Bobrzy, z Pasmem Posłowickim. Krajobraz tej części gminy ma charakter leśno – rolny, przy znacznym udziale lasów. Ze względu na bardzo niski stopień zapylenia, stan zdrowotny drzewostanów jest dobry.

Lasy występujące na terenie Parku znajdują się najczęściej w II strefie zagrożeń przemysłowych. Jest to strefa średniego zagrożenia, charakteryzująca się zaawansowanymi objawami uszkodzeń aparatu asymilacyjnego drzew. Mniej jest lasów objętych I strefą zagrożeń (początkowe objawy uszkodzeń aparatu asymilacyjnego).

Obok ochrony przyrody nieożywionej, Park przyczynia się również do zminimalizowania negatywnego oddziaływania ośrodków przemysłowych na człowieka i przyrodę.

- - Chęcińsko - Kielecki Park Krajobrazowy
- - otulina parku
- - Obszary Chronionego Krajobrazu
- - granice gminy
- - granice powiatu kieleckiego

Rysunek 2.6-1. Chęcińsko – Kielecki Park Krajobrazowy.

Obszary leśne

Gmina Sitkówka-Nowiny zaliczana jest do obszarów o wysokiej lesistości. Przeważającą większość lasów stanowią lasy państwowe. Struktura własności lasów na terenie gminy została przedstawiona w poniższej tabeli:

	J. m.	2002	2003	2004	2005	2006
LEŚNICTWO WSZYSTKICH FORM WŁASNOŚCI						
Powierzchnia gruntów leśnych						
ogółem	ha	1 806,60	1 809,60	1 811,30	1 813,80	1 820,40
las ogółem	ha	1 766,80	1 769,80	1 771,50	1 774,00	1 774,00
grunty leśne publiczne ogółem	ha	1 670,60	1 669,60	1 669,30	1 668,80	1 674,40
grunty leśne publiczne Skarbu Państwa	ha	1 670,60	1 669,60	1 669,30	1 668,80	1 674,40
grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych	ha	1 665,60	1 665,60	1 665,60	1 665,60	1 672,20
grunty leśne prywatne	ha	136	140	142	145	146

Tabela 2.6 -1 Struktura własności lasów.

Lasy odgrywają wiodącą rolę w strukturze przyrodniczej gminy, są bowiem najważniejszym ogniwem wiążącym główne komponenty środowiska. Tworzą węzły ekologiczne o wybitnych walorach przyrodniczych oraz leśne korytarze ekologiczne umożliwiające rozprzestrzenianie się gatunków. Obszary leśne spełniają różnego rodzaju funkcje, tj. zapewniają barierę ochronną pozostałym komponentom przyrody, stanowią źródło surowców dla wielu gałęzi gospodarki i są cennym walorem dla turystyki.

Ze względu na żyzność dominują tu siedliska bardzo żyzne i żyzne z przewagą drzewostanu sosnowego. Lasy porastające zbocza Pasma Zgórskiego i Posłowskiego oraz Bolechowickiego mają ważną funkcję: ochraniają gleby przed zmywaniem i wyjałowieniem przez wody opadowe, stabilizują stoki chroniąc je przed ruchami masowymi, regulują stosunki wodne a także zmniejszają ich spływ powierzchniowy.

Znaczny procent powierzchni Parku stanowią lasy (37,7%) o korzystnej strukturze siedlisk – prawie 50% zajmują żyzne i bardzo żyzne siedliska lasów i lasów mieszanych, a 28,4% ubogie siedliska borowe. Wśród typów siedliskowych lasu przeważa bór świeży. Na terenie gminy stwierdzono obecność wielu rzadkich i chronionych gatunków roślin.

W drzewostanach gatunkiem dominującym jest sosna. Zbiorowiskami nieleśnymi są różnorodne zespoły łąkowe, zbiorowiska wodne i bagienne, torfowiska, ciepłolubne murawy kserotermiczne i zbiorowiska naskalne.

Na terenie Parku występuje kilkaset gatunków roślin naczyniowych (50% gat. występujących w Polsce), wśród których wyróżniają się gatunki górskie oraz rośliny o charakterze kserotermicznym, związane z ciepłym podłożem skał wapiennych. Wiele spośród tych gatunków to rośliny rzadkie i chronione. Spośród nich na uwagę zasługują: liczydło górskie, paprotnik, zanokcica, turzyca, zawilec, dzwonek syberyjski i gatunki atlantyckie (np. widlak, gnidosz).

Bogaty jest także świat fauny, choć nie ma tu ostoi zwierzyny, ani wyraźnie zaznaczających się rejonów bytowania fauny. Ze zwierząt pospolitych spotkać tu można: zające, sarny, dziki, lisy, a także borsuki, daniele, kuny leśne, chomiki. Ptaków jest blisko 150 gatunków (wraz z czarnymi bocianami, żurawiami, sokołami, krogulcami). Bogaty jest również świat owadów i chrząszczy.

W pozostałej części gminy, krajobraz jest w większości zdegradowany przez rozwijające się zakłady przemysłowe i górnicze. Mogą tutaj rosnąć jedynie nieliczne gatunki roślin. Z drzew są to przede wszystkim wierzby i topole, a z roślin zielnych - trawy.

Korytarze ekologiczne

Korytarze ekologiczne to miejsca charakteryzujące się znaczną bioróżnorodnością i umożliwiające migrację wielu gatunków roślin i zwierząt. Na terenie gminy Sitkówka-Nowiny nie występuje żaden korytarz ekologiczny o znaczeniu ponadregionalnym. Charakter lokalny ma korytarz ekologiczny związany z doliną rzeki Bobrzy, będącej prawobrzeżnym dopływem Czarnej Nidy. Rola doliny Bobrzy jako korytarza ekologicznego jest jednak ograniczona, ze względu na zanieczyszczenie wody. Drożność korytarza ograniczają również liniowe bariery ekologiczne takie jak drogi kołowe i linia kolejowa.

Obszary ekologicznego zasilania

Obszary o wysokich walorach ekologicznych jak doliny rzeczne o znacznym stopniu naturalności, duże kompleksy leśne czy węzły ekologiczne korzystnie oddziałują na sąsiadujące tereny, przyczyniając się do wzmocnienia powiązań ekologicznych.

Na terenie gminy Sitkówka-Nowiny bardzo ważną rolę w stabilizacji stosunków ekologicznych pełni duży kompleks leśny położony w zachodniej części gminy. Ekosystemy leśne są odporne na niekorzystne oddziaływania zewnętrzne, a jednocześnie same oddziałują pozytywnie na otoczenie. Dzięki ograniczaniu prędkości wiatru przeciwdziałają degradacji i erozji gleb oraz stepowieniu krajobrazu. Na obszarach typowo rolniczych łagodzą ekstrema agroklimatu, zwiększając przez to plonowanie uprawianych roślin. Pełnią funkcję filtracyjną oczyszczając wodę z substancji

toksycznych i mikroorganizmów szkodliwych dla zdrowia, regulują stosunki wodne przez ograniczenie spływu powierzchniowego. Lasy decydują również o jakości powietrza dzięki wiązaniu CO² i gazów przemysłowych, co jest szczególnie ważne w przypadku gminy Sitkówka – Nowiny, w której przemysł stanowi dominującą funkcję.

Bardzo ważną rolą lasów jest też zachowanie zasobów genowych flory i fauny oraz przywracanie bioróżnorodności i naturalności krajobrazu.

Antropogeniczne bariery ekologiczne

Bariery ekologiczne dzieli się na bloki antropogeniczne i bariery o charakterze liniowym. Do wytworzenia bloku antropogenicznego dochodzi wówczas, gdy w obrębie lub na wylocie korytarza ekologicznego zlokalizowane zostaną obiekty budowlane, przemysłowe lub infrastrukturalne, które w drastyczny sposób zakłócają funkcjonowanie ciągu ekologicznego. Liniowe bariery ekologiczne związane są najczęściej z obiektami infrastruktury komunikacyjnej, takimi jak drogi kołowe i linie kolejowe. Mogą się nimi też okazać ciągi zwartej zabudowy mieszkaniowej i przemysłowej.

Proces przemieszczania się organizmów roślin i zwierząt zachodzi szczególnie intensywnie w obrębie korytarzy ekologicznych, stąd też rola barier przecinających te korytarze jest istotniejsza niż tych, które znajdują się na pozostałych obszarach. Do niekorzystnych sytuacji należy również przebieg drogi w strefie ekotonu wytwarzającej się na granicy dwóch ekosystemów np. ekosystemu leśnego i agrocenozy. Strefa ta stanowi bardzo ważną niszę ekologiczną dla wielu gatunków roślin i zwierząt.

Na terenie gminy Sitkówka-Nowiny występują liniowe bariery ekologiczne związane z odcinkami dróg i kolei, przecinającymi korytarz ekologiczny i większe kompleksy leśne. Istotną rolę odgrywa bariera ekologiczna związana z drogą E7 przecinającą duże kompleksy leśne na zachodzie gminy (sołectwo Szewce) włączone w granice Chęcińsko – Kieleckiego Parku Krajobrazowego. Konieczne jest, aby pod drogą E7, na terenach leśnych wybudowane zostały przepusty dla fauny.

Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy

Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy położony jest prawie całkowicie w obrębie południowo-zachodniej części Gór Świętokrzyskich, na terenach gmin: Chęciny, Piekoszów, Sitkówka - Nowiny oraz gmin nienależących do powiatu kieleckiego: Małogoszcz, Sobków. Swym zasięgiem wkracza również na tereny miasta Kielce.

Obszar ten charakteryzuje się ogromnym zróżnicowaniem i bogactwem szaty roślinnej. Występują tu najróżniejsze postacie fitocenoz leśnych: olchy, grądy, buczyny, dąbrowy, bory mieszane oraz różne postacie borów sosnowych. Bardzo bogato są reprezentowane zbiorowiska nieleśne: różne postacie łąk, zbiorowiska wodne i bagienne, ciepłolubne murawy kserotermiczne, zbiorowiska naskalne, różne typy torfowisk.

Tej ogromnej różnorodności zbiorowisk roślinnych towarzyszy niezwykle bogactwo flory. Obok pospolitych i często spotykanych gatunków, pojawiają się rośliny bardzo rzadkie, objęte całkowitą ochroną, a także ginące i zagrożone. Szata roślinna Parku należy do najbardziej urozmaiconych i najbogatszych w krainie Gór Świętokrzyskich.

Zbiorowiska łąkowe i pastwiska na niezabagnionych glebach mineralnych, położone są w dolinach wszystkich cieków wodnych na obszarze parku, jak również w lokalnych obniżeniach terenu. Na obszarze Ch-KPK występuje wiele gatunków roślin ciekawych pod względem naukowym, dających przede wszystkim poważny materiał do odtworzenia obrazu roślinności z czasów najcieplejszego klimatu holoceniowego, w którym panowały lasy liściaste. Tutejsza roślinność tworzy uboższe zbiorowiska na skałach dewońskich i bujniejsze na pokładach jurajskich, które dają korzystniejsze dla roślin zwierzelisko. Pomijając chwasty i inne rośliny synantropijne oraz trawy i turzyce, można na obszarze tym zgrupować zielnik składający się z ponad dwustu gatunków roślin kwiatowych, m.in. zawilec wielokwiatowy, przylaszczka, wiele gatunków fiołków, sasanka złocistawa, pierwiosnka lekarska, pięciornik wiosenny, lilia złotogłów, podkolan biały, naparstnica zwyczajna, ciemiężnik białokwiatowy, zapłonka brunatna, pluskwica europejska, aster gawędka, powojnik prosty, oman szorstki, groszek wielkoprzylistkowy, wężymord stepowy, goździk siny, bluszcz, krzewinki: irga zwyczajna, irga czarna, wiśnia karłowata, berberys, leszczyna, kilka gatunków róż w tym róża francuska, wiciokrzew, porzeczka alpejska, głóg tarnina, dereń świda.

Na tym terenie występuje również roślinność charakterystyczna dla skrasowiałych zboczy, z wgłębieniami utworzonymi przez wodę. Te tereny porasta: rojnik pospolity, (kamienna róża), zanokcica murowa, rozchodnik boloński, paproć zwyczajna, mech.

Świat zwierząt na omawianym terenie jest bardzo bogaty i zróżnicowany. Fauna (szczególnie bezkręgową) wykazuje silne związki z szatą roślinną i warunkami mikroklimatycznymi. Fauna leśna związana z siedliskami grądowymi, reprezentowana jest przez: 43% nicieni, 65% krocionogów, 57% zaleszczotków, i 30% gatunków pajaków.

Na tym terenie stwierdzono 10 gatunków trzmieli, 12 gatunków i rodzajów płazów (m.in. traszka, kumak, ropucha, rzekotka, żaba, grzebiaszka), 6 gatunków i rodzajów gadów (m.in. jaszczurka, padalec,

zaskroniec, gniewosz, zmija). W granicach gminy zarejestrowano stanowiska występowania ptaków zagrożonych wyginięciem, tj. kraski, siweczki rzecznej i jastrząbka. W lasach zarejestrowano nielicznie występujące jelenie, sarny, dziki oraz drobniejszą zwierzynę łowną: lis, zając, bażant, kuropatwa. Z małych drapieżników można tu wyróżnić kunę i tchórza. Ponadto w jaskiniach położonych na terenie parku, występują liczne i bardzo rzadko spotykane gatunki nietoperzy (nocki: Bechsteina, Brandta, duży, lydkowłosy, Natterera, gacek wielkouch, mopek).

Lokalizacja gminy w obrębie Chęcińsko - Kieleckiego Parku Krajobrazowego powoduje, że część terenów gminy obejmuje m.in. pomniki przyrody, rezerваты. Należą do nich:

Pomnik przyrody nieożywionej - istniejący

Miejscowość: Kowala
Nazwa: Kowala
Nr ewidencyjny: 223

Opis stanowiska:

Pomnik ten zlokalizowany jest około 2 km od stacji kolejowej Sitkówka-Nowiny. W przekopie kolejowym odsłonięte zostały skały franu (węglanowe) górnego dewonu z licznymi skamieniałościami, które należą do północnego skrzydła antykliny chęcińskiej i zapadają się w kierunku północnym. W zachodnim zboczu przekopu widoczny jest ciągły profil franu, pozwalający prześledzić ewolucję facji. Skały zawierają liczne i różnorodne szczątki organiczne.

Rezerwat przyrody nieożywionej - istniejący

Miejscowość: Szewce
Nazwa: Góra Żakowa
Nr ewidencyjny: 033

Opis:

Położony na grzbiecie górskim rezerwat został utworzony w celu zachowania pozostałości dawnego górnictwa skalnego i kruszcowego, naturalnych wapiennych form skałkowych oraz lasu kserotermicznego z licznymi gatunkami roślin chronionych, pow. ok. 50,45 ha. Obejmuje grunty Skarbu Państwa administrowane przez Lasy Państwowe Nadleśnictwa Kielce, Leśnictwo Szewce

oddziały 113a i 114d. Rezerwat został utworzony Rozporządzeniem nr 12/99 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 30.04.1999r.

Rezerwat obejmuje dwie kulminacje wzniesień, położonych na północ od wsi Skiby, wchodzących w skład zachodniej części Grzbietu Zelejowskiego. Masyw skalny zbudowany jest ze stromatorowo-koralowcowych wapieni dewonu, które miejscami przykrywają zlepierce permu. Z tnącymi wapienie szczelinami związana jest żyła kalcytowa różanki oraz skupienia rud ołowiu. Galena występująca wraz z kalcytem i barytem była przedmiotem eksploatacji w podziemnych kopalniach czynnych od co najmniej XVI wieku do początku XX wieku. Zachowane są liczne powierzchniowe ślady wydobywania kruszców i podziemne wyrobiska.

Na terenie rezerwatu zabronione jest normalne użytkowanie lasu (np. zbiór i niszczenie dóbr roślinnych i zwierzęcych) i przebywanie poza miejscami wyznaczonymi.

Stan docelowy i identyfikacja potrzeb w dziedzinie ochrony przyrody.

Gmina Sitkówka - Nowiny nie posiada inwentaryzacji przyrodniczej, kompleksowego opracowania przyrodniczego, które stanowi najlepszą podstawę do wszelkiego rodzaju opracowań planistycznych. Jednym z głównych celów w kategorii ochrony przyrody, jest wykonanie takiego opracowania. Ponadto, w gospodarce leśnej powinny zostać uwzględnione następujące zasady:

- wynikające z planu ochrony Chęcińsko-Kieleckiego Parku Krajobrazowego oraz Ustawy o lasach z 1991 r.
- respektowanie ochronnego charakteru lasów, roli lasów w gospodarce wodnej i przeciwdziałaniu procesom erozyjnym
- respektowaniu planów urządzenia lasu
- zwiększenie stopnia lesistości obszaru poprzez zalesianie gruntów najsłabszych klas bonitacyjnych, obszarów źródliskowych i wododziałowych, terenów erozyjnych
- zmniejszenie rozdrobnienia i rozproszenia kompleksów leśnych i tworzenie pomiędzy nimi powiązań ekologicznych
- kształtowanie składu gatunkowego drzewostanów zgodnego z siedliskiem
- utrzymanie bioróżnorodności lasów poprzez uwzględnienie zróżnicowania mikrosiedlisk oraz ochronę niektórych zbiorowisk łąk i polan śródleśnych, terenów podmokłych, rejonów występowania licznych stanowisk roślin chronionych i rzadkich.

Strefy ochrony warunków siedliskowych lasu

Skuteczna ochrona ekosystemów leśnych nie może ograniczać się wyłącznie do powierzchni zajętej przez drzewostany. Szczególnej ostrożności w zakresie lokalizowania inwestycji wymagają strefy przylegające do głównych kompleksów leśnych. Wykluczone powinny być tutaj inwestycje wodochłonne lub wywołujących lej depresyjny, a melioracje gruntów rolnych należy prowadzić tak, aby nie zmieniać reżimu wodnego na obszarach leśnych. Niewskazane jest też zbyt bliskie sąsiedztwo lasów i terenów zurbanizowanych. Ochrona terenów przyległych do lasu przed zainwestowaniem ma również na celu umożliwienie wytworzenia się niezwykle ważnej strefy przejścia (tzw. ekotonu), gdzie szczególnie intensywnie zachodzą procesy wymiany informacji genetycznej między ekosystemami. Strefa ekotonowa jest też bardzo ważną niszą ekologiczną dla wielu gatunków roślin i zwierząt.

Rezerwat przyrody - leśny- projektowany

Miejscowość: Szewce
Nazwa: Góra Miejska

Opis: Rezerwat leśny o powierzchni ok. 45,0 ha obejmujący tereny leśne na wzniesieniach Góry Miejskiej i Okrąglicy. Występują tutaj dąbrowy, ciepłolubne grądy oraz lasy mieszane z chronionymi gatunkami roślin.

Pomnik przyrody nieożywionej – projektowany

Miejscowość: Szewce
Nazwa: Kamieniołom Szewce na Górze Okrąglica

Opis: Pomnik obejmowałby teren nieczynnego kamieniołomu na Górze Okrąglica. Odsłonięcie wskazane do ochrony to wapienie dewonu środkowego zawierające liczne amfipory, historyczna odmiana „marmurów świętokrzyskich”

Rezerwat przyrody - leśny - projektowany

Miejscowość: Słowik, Szewce, Zgórsko - Zagrody
Nazwa: Zgórskie Góry

Opis: Rezerwat leśny o powierzchni ok. 350 ha obejmujący grunty leśne w Paśmie Zgórskim (od Jaworzni do Słowika). Rosną tutaj naturalnie wykształcone fragmenty łąk i bogate florystycznie bory mieszane.

Rezerwat przyrody - florystyczny - projektowany

Miejscowość: Zawada

Nazwa: Zawada

Opis:

Rezerwat florystyczny ze stanowiskami rzadkich i chronionych gatunków roślin m.in. storczyk szerokolistny, lilia złotogłów, podkolan biały, wawrzynek pospolity.

Użytki ekologiczne – projektowane

Użytki ekologiczne to zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów, które mają znaczenie dla zachowania unikatowych zasobów i typów środowisk.

Na terenie gminy Sitkówka – Nowiny projektowane są aktualnie dwa użytki ekologiczne:

- a). Zawada – Ołowianka - użytk o charakterze florystycznym, wilgotna łąka na wzniesieniu Ołowianka
- b). Bolechowice – Berberysówka – użytk o charakterze stepowym, zbiorowisko ciepłolubnych muraw

Na terenie użytków ekologicznych zabrania się pozyskiwania, niszczenia lub uszkodzenia drzew, krzewów i innych roślin, wysypywania, zakopywania czy wylewania odpadów i innych nieczystości, niszczenia gleby lub zmiany sposobu jej użytkowania, wzniesienia ognia. Zakres wszelkich prac, w konsekwencji których mogłyby ulec złamaniu zakazy i ograniczenia dotyczące zarówno pomników przyrody jak i użytków ekologicznych, należy każdorazowo uzgadniać z Wojewodą.

Stanowisko dokumentacyjne - projektowane

Miejscowość: Bolechowice

Nazwa: Berberysówka - Kamieniólom Bolechowice

Opis:

Stanowisko obejmowałoby teren kamieniólomu historycznej odmiany „marmurów świętokrzyskich”

3. DEMOGRAFIA

3.1. Liczba i struktura ludności

Według danych z Urzędu Gminy na **dzień 31 grudnia 2007** roku gminę zamieszkuje 7203 osoby, w tym 3652 kobiet (50,7%) i 3551 mężczyzn (49,3%). Średnio na 1 km² przypada 156,6 osoby. Dane opisujące sytuację demograficzną Gminy Sitkówka-Nowiny zamieszczone zostały w poniższej tabeli.

Sołectwo/osiedle	Ogółem	Stałe	Czasowe	Kobiety	Mężczyźni
Bolechowice	549	545	4	289	260
Kowala	834	826	8	438	396
Kowala Mała	112	112	0	61	51
Szewce	442	433	9	219	223
Zawada	151	151	0	81	70
Wola Murowana	384	381	3	195	189
Zgórsko	1230	1213	17	585	645
Zagrody	393	387	6	183	210
Osiedle Nowiny	2541	2514	27	1330	1211
Trzcianki	239	229	10	112	127
Słowik	97	97	0	48	49
Sitkówka	231	226	5	111	120
Razem	7203	7114	89	3652	3551

Tabela 3.1-1 Sytuacja demograficzna w gminie Sitkówka-Nowiny w 2007 roku.

Gęstość zaludnienia w gminie Sitkówka - Nowiny wynosi 156 osób/km² i w porównaniu do gmin sąsiadujących, tj. Morawicy i Chęcín, jest wysoka (w Morawicy gęstość zaludnienia wynosi około 96, a w Chęcínach około 116 osób/km²). Również porównując gęstość zaludnienia we wszystkich gminach graniczących bezpośrednio z Kielcami, Sitkówka - Nowiny prezentuje się bardzo dobrze: w Piekoszowie mieszka 149 osób/km², w Miedzianej Górze 141, w Masłowie -112 i Zagnańsku - 102, a w Daleszycach 67 osób /km². Świadczy to niezaprzeczalnie o dużym znaczeniu społecznym gminy, która pomimo swej małej powierzchni koncentruje na swoim terenie znaczące skupisko ludności.

Poniższa tabela przedstawia liczbę mieszkańców w poszczególnych miejscowościach w latach 2002 - 2006.

Lata / Miejscowość	2002	2003	2004	2005	2006	Przyrost liczby mieszkańców w miejscowościach %	Przyrost liczby mieszkańców w sołectwach %
Bolechowice	514	531	534	528	551	7,2	7,2
Kowala	829	827	828	841	838	1,09	
Kowala Mała	117	120	122	124	107	-8,55	-0,11
Sitkówka	261	258	256	240	230	-11,88	
Trzcianki	232	228	232	232	219	-5,6	-8,92
Szewce	422	422	425	423	432	2,37	
Zawada	161	160	161	159	155	-3,73	0,69
Wola Murowana	359	362	352	377	381	6,13	6,13
Zgórsko	923	1008	1084	1143	1202	30,23	
Słowik	109	102	101	94	98	-10,09	
Osiedle Nowiny	2672	2657	2580	2591	2577	-3,56	
Zagrody	367	373	370	375	384	4,63	4,67
Razem	6966	7048	7039	7127	7174	2,99	

Tabela 3.1-2 Liczba mieszkańców w poszczególnych miejscowościach w latach 2002-2006 (dane UG).

Z powyższego zestawienia wynika, że ogólna liczba mieszkańców gminy w przeciągu 5 lat wzrosła o około 3%, co daje średnio z roku na rok wzrost o około 0,6%. Wskaźnik ten uwzględnia zmiany w liczbie mieszkańców spowodowane przyrostem naturalnym i migracjami. Najintensywniej rozwijającymi się miejscowościami pod względem liczby mieszkańców są: Zgórsko, Bolechowice, Wola Murowana oraz Zagrody.

Z kolei ruch naturalny w gminie przedstawia poniższa tabela (dane UG):

	J.m.	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Urodzenia żywe							
Ogółem	osoba	65	58	76	70	55	53
Zgony ogółem							
Ogółem	osoba	65	52	44	47	47	59
Mężczyźni		37	30	25	30	26	35
Kobiety		28	22	19	17	21	24
Zgony niemowląt							
Ogółem	osoba	0	0	0	0	0	0
Przyrost naturalny ogółem	osoba	0	6	32	37	24	-6

Tabela 3.1-3 Ruch naturalny w Gminie w latach 2002-2007.

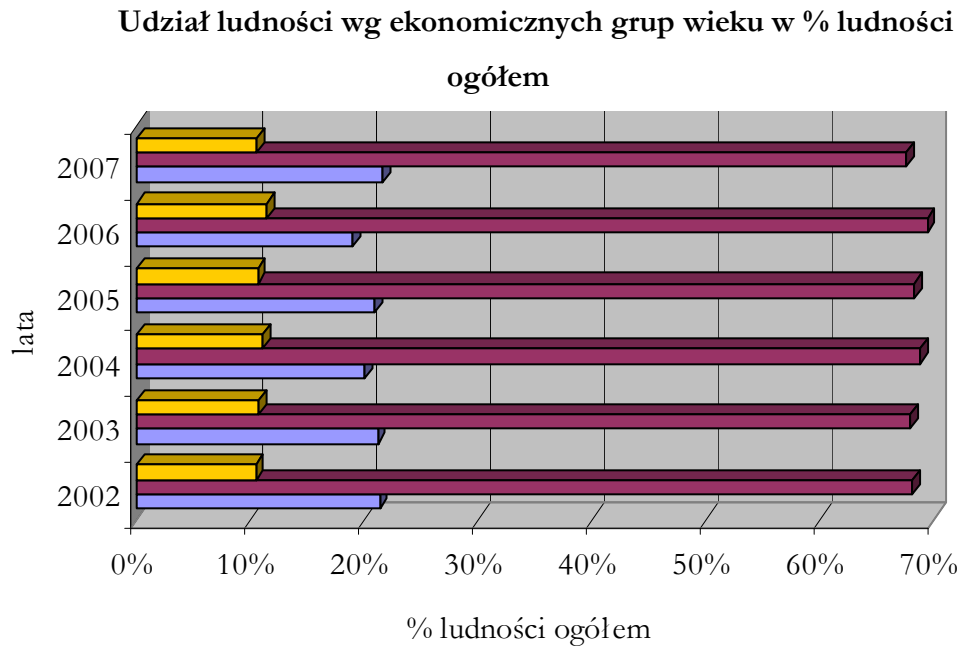
Porównanie dostępnych danych statystycznych wskazuje na stały wzrost liczby ludności gminy Sitkówka-Nowiny do roku 2007. Składał się na to dodatni przyrost naturalny do roku 2006, bowiem od lat można zaobserwować stały wzrost liczby mieszkańców. Ten pozytywny trend utrzymuje się dzięki m.in. wyjątkowym warunkom sprzyjającym rozwojowi budownictwa mieszkaniowego w gminie.

Należy zauważyć, że na przestrzeni 5 lat w 2004 roku zauważalny był znaczący wzrost liczby urodzeń w gminie. Natomiast od 2004 roku występuje nieznaczna tendencja spadkowa. W 2007 roku przyrost naturalny wynosił minus 6, co oznacza przewagę liczby zgonów nad urodzeniami. W porównaniu z pozostałymi gminami wiejskimi powiatu kieleckiego, przyrost naturalny w gminie Sitkówka - Nowiny prezentuje się jako niski: w Piekoszowie wynosi - 42 osoby, w Miedzianej Górze - 9, w Masłowie -24 i Zagnańsku - minus 16, a w Daleszycach 59 osób. Optymistycznie wygląda natomiast na tle wszystkich 73 gmin wiejskich na terenie województwa świętokrzyskiego.

Według danych Urzędu Gminy na **dzień 31 grudnia 2007 roku** ludność z przedprodukcyjnej grupy wiekowej wynosiła 1560 osób (w tym 786 kobiet), co stanowi 21,67% ogółu mieszkańców gminy. Grupa produkcyjna (kobiety od 18 do 59 lat i mężczyźni od 18 do 64 lat) wynosiła 4879 osoby (w tym 2416 kobiet), co stanowi 67,74% ogółu mieszkańców gminy. W wieku poprodukcyjnym było zameldowanych 764 osób (w tym 448 kobiet), co stanowi 10,61% ogółu mieszkańców gminy, co prezentuje poniższe zestawienie:

Ludność wg grup wieku i płci							
Rok	Ogółem	Wiek					
		przedprodukcyjny		produkcyjny		poprodukcyjny	
		razem	w tym kobiety	razem	w tym kobiety	razem	w tym kobiety
2002	6966	1489	836	4746	2351	731	429
2003	7048	1494	772	4792	2357	762	442
2004	7039	1410	706	4850	2398	779	454
2005	7127	1491	745	4877	2401	759	446
2006	7174	1362	684	4985	2467	827	482
2007	7203	1560	786	4879	2416	764	448

Tabela 3.1-4 Ludność wg grup wieku i płci.

■ w wieku przedprodukcyjnym ■ w wieku produkcyjnym ■ w wieku poprodukcyjnym

Wykres 3.1- 1 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem.

Podsumowując, pozytywnym zjawiskiem demograficznym na terenie gminy Sitkówka-Nowiny jest:

- wysoki wskaźnik liczby ludności w wieku produkcyjnym, i przedprodukcyjnym, co może pozytywnie wpłynąć na rozwój gminy w przyszłości, w połączeniu z bardzo korzystnymi warunkami dla osiedlania się młodych ludzi
- niski wskaźnik osób w wieku poprodukcyjnym, co na chwilę obecną nie wskazuje na znaczne starzenie się społeczeństwa.

Natomiast do niekorzystnych zjawisk demograficznych należy gwałtowny w porównaniu z latami poprzednimi ujemny wskaźnik przyrostu naturalnego w 2007 roku, który jednakże nie powoduje spadku ogólnej liczby ludności na terenie gminy.

3.2. Bezrobocie

Jak już wspomniano, według danych Urzędu Gminy na dzień 31 grudnia 2007 roku ludność z przedprodukcyjnej grupy wiekowej wynosiła 1560 osób, grupa produkcyjna wynosiła 4879 osoby, natomiast w wieku poprodukcyjnym było zameldowanych 764 osób.

Ludność należąca do produkcyjnego przedziału wiekowego, a więc potencjalne zasoby pracy i bodziec wzrostu gospodarczego, stanowiła w 2007 roku około 67,74% wszystkich mieszkańców gminy i wykazuje tendencję wzrostową w porównaniu do lat poprzednich.

Według Powiatowego Urzędu Pracy na terenie gminy Sitkówka - Nowiny w miesiącu marcu 2008 roku było zarejestrowanych:

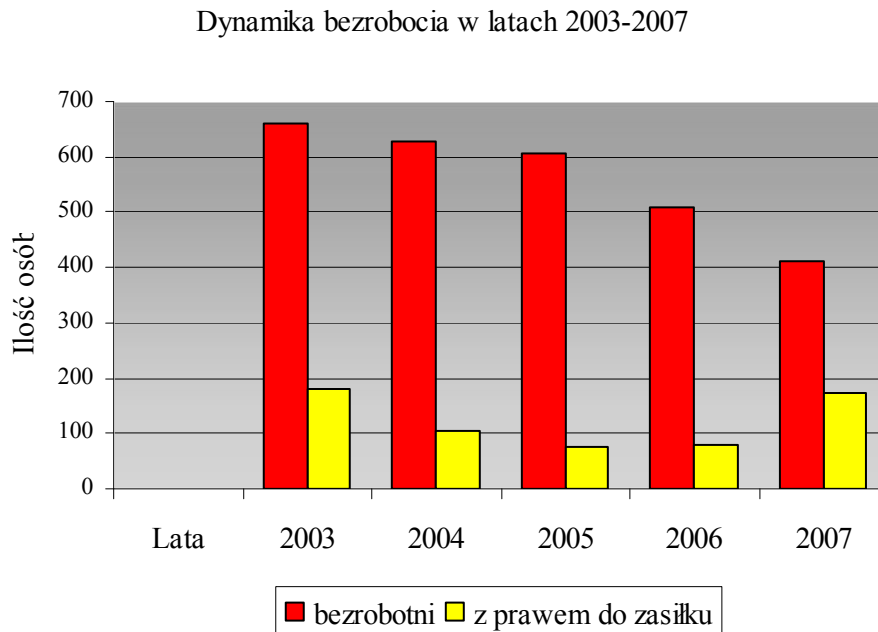
- osób bezrobotnych - 416, w tym kobiet - 227
- osób z prawem do zasiłku - 51
- osób zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy - 4
- osób w wieku 18 - 44 lata - 293
- osób pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy - 171

Natomiast na przestrzeni pięciu lat liczba zarejestrowanych bezrobotnych kształtowała się następująco:

	J. m.	2002	2003	2004	2005	2006
Bezrobotni zarejestrowani wg płci						
Ogółem	osoba	-	662	629	607	509
mężczyźni	osoba	-	324	294	262	219
kobiety	osoba	-	338	335	345	290
bez pracy powyżej 12 miesięcy	osoba	334	312	289	264	236

Tabela 3.2-1 Bezrobotni zarejestrowani wg płci.

Dynamikę bezrobocia w latach 2003-2007 przedstawiono na wykresie poniżej. Wynika z niego, iż na przestrzeni lat odnotowano stały spadek liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych, w 2003 roku wynosiła ona 662 osoby – w tym z prawem do zasiłku 182 os., w 2004-629 (z prawem do zasiłku 103), w 2005 - 607 (75 z prawem do zasiłku), w 2006 – 509 (78 z prawem do zasiłku), natomiast w 2007 liczba ta spadła do 411 (z prawem do zasiłku 173).

Wykres 3.2-1 Dynamika bezrobocia w latach 2003-2007.

Gmina prowadzi liczne działania zmierzające do zmniejszenia bezrobocia. Samorząd gminny ściśle współpracuje z Powiatowym Urzędem Pracy w Kielcach. Współpraca ta obejmuje kontakty Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz Urzędu Gminy, czego owocem są prace interwencyjne oraz staże absolwenckie. Zjawisko bezrobocia jak i jego skutki to jeden z trudniejszych problemów społecznych. Konsekwencjami bezrobocia (zwłaszcza długotrwałego) dla większości bezrobotnych są: pogorszenie standardu życia, problemy z zagospodarowaniem czasu wolnego, izolacja społeczna, ograniczenie lub zaniechanie uczestnictwa w życiu społecznym i kulturalnym oraz duże koszty świadczeń socjalnych, niewykorzystanie zdolności do pracy bezrobotnych, poczucie zagrożenia utratą pracy odczuwane przez ludzi zatrudnionych i niebezpieczeństwo zwiększenia się zjawisk niepożądanych (np. alkoholizm, rozwody, narkomania, przestępczość, samobójstwo).

Dlatego Urząd Pracy pokrywa również koszty dokształcania i uczestnictwa w specjalistycznych kursach podnoszących umiejętności i kwalifikacje zawodowe.

3.3. Władze lokalne

Gmina Sitkówka - Nowiny jest wspólnotą samorządową - podstawową jednostką lokalnego samorządu terytorialnego, powołaną dla organizacji życia publicznego na swoim terytorium. Działa na podstawie obowiązujących ustaw oraz statutu Gminy Sitkówka - Nowiny uchwalonego - na podstawie ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001r. Nr 142, poz. 1591 z późniejszymi zmianami)- Uchwałą Rady Gminy Sitkówka – Nowiny nr RG-VI/33/03 z dnia 26.03.2003 r. z uwzględnieniem uchwały nr RG – XLV/334/06 z dnia 05.07.2006 r. w sprawie: zmiany uchwały Rady Gminy Sitkówka – Nowiny Nr RG – VI/33/03 z dnia 26 marca 2003 r. w sprawie uchwalenia statutu Gminy Sitkówka – Nowiny.

Statut określa jej organizację i organy, przedmiot działalności i kompetencje, a także prawną formę działania. Gmina stanowi podmiot prawa publicznego, co oznacza prawo gminy do wykonywania określonych w ustawach zadań publicznych samodzielnie w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność oraz podmiot prawa prywatnego, co oznacza, iż gmina posiadając osobowość prawną ma prawo do samodzielnego dysponowania swym majątkiem. Gmina samodzielnie prowadzi własną gospodarkę finansową na podstawie rocznego budżetu.

Organami gminy są:

- Rada Gminy
- Wójt Gminy

Rada Gminy jest organem stanowiącym i kontrolnym. Ustawowy skład Rady wynosi **15** radnych Rada Gminy w Sitkówce - Nowinach została wybrana w wyborach powszechnych 2006 roku.

Do wewnętrznych organów Rady należą:

- 1) Przewodniczący
- 2) II Wiceprzewodniczących
- 3) Komisja Rewizyjna
- 4) Komisje stałe wymienione w statucie
  - a. Oświaty, Sportu , Rekreacji
  - b. Zdrowia , Kultury i Bezpieczeństwa
  - c. Rolnictwa , Usług , Handlu i Rzemiosła
  - d. Przemysłu , Planowania , Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska
- 5) Komisje doraźne do wykonania określonych zadań

W czasie trwania kadencji Rada może powołać doraźne komisje do wykonywania określonych zadań, określając ich skład i zakres działania.

Wójt jest jednoosobowym organem wykonawczym gminy. Wójt wykonuje uchwały Rady i zadania gminy określone przepisami prawa, kieruje bieżącymi sprawami gminy oraz reprezentuje gminę na zewnątrz. Wójt wykonuje swoje zadania przy pomocy Urzędu Gminy. Jest kierownikiem urzędu i wykonuje uprawnienia zwierzchnika służbowego w stosunku do pracowników urzędu oraz kierowników gminnych jednostek organizacyjnych.

W skład Urzędu Gminy wchodzi referaty i inne stanowiska pracy:

- a) Wójt Gminy
- b) Zastępca Wójta
- c) Skarbnik
- d) Sekretarz Gminy
- e) Referat Planowania , Budżetu i Finansów
- f) Urząd Stanu Cywilnego
- g) Radca prawny
- h) Referat Budownictwa, Zagospodarowani Przestrzennego, Gospodarki Komunalnej, Drogownictwa i Inwestycji
- i) Referat Spraw Organizacyjnych i Obywatelskich
- j) Referat Rolnictwa, Gospodarki Gruntami, Mieszkaniowej i Ochrony Środowiska
- k) Biuro Rady Gminy

4. WARUNKI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

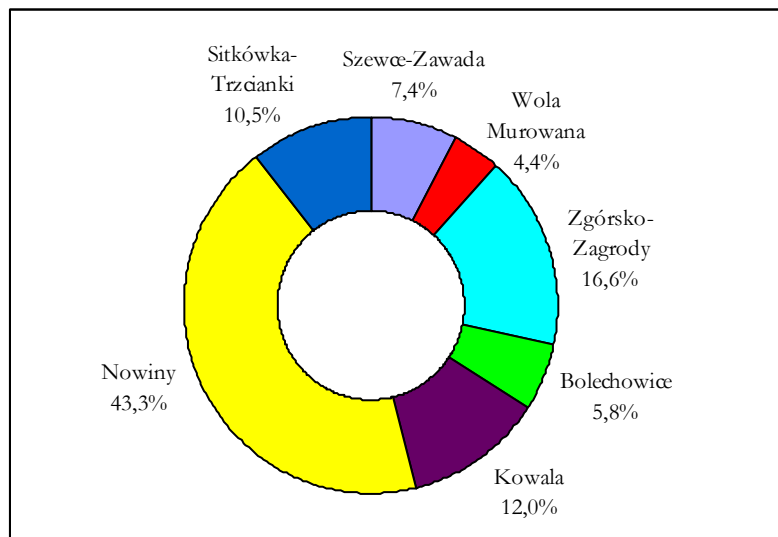
4.1. Sytuacja mieszkaniowa

Gmina Sitkówka-Nowiny posiada dobrze rozwinięty system gospodarki mieszkaniowej. Gmina prowadzi aktywną politykę względem rozwoju budownictwa indywidualnego. W ostatnich latach powstało osiedle mieszkaniowe domków jednorodzinnych – Zgórsko, w malowniczym paśmie górskim, czyniąc ten teren atrakcyjnym pod względem mieszkaniowym. Dodatkowe znaczenie ma bliskie sąsiedztwo z miastem wojewódzkim Kielce.

Według danych GUS na koniec 2003 roku łączna liczba mieszkań w gminie wynosiła 2 058 mieszkań, mieszkania te zamieszkiwało ogółem 7 048 osób (dane Urzędu Gminy). Średnia liczba osób w mieszkaniu na terenie gminy wynosi 3,42 osoby na mieszkanie, natomiast w sołectwach gminy wartość ta waha się od 2,6 (Sitkówka) do 5,04 osób na mieszkanie (Bolechowice).

Najwięcej mieszkań w gminie znajduje się na terenie Osiedla Nowiny (43,3%), a najmniej w sołectwie Wola Murowana (4,4%). W pozostałych sołectwach liczba mieszkań stanowi od 5,8% (Bolechowice) do 16,6% (Zgórsko-Zagrody) liczby mieszkań ogółem na terenie Gminy Sitkówka-Nowiny.

Strukturę mieszkań w jednostkach osadniczych Gminy Sitkówka-Nowiny przedstawia poniższy wykres:

Wykres 4.1- 1 Struktur mieszkań w jednostkach osadniczych Gminy Sitkówka-Nowiny (dane UG, grudzień 2003)

Budownictwo mieszkaniowe na terenie Gminy Sitkówka-Nowiny stanowi ok. 80% ogółu

budynków, przy czym struktura zabudowy mieszkaniowej przedstawia się następująco:

- budownictwo jednorodzinne - 54%
- budownictwo wielorodzinne - 46%.

Budynki mieszkalne w większości stanowią własność prywatną, przy czym przeważa budownictwo jednorodzinne typowe dla terenów wiejskich.

Najważniejsze ogólne dane na przestrzeni pięciu lat tj. od 2002-2006, dotyczące sytuacji mieszkaniowej w Gminie, zestawiono poniżej (na podstawie danych GUS, wg stanu 31 grudnia 2006).

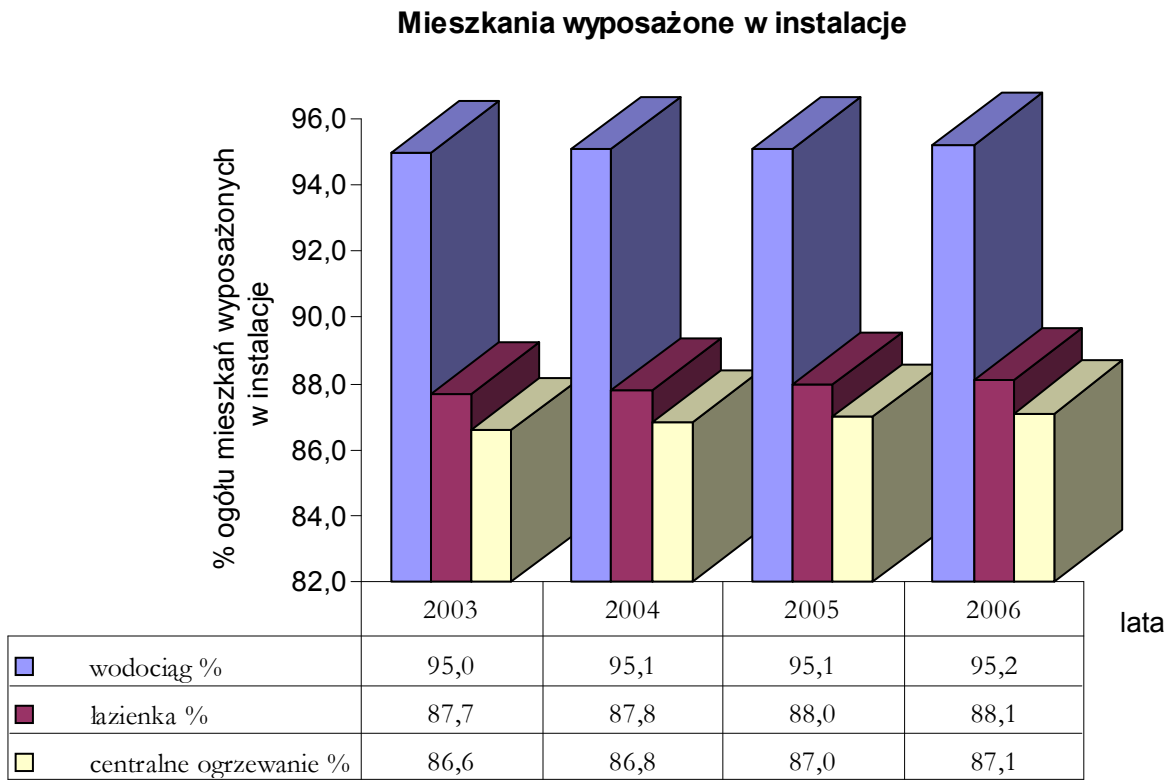
	J. m.	2002	2003	2004	2005	2006
ZASOBY MIESZKANIOWE						
Mieszkania	miesz.	1 918	2 058	2 085	2 109	2 128
Izby	izba	6 685	7 351	7 508	7 652	7 775
powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	123 750	139 417	142 378	145 133	147 466
Mieszkania oddane do użytkowania						
Mieszkania	miesz.	30	62	28	27	20
Izby	izba	194	359	161	162	132
powierzchnia użytkowa	m ²	4 476	9 103	3 036	3 051	2 605

Tabela 4.1-1 Sytuacja mieszkaniowa w Gminie.

W latach 2002-2006 liczba mieszkań w Gminie wzrosła o 210. Łączna liczba mieszkań oddanych do użytku wyniosła 167, izb – 1008, o łącznej powierzchni użytkowania 22 271 m². Z powyższego zestawienia wynika wyraźnie, że w latach 2002-2006 panował dynamiczny wzrost na gminnym rynku budownictwa mieszkaniowego. Zaobserwowano również stałą poprawę techniczno-sanitarną. W roku 2006 wyposażenie budownictwa mieszkalnego w poszczególną instalację kształtowało się na następującym % poziomie:

- wodociągi - 95,2%
- łazienka - 88,1 %
- centralne ogrzewanie - 87,1%

Poniższy wykres obrazuje dynamikę wzrostu w w/w instalacje.

Wykres 4.1–2 Dynamika wzrostu infrastruktury technicznej.

Gmina prowadzi szeroką politykę mieszkaniową, na podstawie Ustawy z dnia 21 czerwca 2001r o dodatkach mieszkaniowych (Dz.U nr 71 poz.734 z późn. zm). Dodatki mieszkaniowe są dofinansowaniem do wydatków mieszkaniowych wypłacanym przez gminę jej najbiedniejszym mieszkańcom. Przyznanie tej pomocy materialnej zależy przede wszystkim od miesięcznych dochodów mieszkańca gminy oraz od powierzchni zajmowanego przez niego lokalu. Pomoc ta przyznawana jest zawsze na sześć miesięcy i wypłacana jest z budżetu gminy. Decyzję o przyznaniu dodatku mieszkaniowego wydaje wójt gminy. Poziom wypłaconych dodatków mieszkaniowych obrazuje następujące zestawienie:

	J.m.	2004	2005	2006
DODATKI MIESZKANIOWE				
Liczba i kwoty wypłaconych dodatków mieszkaniowych				
ogółem (liczba)	szt.	521	798	731
kwota	zł	57 118	82 695	80 600
W zasobie gminnym				
ogółem (liczba)	szt.	311	334	254
kwota	zł	37 546	40 280	31 515
W zasobie wspólnot mieszkaniowych				
ogółem (liczba)	szt.	174	440	474
kwota	zł	15 290	40 039	48 685
W zasobie innym				
ogółem (liczba)	szt.	36	24	3
kwota	zł	4 282	2 376	400

Tabela 4.1-2 Liczba i wartość wypłaconych dodatków (dane GUS)

4.2. Wodociągi

Zaopatrzenie w wodę

Gmina jest zwodociągowana w około 97%. Na obszarze gminy znajdują się 3 ujęcia wody. Systematyczne inwestycje w rozwój infrastruktury wodociągowej powodują, iż gmina jest w pełni zwodociągowana, długość sieci wodociągowej wynosi 45,91 km. Sieć i urządzenia wodociągowe znajdują się w bardzo dobrym stanie technicznym i pod względem funkcjonalnym są na dzień dzisiejszy wystarczające dla zaspokojenia wszystkich potrzeb mieszkańców oraz przedsiębiorstw. W budowie jest nowe ujęcie wody pod kątem zaopatrzenia w wodę mieszkańców terenów przemysłowych, które zasilane były z ujęcia wody Cementowni Nowiny.

W latach 1995-1999 powstał wodociąg Szewce-Zawada, Bolechowice, wodociąg w Trzciankach oraz nastąpiła przebudowa wodociągu w Woli Murowanej. Głównym źródłem zaopatrzenia w wodę jest studnia głębinowa 5A zlokalizowana w Bolechowicach, plus pomocnicza studnia Nr 2 zlokalizowana na terenie Dykerhoff Polska Sp. z o.o. (dawna Cementownia „Nowiny” Sp.z.o.o.). Kowala zaopatrywana jest z sieci wodociągowej ZPW Trzuskawica. Miejscowość Szewce-Zawada zasilana jest w wodę z ujęcia zlokalizowanego na jej terenie oraz drugostronnie ze studni 5A za pośrednictwem pompowni zlokalizowanej w Zgórsku. Wody z tych ujęć odpowiadają normom dla wód pitnych. Woda w gminie jest bardzo dobrej jakości.

Gmina eksploatuje studnie głębinową o wydajności 130m³/h, zlokalizowaną w miejscowości Bolechowice, będącą współwłasnością gminy i spółki Wodociągi Kieleckie. W tej samej miejscowości budowana jest druga studnia o wydajności próbnej ok. 50m³/h, będąca własnością gminy.

Poniżej przedstawiono urządzenia sieciowe występujące w gminie.

	J. m.	2003	2004	2005	2006	2007
URZĄDZENIA SIECIOWE						
Wodociągi						
Długość czynnej sieci rozdzielczej	km	49,4	59,6	93,2	59,0	60,48
Długość czynnej sieci rozdzielczej stanowiącej własność gminy	km	42,88	43,31	44,4	44,43	45,91
połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt	1 016	1 028	1 045	1 045	1 053
woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam ³	225,3	389,0	230,6	184,6	197,0
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	6 431	6 484	6 836	6 839	6 871

Tabela 4.2-1 Urządzenia sieciowe w Gminie (dane UG Sitkówka – Nowiny)

4.3. Gospodarka ściekowa

W obecnej chwili długość sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy wynosi 61,89 km., co stanowi 88%. W najbliższym okresie planowane są kolejne inwestycje związane z dalszą rozbudową sieci kanalizacyjnej.

Kanalizacja sanitarna istnieje w:

- sołectwie Zgórsko - Zagrody i Osiedlu Nowiny (ścieki są doprowadzane do kolektora z Kielc)
- Woli Murowanej (podobnie jak wyżej)
- w miejscowościach Słowik Markowizna, Trzcianki, Bolechowice.
- w miejscowości Kowala, Szewce-Zawada i Wola Murowana-Soltysy.

Kanalizacja deszczowa funkcjonuje w sołectwie Zgórsko - Zagrody i w Osiedlu Nowiny. Gmina podejmuje liczne działania związane z infrastrukturą sieci kanalizacyjnej. W roku 2004 Gmina Sitkówka - Nowiny zakończyła realizację projektu pod nazwą: Budowa kanalizacji sanitarnej dla miejscowości Wola Murowana - "Soltysy", Gmina Sitkówka - Nowiny. Projekt, który był współfinansowany z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego. Całkowity koszt inwestycji wyniósł - 292.727,75 zł, przy czym wydatki kwalifikowane w ramach projektu wynosiły - 277.098,85 zł. Z tej kwoty środki unijne, stanowiące 65% wydatków kwalifikowanych, przyznano w wysokości - 180.114,25 zł,

współfinansowanie z budżetu państwa było na poziomie 10%, co dało kwotę 27.709,89 zł. Natomiast wkład własny Gminy Sitkówka-Nowiny wynosił 25%, czyli - 69.274,71 zł. W wyniku realizacji projektu do kanalizacji podłączono 6 budynków dla około 30 mieszkańców.

	J. m.	2003	2004	2005	2006	2007
Kanalizacja						
długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	40,1	66,5	113,3	68,3	69,05
długość czynnej sieci kanalizacyjnej stanowiącej własność gminy	km	34,6	46,4	55,6	61,14	61,89
połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	585	622	859	1006	1038
mieszkania w budynkach mieszkalnych nowo dołączonych do sieci kanalizacyjnej	miesz.	75	37	237	147	32
ścieki odprowadzone	dm ³	451,6	447,1	327,0	302,8	317,0
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	4 850	5 009	5 740	6 181	6301

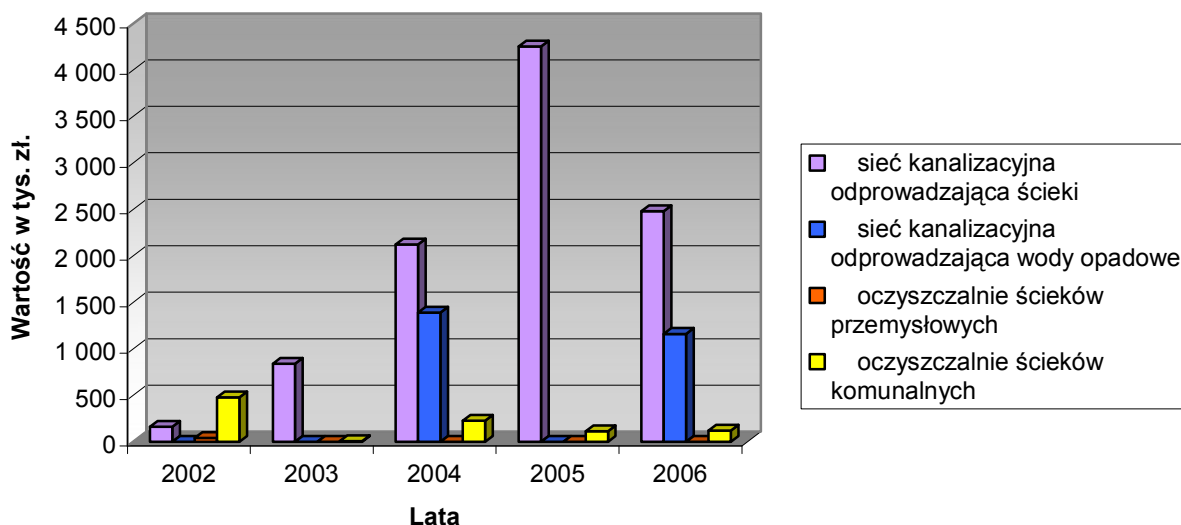
Tabela 4.3-1 Kanalizacja (dane UG Sitkówka - Nowiny)

W Woli Murowanej znajduje się również mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków dla Kielc. Strefa ochrony sanitarnej wynosi 200 m. Komunalna oczyszczalnia ścieków w Sitkówce jest oczyszczalnią mechaniczno-biologiczną pracującą w oparciu o jednostopniowy osad czynny z częściowym usuwaniem biogenów. Oczyszczalnia przyjmuje ścieki doprowadzone z Kielc, gminy Sitkówka-Nowiny oraz zachodniej części gminy Masłów. Przyjmuje także ścieki dowożone taborem asenizacyjnym z terenów nieskanalizowanych. Ścieki są zrzucane i badane pod względem jakościowym poprzez automatyczną stację zlewczą. Odbiorcą oczyszczonych ścieków jest rzeka Bobrza. Przez sołectwo Zgórsko - Zagrody i Wola Murowana przebiega kolektor doprowadzający ścieki z Kielc do oczyszczalni w Sitkówce. Równoległe do niego przewidywane są dwie nitki kolektorów grawitacyjnych.

Planowana jest również rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w Sitkówce. Jest to przedsięwzięcie Spółki "Wodociągi Kieleckie" pn.: "Rozbudowa i modernizacja Oczyszczalni Ścieków Sitkówka dla miasta Kielce", któremu Komisja Europejska przyznała dofinansowanie z Funduszu Spójności. Realizacja ta to największa inwestycja środowiskowa z udziałem środków unijnych w regionie i realizowana będzie w latach 2008 - 2013.

Podsumowując efekty rzeczowe nakładów finansowych na inwestycje zakresu gospodarki wodnej (kanalizacja, oczyszczalnie ścieków) na przestrzeni lat 2002-2006 przedstawiały się następująco:

Efekty rzeczowe inwestycji w zakresie gospodarki wodnej

Wykres 4.3-1 Inwestycje w zakresie gospodarki wodnej.

Warto zauważyć, że dużą rolę odgrywały inwestycje dofinansowane z funduszy unijnych. Również w nowym okresie programowania na lata 2007-2013, gmina mając doświadczenie we wdrażaniu projektów finansowanych z Unii Europejskiej, zamierza czynnie uczestniczyć w pozyskiwaniu zewnętrznych źródeł finansowania inwestycji kluczowych dla regionu. I tak, decyzją Ministerstwa Rozwoju Regionalnego (MRR) z 1 lutego 2008 roku, projekt pn. „Kompleksowa ochrona wód podziemnych aglomeracji kieleckiej” otrzyma 325 mln zł dofinansowania w ramach programu Infrastruktura i Środowisko. Projekt zakłada rozwój gospodarki wodno-ściekowej na terenie Kielc i trzech sąsiednich gmin: Masłowa, Zagnańska i Sitkówki- Nowin. W jego ramach ma powstać: 20 km sieci wodociągowej, 255 km kanalizacji sanitarnej, 54 przepompownie ścieków i monitoring ujęć wody pitnej. Ponadto zaplanowano wymianę 87 km sieci wodociągowej oraz renowację ponad 50 km kanalizacji sanitarnej.

Przedsięwzięcie będzie obejmowało:

- uzupełnienie sieci kanalizacji sanitarnej na terenie m. Kielce
- uzupełnienie sieci kanalizacji sanitarnej na terenie gminy Masłów
- remont istniejącej sieci kanalizacji sanitarnej na terenie m. Kielce
- uzupełnienie sieci kanalizacji sanitarnej na terenie gminy Sitkówka Nowiny
- likwidacja dwóch oczyszczalni ścieków w m. Masłów i dzielnicy Kielc - Dyminy

- zintegrowany system monitoringu i zarządzania ujęciami, obiektami i sieciami kanalizacyjnymi.

Z tym przedsięwzięciem zintegrowany został opiewający na 545,49 mln zł (kwota dofinansowania 324,57 mln zł) projekt rozbudowy i modernizacji oczyszczalni ścieków Sitkówka. To przedsięwzięcie ma z kolei na celu dostosowanie jakości oczyszczonych ścieków do norm europejskich oraz uporządkowanie gospodarki ściekowej w Kielcach, Masłowie i Sitkówce-Nowinach.

W efekcie Gmina Sitkówka-Nowiny zyska wymierną poprawę jakości życia, poprzez stworzenie odpowiedniej infrastruktury technicznej oraz lepszą ochronę bezcennych podziemnych zasobów wody. Zachowana zostanie równowaga przyrodnicza i bezpieczeństwo ekologiczne dla obecnych mieszkańców oraz przyszłych pokoleń.

4.4. Gospodarka odpadami

Mając na uwadze usystematyzowanie gospodarki odpadami komunalnymi, uwzględniając zarówno uwarunkowania geograficzne, gospodarcze, środowiskowe jak i gęstość zaludnienia, podzielono województwo na cztery rejony gospodarki odpadami. Gmina Sitkówka-Nowiny znajduje się w **rejonie centralnym** obejmującym powiaty: kielecki grodzki i kielecki ziemski (ludność 406 tys.).

Gospodarka odpadami na terenie gminy prowadzona jest przez pięć przedsiębiorstw.

- „CZYSTOPOL” Adam Bielas - Włoszczowa
- PPUH EKOM S.C. z Chęcin
- ONYX POLSKA S.A. - Kielce
- „FART BIS” Sp.z.o.o. - Kielce
- „SUR-WTÓR” Wojciech Wąsowski - Nowiny

Przedsiębiorstwa te zajmują się opróżnianiem kontenerów na odpady. Odpady komunalne z terenu gm Sitkówka-Nowiny unieszkodliwiane są poprzez składowanie na międzygminnym wysypisku komunalnym w Promniku gm. Strawczyn. Wysypisko przyjmuje śmieci z Kielc i trzynastu okolicznych gmin. Wywożone odpady nie są segregowane. Jedynym pozyskiwanym surowcem wtórnym jest złom metalu.

Mieszkańcy objęci zorganizowanym systemem zbiórki odpadów stanowią blisko 96% wszystkich mieszkańców gminy. W roku 2008 planowane jest wprowadzenie systemu selektywnej zbiórki odpadów „u źródła” oraz utworzenie gminnego punktu odpadów niebezpiecznych.

W celu poprawy stanu środowiska i zdrowia mieszkańców, Gmina aktywnie realizuje Program Usuwania Azbestu i Wyrobów Zawierających Azbest, poprzez finansowanie kosztów demontażu, transportu i unieszkodliwiania odpadów azbestowych. W 2007 roku z terenu Gminy usunięto 33,564 Mg wyrobów zawierających azbest. W 2008 roku zaplanowane jest usunięcie 47,487 Mg azbestu.

W trakcie realizacji jest przedsięwzięcie związane z gospodarką odpadami komunalnymi, tj.: „Budowa zakładu unieszkodliwiania odpadów dla Miasta Kielce i powiatu kieleckiego w Promniku k/Kielc”, gm. Strawczyn, który ma obsługiwać ponad 300 tys. mieszkańców (miasto Kielce i powiat kielecki) – rejon centralny.

Ilości odpadów wywożonych w latach 2004-2007 podaje poniższa tabela:

Rok	Liczba mieszkańców	Liczba gospodarstw domowych	Ilość zebranych odpadów m ³
2004	7 039	1 833	8 135,80
2005	7 127	1 846	9 378,00
2006	7 174	1 850	10 123,00
2007	7 203	1 853	12 027,03

Tabela 4.4-1 Jednostkowa wielkość zbiórki odpadów komunalnych w gminie Sitkówka – Nowiny

Odpady z sektora gospodarczego (inne niż niebezpieczne)

Gmina Sitkówka - Nowiny ma typowo przemysłowy charakter, który nadają jej przede wszystkim zakłady "białego zagłębia" zajmujące się eksploatacją i przetwórstwem surowców skalnych, spośród których czołowe miejsce zajmują: Dyckerhoff Polska sp.z.o.o. (dawna Cementownia „Nowiny” Sp.z.o.o.) oraz Zakłady Przemysłu Wapienniczego "Trzuskawica" S.A. Odpady powstające w sektorze gospodarczym stanowią dominujący strumień odpadów wytwarzanych w gminie. Zgodnie z dostępnymi danymi WIOŚ, w latach 2002-03 na terenie gminy Sitkówka wytworzono następujące ilości odpadów innych niż komunalne:

- w roku 2002: 16810 Mg w tym 64 Mg odpadów niebezpiecznych;
- w roku 2003: 71205 Mg w tym 241 Mg odpadów niebezpiecznych.

Różnice ilości wytworzonych odpadów w roku 2003 w porównaniu z rokiem 2002 były wynikiem między innymi rozbiórki Zakładu nr 1 Cementowni Nowiny (duże ilości odpadów grupy 17). W poniższej tabeli przedstawiono kierunki gospodarki odpadami przemysłowymi innymi niż niebezpieczne, na terenie gminy Sitkówka-Nowiny w latach 2002-2003.

Gospodarka odpadami przemysłowymi (inne niż niebezpieczne) [Mg]					
Rok	Ogółem	Tg	O	U	S
2002	16746	73	2646	15280	0
2003	70965	286	72058	16	0

Tg - tymczasowo gromadzone (magazynowane)

O – odzysk

U – unieszkodliwione

S – składowane.

Tabela 4.4-2 Gospodarka odpadami przemysłowymi, innymi niż niebezpieczne w latach 2002-2003 w gminie Sitkówka-Nowiny (wg WIOŚ w Kielcach, 2003r.)

Znaczącą masę odpadów w stosunku do wytworzonych ogółem w województwie, stanowią odpady powstające przy poszukiwaniu i wydobywaniu surowców mineralnych, przy czym głównie są to odpady z wydobywania mineralów, a pozostałe - odpady z fizycznej i chemicznej przeróbki surowców mineralnych. Duże ilości tych odpadów wytwarzają zakłady wydobywczo-przetwórcze skalnych surowców węglanowych zlokalizowane w rejonie tzw. "Białego Zagłębia". Substancje te najczęściej są zagospodarowywane na miejscu, używane do makroniwelacji bądź jako materiał rekultywacyjny i nie wykazuje się ich jako odpadów.

Największe ilości odpadów wytwarzanych w procesach produkcyjnych w roku 2003 wg danych WIOŚ Kielce podaje poniższe zestawienie:

grupa 2 Odpady z rolnictwa, sadownictwa, hodowli rybołówstwa, leśnictwa, oraz przetwórstwa żywności	54,5 Mg
grupa 7 Odpady z produkcji, przygotowania, obrotu i stosowania produktów przemysłu chemii organicznej	14,0 Mg
grupa 10 Odpady nieorganiczne z procesów termicznych	670,0 Mg
grupa 16 Odpady nieujęte w innych grupach	1527,0 Mg
grupa 17 Odpady z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej (włączając glebę i ziemię z terenów zanieczyszczonych)	54621,0 Mg

Tabela 4.4-3 Odpady z sektora gospodarczego inne niż niebezpieczne powstające w 2003r na terenie gminy Sitkówka-Nowiny (wg. WIOŚ Kielce).

Dyckerhoff Polska Sp. z o.o. w Sitkówce otrzymała również zezwolenie na prowadzenie odzysku odpadów z grupy 10, który odbywać się będzie w piecach cementowych jako częściowy zamiennik paliw naturalnych oraz surowca, poprzez podanie do młynów surowca odpadów o kodach: 100208, 100580, 100201, 100202. Zgodnie z wydanymi decyzjami zakład może unieszkodliwiać rocznie ponad 300 tys. Mg tych odpadów.

Odzyskiem odpadów w postaci żużli kotłowych (kod 100101) zajmuje się także Zakład Przemysłu Wapienniczego „Trzuskawica” S.A. Z kolei transportem odpadów w postaci popiołów lotnych z węgla (kod 100102) zajmują się firmy: TRUCK CENTER NOWINY Sp. z o.o., SILO TRANS NOWINY Sp. z o.o.

Odpady niebezpieczne

Źródłem odpadów niebezpiecznych w gminie Sitkówka-Nowiny jest przede wszystkim działalność przemysłowa – przemysł wapienniczy i cementowy, spożywczy, budownictwo czy procesy oczyszczania ścieków. Odpady tego typu powstają również w związku z użytkowaniem substancji niebezpiecznych, takich jak chemiczne środki ochrony roślin, farby, lakiery, środki odkażające, oleje mineralne i rozpuszczalniki, akumulatory, itp. W ostatnich latach znaczącym źródłem odpadów niebezpiecznych stały się gospodarstwa domowe oraz punkty usługowe (np. baterie, przeterminowane lekarstwa, lampy rtęciowe, opakowania po chemikaliach, zużyte oleje i emulsje).

Wg bazy SIGOP w 2003 roku na terenie gminy Sitkówka-Nowiny wytworzono 240,707 Mg odpadów niebezpiecznych, co stanowiło 63% odpadów niebezpiecznych wytworzonych w powiecie kieleckim. Do największych wytwórców odpadów niebezpiecznych należały:

- ZPW „Trzuskawica” S.A. - 212 Mg;
- Cementownia „Nowiny” Sp. z o.o. (obecnie Dyckerhoff Polska Sp.z.o.o.) - 28 Mg.

Rok	Gospodarka odpadami niebezpiecznymi [Mg]				
	Ogółem	Tg	O	U	S
2002	64,287	9,435	54,37	0,482	0
2003	240,707	4,479	221,754	14,474	0

Tg - tymczasowo gromadzone (magazynowane)

O – odzysk

U – unieszkodliwione

S – składowane.

Tabela 4.4-4 Gospodarka odpadami niebezpiecznymi w 2002r i 2003r w gminie Sitkówka-Nowiny (wg. WIOŚ Kielce 2003r.)

Odpady zagospodarowano w następujący sposób:

- około 92% wykorzystano gospodarczo,
- około 6% unieszkodliwiono (inaczej niż przez składowanie),
- 2% tymczasowo gromadzono,

Nie wykazano depozycji odpadów niebezpiecznych na składowiskach.

Liczne rodzaje odpadów niebezpiecznych są unieszkodliwiane bądź wykorzystywane w instalacjach zakładów przemysłowych prowadzących działalność na terenie gminy. Największe ilości przetwarzają: Dyckerhoff Polska Sp. z o.o. (odzysk odpadów w piecach cementowych jako zamiennik paliw naturalnych oraz surowca), Zakłady Przemysłu Wapienniczego „Trzuskawica” S.A., ALPOL Sp. z o.o.

Niektóre rodzaje odpadów niebezpiecznych są unieszkodliwiane poza terenem gminy (m.in. oleje odpadowe, baterie i akumulatory, odpady grupy 16)

Oprócz sektora przemysłowego źródłem odpadów niebezpiecznych, jak już wspomniano, są gospodarstwa domowe. Do strumienia odpadów komunalnych aktualnie przechodzą

niewyselekcjonowane opakowania po olejach i tłuszczach, po pestycydach, herbicydach, insektydach, świetlówki, leki, małowabarytowe baterie i akumulatory itp.

4.5. Zaopatrzenie w energię ciepłą i elektryczną

Na terenie gminy zaopatrzenie w ciepło jest realizowane głównie przez kotłownie indywidualne (budownictwo jednorodzinne) oraz przez kotłownie lokalne. Na terenie osiedla Nowiny znajduje się kotłownia o mocy 6,6 MW, z której wyprowadzona jest sieć ciepła do budownictwa wielorodzinnego, znajdującego się na terenie osiedla oraz budynków jednorodzinnych w Zagrodach. **W planach jest modernizacja w/w kotłowni.** Podstawowym paliwem w istniejących kotłowniach jest węgiel kamienny. Większość istniejących obiektów i mieszkań na terenie gminy jest zasilanych w ciepło na potrzeby grzewcze oraz na przygotowanie ciepłej wody użytkowej z własnych indywidualnych źródeł ciepła.

Wśród lokalnych kotłowni przeważają źródła ciepła opalane paliwami ekologicznymi np: olejem opalowym. Są one usytuowane:

- w Bolechowicach przy szkole podstawowej
- przy Remizie OSP w Kowali
- w Kowali przy szkole podstawowej
- przy pływalni "Perła"
- przy Zespole Szkół Ponadpodstawowych w Nowinach
- w Domu Pomocy Społecznej w Zgórsku
- w budynkach wielorodzinnych w Sitkówce

Oprócz kilku autonomicznych podsystemów zasilających w ciepło budynki mieszkalne oraz obiekty użyteczności publicznej, istnieją systemy ciepłownicze funkcjonujące na potrzeby wewnętrzne zakładów. I tak, na potrzeby dwóch największych zakładów przemysłowych istnieją odrębne systemy energii cieplnej. Pierwszy węzeł cieplny eksploatowany wyłącznie na potrzeby zakładu Dyckerhoff Polska Sp. z o.o. o łącznej mocy zainstalowanej 6,2 MW (2003 r.). Łącznie na terenie zakładu istnieją 3 kotłownie, w których paliwem podstawowym jest olej opalowy ciężki lub lekki. Moc oraz przeznaczenie kotłowni są następujące:

1. kotłownia grzewczo-technologiczna - 2x2600 kW
2. kotłownia w budynku administracyjnym – 2x225 kW
3. kotłownia „Kamieniołom Kowala” 1x118 kW

Drugi system ciepły należy do Zakładów Przemysłu Wapienniczego „Trzuskawica” S.A. w Sitkówce. Zakład posiada kotłownię o łącznej mocy zainstalowanej 8,7 MW. Produkowane ciepło jest wykorzystywane na potrzeby własne zakładu, a ponadto odbiorcami ciepła z kotłowni są:

- przedsiębiorstwo wielobranżowe ALPOL Sp. z o. o
- CEMET S.A.

Natomiast, jeśli chodzi o **zaopatrzenie w energię elektryczną**, to przez teren gminy nie przebiegają linie wysokiego napięcia powyżej 110 kV. Za południowo-zachodnią granicą gminy zlokalizowana jest stacja systemowa 220/110 kV „Radkowie”. Z niej wyprowadzone są linie 110 kV, z których część biegnie przez gminę Sitkówka-Nowiny. **Łączna długość tych linii wynosi 8,9 km. Projektowana jest linia 220 kV Radkowie – Kielce Piaski**

Ze względu na stację systemową 220/110 kV „Radkowie” przez gminę przebiega szereg linii 110 kV o charakterze tranzytowym:

- odcinek jednotorowej linii relacji Radkowie-Kielce przebiegający po północno-zachodniej części gminy
- dwie równoległe, jednotorowe linie relacji Radkowie-Cementownia do zasilania północnej oraz południowej stacji transformatorowej w Cementowni „Nowiny” Sp. z o.o. (obecnie Dyckerhoff Polska Sp.z.o.o.)
- dwie równoległe, jednotorowe linie relacji Radkowie – Trzuskawica do zasilania ZPW „Trzuskawica” S.A.

Infrastrukturę elektro-energetyczną w gminie stanowią ponadto linie średniego napięcia rzędu 15 kV i 30 kV. Zasilanie odbywa się poprzez cztery stacje WN/ŚN znajdujących się poza obszarem gminy. Główne punkty zasilające (GPZ) stacje ŚN/nN to: GPZ Niewachłów, GPZ Karczówka, GPZ Wolica oraz GPZ Morawica. Do rozdziału energii elektrycznej do odbiorców służą także linie niskiego napięcia 0,4 kV.

Dodatkowym źródłem energii jest elektrownia o mocy 2x400 kW zlokalizowana na terenie oczyszczalni ścieków w Sitkówce. Energia elektryczna wytwarzana przez oczyszczalnię wykorzystuje biogaz uzyskiwany z fermentacji ścieków. Większość z wytworzonej energii wykorzystywana jest na potrzeby oczyszczalni, zaś jej nadmiar zostaje odprowadzany do sieci elektroenergetycznej 15 kV i sprzedawany innym odbiorcom.

Energia elektryczna dla mieszkańców oraz podmiotów gospodarczych Gminy Sitkówka-Nowiny dostarczana i dystrybuowana jest przez Zakłady Energetyczne Okręgu Radomsko-Kieleckiego ZEORK S.A. Obsługą odbiorców na terenie gminy zajmuje się Rejonowy

Zakład Energetyczny Kielce. Na terenie gminy działa również spółka „PKP Energetyka”, która posiada koncesje na przesyłanie, dystrybucję i obrót energią elektryczną, oraz własną infrastrukturę sieciową w postaci linii elektro-energetycznych napowietrzno kablowych SN 15,95 km i kablowych nN 2,6 km oraz stacje transformatorowe SN/nN w ilości 6 szt. Spółka ta nie prowadzi znaczącej sprzedaży energii, niemniej jednak deklaruje gotowość uzupełnienia oferty innych spółek.

4.6. Gazownictwo

W stanie istniejącym gmina nie jest zgazyfikowana, nie istnieje bowiem system zasilania gazem ziemnym. Brak rozdzielczej sieci gazowej wynika z braku infrastruktury gazowej wysokoprężnej. Obecnie mieszkańcy gminy korzystają jedynie z butlowego gazu ciekłego propan-butan.

Dodatkowo, gmina Sitkówka Nowiny posiada od roku 2004 długofalowy program kompleksowej gazyfikacji jej terenów do roku 2025. Program zakłada, że po wybudowaniu gazociągu wysokiego ciśnienia (w/ĉ) oraz gazociągu rozdzielczego, z gazu będzie korzystać 1334 odbiorców. W opracowaniu przyjęte zostało, że odbiorca - gospodarstwo domowe zużywa rocznie 157 m³ gazu na osobę (odbiorca to średnio 4 mieszkańców).

Wg prognoz gmina Sitkówka- Nowiny w roku 2025 zużywać będzie ogółem 4.704.000 Nm³/rok. Szczytowe godzinowe zapotrzebowanie gazu ze stacji redukcyjnej I-go stopnia (SRP) w Radkowicach zaplanowane zostało na 3.352 Nm³/h. Dla osiedla budownictwa wielorodzinnego w Sitkówce-Nowinach przyjęto zapotrzebowanie gazu do celów komunalno - bytowych i grzewczych w ilości 564 Nm³/h. Stacja będzie posiadać przepustowość nominalną 3000 Nm³/h.

Na terenie gminy z SRP planuje się rozprowadzić 31,4 km gazociągów średniego ciśnienia oraz wykonać 22,6 km przyłączy gazowych.

W poniższej tabeli zestawiono docelową liczbę odbiorców gazu w poszczególnych miejscowościach gminy.

Miejscowość	Docelowa liczba mieszkańców	Docelowa liczba odbiorców
Osiedle Nowiny	2876	21 bloków
Kowala Mała	760	175
Wola Murowana	378	81
Sitkówka, Trzcianka	459	78
Zagrody, Zgórsko	1303	280
Zawada, Szewce	715	120
Razem	6491	734

Tabela 4.6-1 Docelowa liczba odbiorców gazu w poszczególnych miejscowościach gminy

4.7. Telefonizacja

Teren gminy obsługiwany jest przez Telekomunikację Polską S.A. Cały obszar obsługuje centrala telefoniczna zlokalizowana w Nowinach. Gmina jest w bardzo dobrym stopniu stelefonizowana. Bez ograniczeń dostępna jest również sieć telefonii komórkowej, a także stosunkowo łatwy na terenie gminy jest dostęp do Internetu. Jedynym utrudnieniem może być przestarzała w niektórych miejscowościach infrastruktura telekomunikacyjna.

4.8. Drogownictwo i komunikacja

Układ komunikacyjny gminy tworzą:

- droga krajowa, międzynarodowa nr 7 Gdańsk-Warszawa-Kielce-Kraków-Chyżne
- droga wojewódzka nr 762 Kielce-Chęciny-Malogoszcz
- drogi powiatowe
- drogi gminne i wewnętrzne drogi zakładowe
- linie kolejowe

Na infrastrukturę drogową w gminie składają się: drogi gminne - 23,0 km, drogi powiatowe - 25,0 km, drogi wojewódzkie - 2,3 km, drogi krajowe - 4,1 km.

Najważniejszym elementem układu komunikacyjnego jest droga wojewódzka przebiegająca przez środek gminy i łącząca ją z miastem wojewódzkim Kielce. Droga krajowa międzynarodowa przebiegająca w zachodniej części gminy przez miejscowość Szewce ma charakter tranzytowy.

Z kolei linia kolejowa nr 8 relacji Warszawa-Kraków stanowi jedno z najważniejszych połączeń kolejowych województwa świętokrzyskiego. Na trasie kolei znajduje się stacja Sitkówka-Nowiny, z której odgałęziają się:

- linia dwutorowa, zelektryfikowana w kierunku Buska Zdroju
- łącznica kolejowa do Górek Szczukowskich, położonych na linii Kielce-Częstochowa

Stacja kolejowa obsługuje również bocznicę kolejową z terenu Dyckerhoff Polska Sp. z o.o. oraz ZPW „Truskawica” S.A. poprzez trzy zespoły torów zdawczo-odbiorczych zlokalizowanych na terenie tych zakładów. Bocznicę prowadzone są w sposób bezkolizyjny.

Łącznie na terenie Gminy jest 54,4 km dróg. W latach 2002-2006 nakłady na transport i łączność wynosiły od ponad pięciuset tys. do ponad dwóch mln. złotych. Kwoty te przeznaczano na inwestycje drogowe (budowy, remonty i modernizacje) – 29%, na oświetlenie ulic, dróg i placów – 50% oraz na

bieżące utrzymanie dróg (np. odśnieżanie) – 21%. Należy zauważyć, iż skala nakładów w poszczególnych latach była różna i zależała od aktualnych możliwości finansowych Gminy, o czym świadczą dane przedstawione na poniższym zestawieniu:

Wydatki na transport i łączność	j.m	Lata				
		2002	2003	2004	2005	2006
ogółem	zł.	501 703,00	2 097 962,00	934 319,00	667 216,00	1 947 716,88
w tym: wydatki bieżące						
jednostek budżetowych ogółem	zł.	281 703,00	322 962,00	217 508,00	260 895,00	261 668,82
oraz wydatki majątkowe ogółem	zł.	220 000,00	1 775 000,00	539 552,00	153 305,00	1 382 446,06
drogi publiczne gminne	zł.	248 948,00	1 244 802,00	545 267,00	357 020,00	281 437,70
drogi publiczne powiatowe dla miast	zł.					
na prawach powiatu		0	597 000	84 000	-	-
oświetlenie ulic, placów i dróg	zł.	239 039,00	859 806,00	306 507,00	371 199,00	1 321 176,54

Tabela 4.8-1 Wydatki na transport i łączność (dane GUS, stan na 31 grudnia 2006)

W zakresie infrastruktury drogowej dotychczas przeprowadzone inwestycje w zakresie budowy, przebudowy i remontu dróg realizowane były ze środków własnych przez Gminę Sitkówka – Nowiny wspólnie z Powiatowym Zarządem Dróg w Kielcach oraz Świętokrzyskim Zarządem Dróg Wojewódzkich. Obejmowały one następujące przedsięwzięcia:

2007 rok:

1. Budowa ciągów pieszo-jezdných na terenach komunalnych przy budynkach Nr 33 i 38 - zadanie B na kwotę 58.534,71 zł. brutto
2. Remont drogi gminnej – działka Nr 402 w m. Szewce dł. 855 mb - 149.898,67 zł. brutto.
3. Budowa ciągu pieszo – jezdnego na działkach Nr 270/4, 265/1, 543 w m. Zgórsko (k/Sołtysa) dł. 192 mb - 109.443,92 zł. brutto.
4. Rewitalizacja osiedla - Budowa i przebudowa dróg osiedlowych, ciągów pieszo – jezdnych, chodników dla pieszych, miejsc postojowych, kanalizacji deszczowej w m. Nowiny przy ul. Białe Zagłębie 1,3,5. - 1.777.943,07 zł. brutto.
5. Przebudowa skrzyżowania drogi wojewódzkiej Nr 762 Kielce – Małogoszcz z drogą powiatową Nr 0378T i drogą osiedlową – ul. Słoneczna wraz z budową sygnalizacji świetlnej w miejscowości Zgórsko, Gmina Sitkówka – Nowiny - 2.896.962,10 zł brutto

6. Przebudowa drogi powiatowej Nr 0278T Zawada-Szewce-Zagrody polegająca na budowie chodnika wraz z poszerzeniem jezdni na odcinku Zagrody-DPS - 207.680,58 zł. brutto

2006 rok:

1. Remont dróg gminnych poprzez wykonanie nawierzchni mineralno – bitumicznej w miejscowościach: Zgórsko, Kowala, Bolechowice, Gmina Sitkówka – Nowiny na kwotę 65.125,85 zł. brutto.
2. Wykonanie remontu nawierzchni tłuczniowych dróg gminnych w miejscowościach: Zgórsko, Zagrody, Trzcianki, Bolechowice, Gmina Sitkówka – Nowiny - 123.220,00 zł. brutto.
3. Budowa ciągów pieszo – jezdnych z parkingami na terenach komunalnych przy budynkach Nr 33,38 w m. Sitkówka - 97.593,75 zł. brutto.
4. Budowa ciągów pieszo – jezdnych zlokalizowanych po stronie wschodniej i zachodniej drogi wojewódzkiej Nr 762 Kielce – Małogoszcz w miejscowości Zagrody na odcinku od ul. Kubusia Puchatka do rzeki Bobrza długości 800 mb wraz z odwodnieniem oraz zabezpieczeniem kolizji z infrastrukturą techniczną - 866.874,05 zł. brutto.
5. Budowa chodnika dla pieszych wzdłuż drogi wojewódzkiej Nr 762 Kielce – Małogoszcz, na odcinku od salonu samochodowego „SKODA” do skrzyżowania z drogą powiatową Nr 0278T w m. Zgórsko, Gmina Sitkówka – Nowiny - 171.339,56 zł. brutto.
6. Rozbudowa drogi powiatowej Nr 0381T Sitkówka – Bolechowice na odcinku od granicy Gminy Sitkówka – Nowiny do ogrodzenia Szkoły w Bolechowicach, dl. 1507,3 mb. - 932.651,81 zł. brutto

Godne uwagi jest również wyróżnienie, jakie gmina Sitkówka-Nowiny otrzymała w rozstrzygniętym 26 września 2007 roku w Warszawie „Konkursie na najlepiej oświetloną gminę i miasto 2007”. Gmina otrzymała **wyróżnienie „za inwestycje i modernizację oświetlenia dróg i ulic”**. W 2006 roku gmina wykonała oświetlenie na Osiedlu Nowiny (wartość inwestycji: 763,3 tys. zł) oraz pierwszy etap oświetlenia Trzcianek (wartość inwestycji: ok. 110 tys. zł). W 2007 roku gmina zakończyła montaż oświetlenia na Trzciankach (wartość inwestycji: 261,5 tys. zł), oświetlenie z zasilaniem przy blokach 33 i 38 w Sitkówce za 256,152 tys. zł. Są też plany na 2008 rok związane z rozbudową oświetlenia w Słowiku - Markowiznie, w Zgórsku – ul. Ogrodowa oraz w Zgórsku – ul. Azaliowa, Berbersowa, Kalinowa, Magnoliowa, Jaśminowa, Różana oraz modernizacją istniejącego oświetlenia ulicznego na terenie całej gminy.

5. DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA

Gmina Sitkówka - Nowiny jest jedną z najmniejszych gmin pod względem obszarowym w województwie świętokrzyskim, pomimo to jest prężnym ośrodkiem gospodarczym. Gmina została zakwalifikowana jako rolnicza, jednakże takie jej postrzeżenie jest mylne. Analizując sytuację gospodarczą gminy należy przyjąć założenie, iż gmina Sitkówka Nowiny jest gminą przemysłową opierającą swój rozwój o dwa kluczowe zakłady produkcyjne tj.: dawną Cementownię „Nowiny” S.A (obecnie Dyckerhoff Polska Sp. z o.o.) oraz Zakład Przemysłu Wapienniczego „Trzuskawica” S.A.

Dostęp do złóż naturalnych, w szczególności do złóż dewońskich oraz rozbudowana infrastruktura techniczna stanowi potencjał dla rozwoju firm produkujących materiały budowlane. Na terenie gminy funkcjonuje siedem kluczowych zakładów przemysłowych:

1. Dyckerhoff Polska Spółka z o.o. (cement, beton)
2. Zakłady Przemysłu Wapienniczego „Trzuskawica” S. A. w Sitkówce
3. Sopro Polska Spółka z o. o.
4. Strabag Spółka z o. o.
5. Dukt Spółka z o. o.
6. Delkar Spółka z o. o.
7. Midas Spółka z o. o.

Na koniec 2007 roku zarejestrowanych było **653 podmiotów gospodarczych w sektorze prywatnym** oraz **14 podmiotów w sektorze publicznym**. Udział osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą wyniósł 72,91%. Biorąc pod uwagę strukturę branż, zdecydowanie przeważa sekcja „Handel i naprawy” 30,59%, następnie sekcja „Przemysł” oraz „Budownictwo” – łącznie ok. 27%. Na terenie Gminy dominują przedsiębiorstwa o charakterze produkcyjno – usługowym, działających na potrzeby mieszkańców okolicznych miejscowości, miasta Kielce, jak i produkujących na rynek ogólnopolski i europejski.

Należy podkreślić, iż w ciągu ostatnich 4 lat na terenie gminy powstało 250 przedsiębiorstw. Największe z nich to: ABC Inwestycje Sp. z o.o., PPH AMBER Sp. z o.o., Andaluzja Sp. z o.o., Arcelor Dystrybucja Polska Sp. z o.o., BIKO-SERWIS Spółka Jawna, Zakład Drogowo-Budowlany DUKT-1, PHUP EURO-GAZ Spółka Jawna, Intergaz Sp. z o.o., KIEL-PAK Spółka Jawna, Kooperacja Sp. z o.o., Profmet Sp. z o.o., Truck Center Nowiny SP. z o.o., Winerberger – Ceramika Budowlana Sp. z o.o., WISCOL Spółka Cywilna, Wytwórnia Klejów i Zapraw Budowlanych ATLAS

Spółka Jawna, hotel „Magnolia”, Strabag Sp. z o.o., Sopro Polska Spółka z o. o., Delkar Spółka z o. o., Midas Spółka z o. o. , Petrofer, Multipak, Cemet S.A.

Efektom dodatnim tak znaczącego wzrostu przedsiębiorstw na terenie gminy jest wzrost zatrudnienia. Dzięki temu struktura zatrudnienia na terenie gminy zmierza w kierunku ograniczenia zatrudnienia w rolnictwie na rzecz sfery usługowo - handlowej. Podstawowymi pracodawcami stały się małe i średnie przedsiębiorstwa. Sfera handlu zapewne będzie rozwijać się w miarę wzrostu zamożności mieszkańców a więc i popytu na dobra konsumpcyjne. Natomiast sfera usług (zwłaszcza budowlanych) ma duże możliwości rozwoju z uwagi na dostępność podstawowych surowców i materiałów zarówno w gminie jak i w Kielcach. Spodziewać się zatem można rozwoju przedsiębiorstw świadczących usługi nie tylko dla mieszkańców gminy, ale i dla mieszkańców sąsiednich ośrodków. Gmina Sitkówka-Nowiny posiada obecnie dobrze rozwiniętą sferę prywatnej działalności gospodarczej. Posiada również predyspozycje do dalszego jej rozwoju, zwłaszcza w połączeniu z dotychczas dominującymi kierunkami produkcji budowlanej.

Dogodne warunki prowadzenia działalności gospodarczej stwarzane przez lokalny samorząd sprzyjają nie tylko rozwojowi potencjału gospodarczego tych firm, ale również inwestowaniu kapitału krajowego i zagranicznego. Dowodem tego może być umieszczenie gminy Sitkówka-Nowiny w ekstraklasie gospodarczej gmin listy rankingowej Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową Gmin oraz otrzymanie po raz trzeci **certyfikatu „Gmina Fair Play”**, jak również tytułu **„Złotej Lokalizacji Inwestycji”**.

Należy zaznaczyć, że powierzchnia terenów inwestycyjnych na terenie gminy zmienia się z każdym rokiem. W latach 2003 – 2005 zmianie uległa struktura własności terenów inwestycyjnych. Na przestrzeni przełomu lat 2005-2006 ich powierzchnia wzrosła o 5,92 km². Przyczyną takiej sytuacji było uchwalenie w 2005 r. Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego, Gminy Sitkówka-Nowiny, obejmującego obszar całej gminy. Spowodowało to dynamiczny rozwój budownictwa indywidualnego w wyniku zmiany w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego znacznych terenów rolniczych na tereny inwestycyjne pod budownictwo oraz w wyniku znacznego uproszczenia procesów inwestycyjnych. Największy przyrost powierzchni terenów pod inwestycje odnotowano w sołectwie Zgórsko (100%). Na przestrzeni lat 2003-2007 zmianie ulegała także struktura własności terenów inwestycyjnych. Obserwuje się zwiększenie własności prywatnej terenów inwestycyjnych kosztem własności publicznej. Obecnie trwają prace nad zmianą Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego

Gminy Sitkówka-Nowiny. Zmiana Studium stworzy możliwość poszerzenia oferty inwestycyjnej Gminy o kolejne tereny.

Do roku 2015 planowane jest przeznaczenie na potrzeby zabudowy mieszkaniowo – usługowej ok. 124 ha terenów posiadających pełną infrastrukturę wodociągową i kanalizacyjną oraz teleinformatyczną. Z uwagi na niewielką ilość własnych terenów inwestycyjnych, gmina preferuje inwestycje niewymagające angażowania dużych powierzchni gruntów. Poszukiwani są przede wszystkim inwestorzy, którzy poprzez tworzenie nowych miejsc pracy przyczyniają się do spadku bezrobocia. Średnia pow. działek już istniejących z przeznaczeniem pod działalność gospodarczą to 2000 m² – 3000 m². Średnia wielkość działki budowlanej to ok. 800 m² – 1200 m².

Powierzchnia oraz struktura terenów inwestycyjnych w Gminie Sitkówka-Nowiny w ciągu ostatnich lat kształtowała się następująco:

Sołectwo	2003	2004	2005	2006	2007
Bolechowice	0,98	0,98	0,98	1,3	1,3
Kowala	4,9	4,9	4,9	7	7
Wola Murowana	2,73	2,73	2,73	3,19	3,19
Szewce-Zawada	0,5	0,5	0,5	0,99	0,99
Zgórsko	2,55	2,55	2,55	5,1	5,1
Ogółem	11,66	11,66	11,6	17,58	17,58

Tabela 5-1 Tereny inwestycyjne Gminy Sitkówka-Nowiny (w km²).

Sołectwo	2003r.		2004r.		2005r.		2006r.		2007r.	
	własność publicz.	własność prywat.	własność publicz.	własność prywat.	własność publicz.	własność prywat.	własność publicz.	własność prywat.	własność publicz.	własność prywat.
Bolechowice	0,05	0,93	0,04	0,94	0,04	0,94	0,026	1,274	0,026	1,274
Kowala	0,25	4,65	0,23	4,67	0,22	4,68	0,14	6,86	0,14	6,86
Wola Murowana	0,41	2,32	0,38	2,35	0,35	2,38	0,32	2,87	0,32	2,87
Szewce-Zawada	0,01	0,49	0,01	0,49	0,01	0,49	0,004	0,986	0,004	0,986
Zgórsko	0,26	2,29	0,24	2,31	0,23	2,32	0,27	4,83	0,27	4,83
Ogółem:	0,98	10,68	0,9	10,76	0,85	10,81	0,76	16,82	0,76	16,82

Tabela 5-2 Struktura terenów inwestycyjnych w Gminie Sitkówka-Nowiny (w km²).

5.1. Charakterystyka działalności kluczowych zakładów przemysłowych

I. DYCKERHOFF POLSKA SP. Z O.O.

W gminie Sitkówka-Nowiny powstał jeden z większych koncernów budowlanych w kraju – Dyckerhoff Polska Sp. z o.o. Koncern powstał 2 kwietnia 2007 roku z połączenia **Cementowni Nowiny**, zakładów cementowych w Warszawie i Wysokiej oraz sieci wytwórni betonowych (działających dotychczas w ramach osobnej firmy Dyckerhoff Beton Polska).

Koncern ma ponad trzydziestoletnie doświadczenie w produkcji cementu oraz **należy do jednego z większych producentów materiałów budowlanych na świecie - niemieckiego koncernu Dyckerhoff AG z siedzibą w Wiesbaden**. Otwiera zatem przed tym przedsiębiorstwem nowe możliwości rozwoju. Pod wspólną marką będzie oferowana szeroka oferta produktów, które zyskały już swoich wiernych odbiorców. Ogólnopolska siedziba Dyckerhoff Polska Sp. z o.o. mieści się w gminie Sitkówka - Nowiny. Tym samym gmina Sitkówka-Nowiny stała się znaczącym centrum budowlanym na gospodarczej mapie Polski.

Dyckerhoff Polska Sp. z o.o. sprzedająca ponad milion ton cementu rocznie zaliczana jest do jednego z dziesięciu największych producentów cementu w Polsce. Jakość cementu i zadowolenie klientów są elementami, na które zwraca się największą uwagę i poświęca się im najwięcej sił i środków. Naturalnym zapleczem surowcowym Dyckerhoff Polska Sp. z o.o. jest złoże - "Kowala" usytuowane w zachodniej części masywu paleozoicznego Gór Świętokrzyskich.

Złoże stanowi fragment skrzydła synkliny bolechowicko-gależicko-borkowskiej. Jest bogate w surowiec, zawierający do 55% CaO. Utworami budującymi złoże są: wapienie żywetu, margle franu i famenu, łupki ilaste karbonu, zlepiénce permu.

W ramach modernizacji wprowadzono w cementowni nowoczesne technologie produkcji oraz systemy zarządzania. Dzięki temu Dyckerhoff Polska Sp. z o.o. stała się prężnym i nowoczesnym kierowanym przedsiębiorstwem, dbającym jednocześnie o ochronę środowiska naturalnego. Klienci Dyckerhoff Polska Sp. z o.o. mają możliwość skorzystania z profesjonalnego doradztwa technicznego działającego w ramach Centrum Technologicznego Betonu - jednego z najnowocześniejszych tego typu ośrodków w kraju i Europie.

Wśród najważniejszych inwestycji przeprowadzonych w Dyckerhoff Polska Sp. z o.o. znalazło się m.in. wybudowanie hali klinkieru o pojemności 150 tys. ton surowca. Dzięki tej inwestycji znacznie ograniczono zanieczyszczenie środowiska poprzez składowanie surowca w szczelnym pomieszczeniu. Zmodernizowano młyny cementu i piece oraz wybudowano nowoczesną pakownię dla cementu

paletyzowanego. Duże znaczenie dla wygody odbiorców i ochrony środowiska ma również wprowadzony nowoczesny system ładowania cementu na zasadzie układu bezpyłowego wyposażony w cztery nowe terminale.

Dzięki wprowadzonemu w Dyckerhoff Polska Sp. z o.o. nowoczesnemu systemowi zarządzania

przedsiębiorstwem SAP, polepszyła się jeszcze bardziej sprawność obsługi klientów, która sprostała europejskiemu poziomowi.

Dla Klientów Dyckerhoff Polska Sp. z o.o. oznacza to przede wszystkim szybkie i dostosowane do aktualnych potrzeb Klienta zarządzanie oferowanymi produktami.

Rodzaj prowadzonej działalności

1. Pozyskiwanie, obróbka i zbycie surowców mineralnych,
2. produkcja i zbycie materiałów budowlanych takich jak cement portlandzki, pucolanowy i specjalny, kamień wapienny, wyroby wapiennicze i inne wyroby przemysłu kopalni i kruszyw,
3. produkcja klinkieru - półfabrykatu do produkcji cementu i na zbycie do innych cementowni,
4. planowanie, budowa i użytkowanie urządzeń przemysłowych na własne potrzeby i dla osób trzecich, szczególnie w celu pozyskiwania i obróbki surowców mineralnych i do produkcji materiałów budowlanych wszelkiego rodzaju, łącznie z odzyskiwaniem ciepła,
5. działalność handlowa - na eksport i na rynek krajowy (hurtowa i detaliczna) w zakresie materiałów budowlanych.

II. ZAKŁADY PRZEMYSŁU WAPIENNICZEGO "TRZUSKAWICA" SPÓŁKA AKCYJNA

Produkcja w ZPW Trzuskawica S.A. opiera się o wydobywany we własnej kopalni kamień wapienny pochodzący z okresu dewońskiego.

W Zakładach Przemysłu Wapienniczego "TRZUSKAWICA" S.A. są produkowane następujące wyroby:

Produkty wypalane

- Wapno palone mielone
- Wapno palone w bryłach
- Wapno palone z upłynniaczem
- Wapno hydratyzowane

Produkty niewypalane

- Mączka wapienna
- Pył kamienny przeciwwybuchowy zwykły
- Sorbent do odsiarczania
- Kreda techniczna
- Kamień wapienny dla przemysłu
- Kruszywo do betonu
- Kruszywo do mieszanek bitumicznych i nawierzchni
- Kruszywo do zapraw
- Podsypka kolejowa

Wydobycie kamienia odbywa się metodą strzelania długich otworów strzałowych na trzech poziomach wydobywczych. Odstrzelony urobek ładowany jest przy pomocy koparek na samochody samowyladowawcze i przewożony do zakładów przerobczych. Istniejące w złożu kruszywo o dużej zawartości zanieczyszczeń ilasto-gliniastych oraz nadkład wywożony jest bezpośrednio na zwałowisko odpadów kopalnianych.

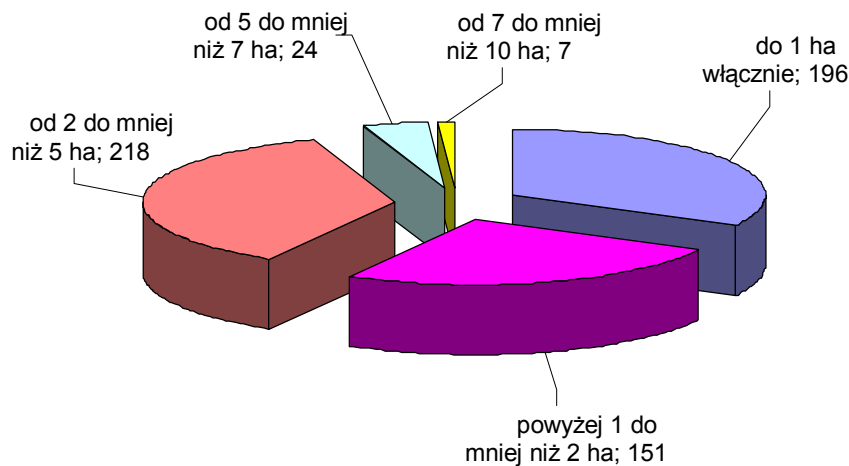
Wyselekcjonowany materiał poddawany jest przeróbce mechanicznej, który odbywa się na dwóch zakładach przerobczych tj. "Kowala" i "Trzuskawica".

Ponadto w najbliższych latach koncern **Lafarge Kruszywa** chce uruchomić na terenie gminy **Sitkówka-Nowiny kopalnię dolomitu**. Otwarcie kopalni jest możliwe, bo radni jednogłośnie zgodzili się na "zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy Sitkówka-Nowiny". Firma stara się już o koncesję i w ciągu dwóch lat na terenie Kowali Małej ruszy kopalnia, z której będzie można wydobywać około 2,5 mln ton dolomitu rocznie, złoża wystarczy na około 20 lat. Po otwarciu nowej kopalni Lafarge będzie trzecim, po ZPW „Trzuskawica” S.A. i Dyckerhoff Polska Sp. z o.o. , podatnikiem w Sitkówce-Nowinach. To oznacza większe o kilkaset tysięcy złotych wpływy z podatków. Koncern o tę lokalizację kopalni stara się od kilku lat. W tym czasie m.in. udokumentował wielkość złoża i zaczął wykupywać działki. Nowa kopalnia ma powstać na przedłużeniu złoża, które teraz jest eksploatowane przez Lafarge w Radkowicach i ma działać jeszcze około 2,5 roku. Ma mieć kilkadziesiąt hektarów powierzchni i zatrudniać około stu osób.

5.2. Rolnictwo

Sitkówka-Nowiny posiada status Gminy wiejskiej. Powierzchnia użytków rolnych wynosi 1405 ha (828 ha w dobrej kulturze rolnej) w tym: grunty orne – 1014 ha (544 ha w dobrej kulturze rolnej), sady – 30 ha (2 ha w dobrej kulturze rolnej), łąki – 214 ha (180 ha w dobrej kulturze rolnej), pastwiska – 147 ha (104 ha w dobrej kulturze rolnej). Liczba indywidualnych gospodarstw rolnych wynosi 510, a liczba podmiotów gospodarczych zaliczanych do sektora rolniczego stanowi 0,79% z ogólnej liczby firm. Średnia wielkość gospodarstwa rolniczego wynosi 3,04 ha. Pozostały obszar gminy zajmują lasy i grunty leśne (1827 ha) oraz inne grunty i nieużytki (1344 ha).

Wg spisu powszechnego w 2002 roku na obszarze gminy istniało 597 gospodarstw indywidualnych i 196 gospodarstw do 1 ha , co stanowi około 33%. Ponad 37 % (218 gospodarstw) znajduje się w grupach obszarowych od 2 do 5 ha. Około 25% gospodarstw posiada powierzchnię od 1-2 ha. Natomiast tylko 7 gospodarstw jest w grupie oszacowanej od 7-10ha. Gospodarstwa te charakteryzują się znaczną szachownicą pól oraz dużym rozdrobieniem agrarnym.

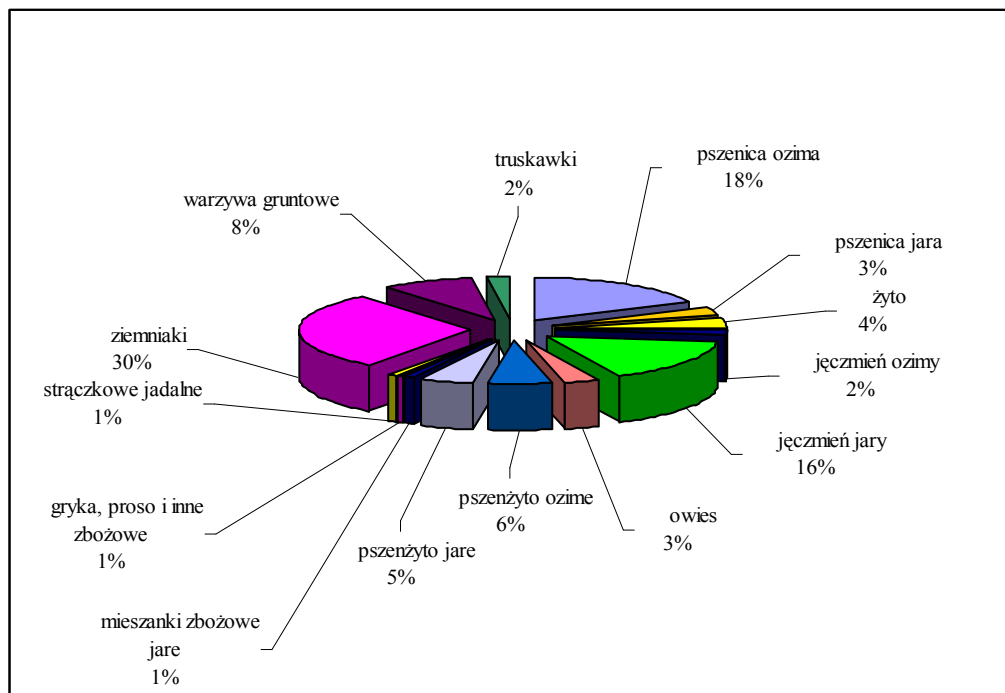

Wykres 5.2-1 Gospodarstwa wg rodzaju i grup obszarowych użytków rolnych.

Ogólna powierzchnia gruntów ornych w gospodarstwach indywidualnych w gminie Sitkówka - Nowiny wynosi 1 014 ha a powierzchnia zasiewów w tym sektorze rolnictwa wynosi 817 ha. Z porównania wynika więc, że powierzchnia odlogów wynosi 200 ha, co stanowi ponad 20 % gruntów ornych.

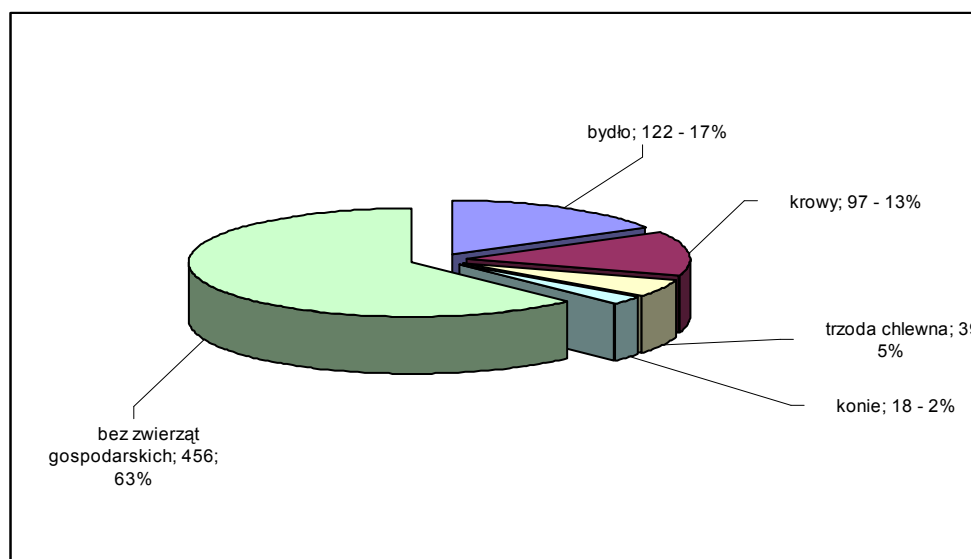
Cechą charakterystyczną struktury zasiewów w rejonach o dużym rozdrobieniu rolnictwa, a w takim jest zlokalizowana gmina Sitkówka - Nowiny, jest wysoki udział ziemniaków w strukturze zasiewów. Wynosi on prawie 30%. Wiąże się to z ukierunkowaniem większości, niewielkich obszarowo, gospodarstw na zaspokajanie potrzeb rodziny rolniczej oraz z powszechnym wykorzystywaniem bulw ziemniaka jako paszy dla trzody chlewnej. Podobnie przedstawia się sytuacja w uprawie roślin zbożowych, gdzie ich udział w strukturze zasiewów waha się w granicach 59 -60% a także pastewnych w uprawie polowej. Należy podkreślić, że struktura zasiewów jest uzależniona od jakości gleb i ich przydatności do uprawy określonych roślin.

Strukturę upraw w Gminie obrazuje kolejny wykres:

Wykres 5.2-2 Struktura upraw w Gminie.

Na terenie Gminy znaczną rolę odgrywa również hodowla, przede wszystkim trzody chlewnej. Szczegółowe dane na ten temat zostały przedstawione w poniższym wykresie:

Wykres 5.2-3 Gospodarstwa wg rodzaju i pogłowia zwierząt

Gmina Sitkówka - Nowiny posiada najmniejszą powierzchnię użytków rolnych, bo wynoszącą zaledwie ok. 30 %, Podobnie powierzchnia gruntów ornych jest najmniejsza (22 %) oraz użytków zielonych (niewiele ponad 8%) w porównaniu do gmin Morawica i Pierzchnica.

Natomiast wskaźnikiem odróżniającym gminę Sitkówka - Nowiny od przyjętego układu odniesienia (gminy Morawica, Piekoszków i średniej wojewódzkiej) jest najwyższy udział lasów i gruntów leśnych, wynoszący ponad 40 %. W sektorze gospodarstw indywidualnych różnice procentowego udziału lasów i gruntów leśnych są mniejsze. Ponad 8% lasów znajduje się we władaniu sektora gospodarstw indywidualnych (tabela 2.6.1)

Strukturę użytków rolnych w Gminie przedstawia poniższa tabela:

	J. m.	2002	2003	2004	2005	2006
UŻYTKI ROLNE						
powierzchnia użytków rolnych ogółem	ha	1 559	1 559	1 405	1 405	-
grunty orne	ha	1 149	1 149	1 014	1 014	-
sady	ha	49	49	30	30	-
łąki	ha	214	214	214	214	-
pastwiska	ha	147	147	147	147	-
LASY						
Lasy i grunty leśne	ha	1 888	1 900	1 807	1 827	-
POZOSTAŁE GRUNTY I NIEUŻYTKI						
Pozostałe grunty i nieużytki	ha	1 129	1 117	1 364	1 344	-

Tabela 5.2-1 Struktura użytków rolnych (dane GUS – 31 grudnia 2006r.)

5.3. Zatrudnienie

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na dzień 31 grudnia 2006r. liczba osób, pracujących na terenie Gminy była następująca:

- 2002 r. – 2 853, w tym 880 kobiet
- 2003 r. – 2 370, w tym 797 kobiet
- 2004 r. – 2 382, w tym 778 kobiet
- 2005 r. – 2 458 w tym 801 kobiety
- 2006 r. – 2 529, w tym 803 kobiet.

Należy zaznaczyć jednak, że:

- dane nie obejmują jednostek zatrudniających do 9 osób,
- dane nie obejmują duchowieństwa,
- dane nie obejmują rolników indywidualnych.

W związku z wymienionymi wyżej ograniczeniami, użyteczność danych udostępnianych przez GUS jest niestety znikoma.

Pozytywnym zjawiskiem w tym obszarze jest stale rozwijająca się na terenie gminy ilość i struktura podmiotów gospodarczych. Efektem dodatnim tak znaczącego wzrostu przedsiębiorstw jest stały wzrost zatrudnienia, a szczególnie zauważalny w małych i średnich przedsiębiorstwach.

Poprzez wzrost liczby pracodawców na terenie gminy, spodziewać się można zwiększonego zapotrzebowania na nowych pracowników.

6. MIENIE KOMUNALNE

Podstawowe informacje na temat mienia komunalnego Gminy zostały przedstawione w poniższej tabeli.

MIENIE KOMUNALNE						
	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Opis mienia według grup rodzajowych	Łączna ilość					
I. Grunty komunalne ogółem w ha, w tym:	81,70	81,70	81,70	99,52	106,67	107,32
1. Użytki rolne	17,37	17,37	17,37	17,37	18,37	19,49
2. Drogi	30,20	30,20	30,20	30,20	30,52	30,89
3. Lasy	0,07	0,07	0,07	0,07	0,07	0,07
4. Place i tereny zielone	9,21	9,21	9,21	9,21	9,21	9,21
5. Ogrody działkowe	5,54	5,54	5,54	5,54	5,54	5,54
6. Tereny rekreacyjne	-	-	-	-	-	-
7. Działki budowlane	-	-	-	-	-	-
8. Działki przemysłowo-handlowe	14,12	14,12	14,12	31,94	37,77	42,47
9. Cmentarze komunalne	-	-	-	-	-	-
10. Inne	5,19	5,19	5,19	5,19	5,19	5,19
II. Obiekty komunalne ogółem liczba, w tym:	34	34	34	35	35	36
1. Budynki mieszkalne	24	24	24	24	24	24
2. Budynki niemieszkalne, budowle	-	-	-	-	-	-
3. Obiekty szkolne	4	4	4	4	4	4
4. Obiekty przedszkolne	1	1	1	1	1	2
5. Biblioteki publiczne	1	1	1	1	1	1
6. Ośrodki kultury i świetlice	2	2	2	2	2	2
7. Ośrodki sportu i rekreacji	1	1	1	1	1	1
8. Obiekty służby zdrowia	1	1	1	2	2	2
9. Placówki usługowo-handlowe	-	-	-	-	-	-

Tabela 6-1 Dane na temat mienia komunalnego gminy (dane UG Sitkówka – Nowiny)

Z powyższego zestawienia wynika, że łączna powierzchnia gruntów komunalnych w ostatnich 5 latach się zwiększała się o 25,62 ha. Największym wzrostem charakteryzują się działki przemysłowo – handlowe, który wyniósł 28,35 ha. Pozostałe mienie komunalne nie uległo znaczącym wahaniom.

Wyszczególnienie	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Budynki mieszkalne komunalne szt.	-	24	24	24	24	24
Mieszkania komunalne liczba szt.	-	110	108	96	90	82
Lokale użytkowe liczba szt.	2	2	2	2	2	2
Lokale użytkowe powierzchnia m2	154,54	154,54	154,54	154,54	154,54	154,54
Grunty komunalne powierzchnia ha	81,70	81,70	81,70	99,52	106,67	107,32
Sprzedaż mieszkań komunalnych szt.	-	2	12	6	8	1
Sprzedaż gruntów komunalnych szt.	-	-	4	-	15	2
Środki uzyskane ze sprzedaży gruntów komunalnych w zł	-	-	78000	-	472687,65	191677,86
Środki uzyskane z wynajmu mieszkań komunalnych w zł	-	-	17000	-	-	-
Środki uzyskane z wynajmu lokali użytkowych w zł	-	-	-	231039,00	237142,41	262931,68

Tabela 6-2 Dane na temat finansów mienia komunalnego Gminy

Stan liczbowy budynków komunalnych na przestrzeni ostatnich 5 lat nie uległ zmianie. Zauważalna jest natomiast tendencja spadkowa liczby mieszkań komunalnych tj. spadek o 28 sztuk. Najwyższą sprzedaż mieszkań komunalnych odnotowano w 2004r. - 12, najmniejszą w 2007r. - 1. W ciągu 5 lat ze sprzedaży gruntów uzyskano środki w wysokości 742 365,51 zł.

Podmioty gospodarki komunalnej

Gmina posiada dwie jednostki organizacyjne funkcjonujące w formie zakładów budżetowych, tj.:

- Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej
- Gminny Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji

Za gospodarkę komunalną na terenie Gminy odpowiedzialny jest Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej. Zakład zgodnie ze statutem prowadzi działalność polegającą na wykonywaniu zadań, w szczególności:

- prowadzenie prac remontowo-porządkowych na rzecz innych jednostek organizacyjnych Gminy,
- wykonywanie prac zleconych przez Gminę lub inne jednostki, dot. infrastruktury komunalnej Gminy Sitkówka-Nowiny,
- wytwarzanie i sprzedaż energii cieplnej,
- administrowanie i zarządzanie mieszkaniowym zasobem komunalnym i socjalnym Gminy,
- zarządzanie nieruchomości wspólnymi,

- wykonywanie usług remontowo-budowlanych na rzecz innych podmiotów gospodarczych lub osób fizycznych.

Źródłami finansowania działalności Zakładu jest sprzedaż ciepła, świadczenie usług remontowo-budowlanych na rzecz osób fizycznych i innych jednostek organizacyjnych oraz zarządzanie nieruchomościami wspólnymi. Zakład dostaje również dotacje z Urzędu Gminy Sitkówka-Nowiny.

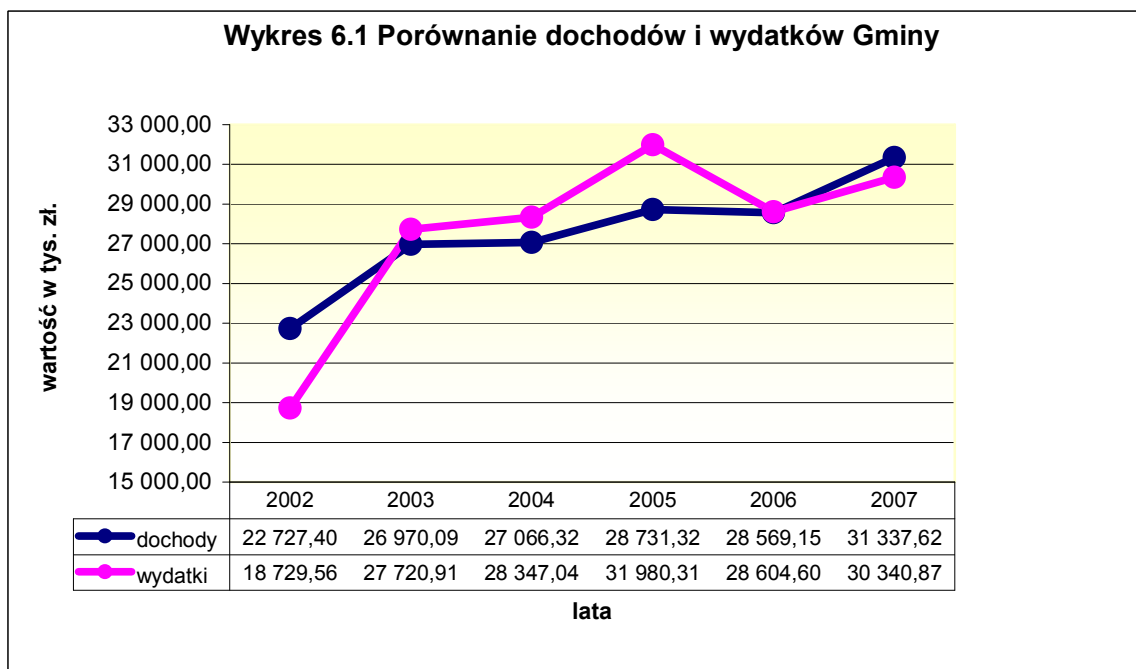
Wykonywane są między innymi usługi remontowe na rzecz mieszkańców osiedla oraz prace związane z utrzymywaniem czystości na terenie osiedla oraz na pozostałych terenach Gminy.

Z kolei działalność kulturalną na terenie gminy Sitkówka-Nowiny inicjuje i realizuje Gminny Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji w Nowinach.

7. BUDŻET GMINY

7.1. Bilans dochodów i wydatków budżetowych

Bilans dochodów i wydatków gminy w latach 2002-2007 ilustruje poniższy wykres:

Wykres 7.1-1 Porównanie dochodów i wydatków Gminy

Do roku 2003 budżet Gminy cechował się przewagą dochodów nad wydatkami. Z kolei od 2003 roku do 2006 r. można zauważyć tendencję wzrostową niedoboru dochodów nad wydatkami w wysokości odpowiednio: 750,82 tys.zł., 1 280,72 tys. zł. oraz 3 248, 99 tys. zł., co stanowiło 2,78%, 4,73% oraz 11,31% dochodów Gminy w tych latach. Powodem takiej sytuacji były zwiększone nakłady inwestycyjne w Gminie ze środków własnych budżetu Gminy oraz kredytów i pożyczek. Z kolei w 2006 roku dochody zbilansowały się z wydatkami (minimalna różnica 0,12%). Natomiast w 2007 roku dochody przewyższały wydatki w wysokości 996,75 tys. zł., co stanowiło 3,18%. Należy podkreślić, że w planie budżetowym na rok 2007 dochody wynosiły 29 777, 57 tys. zł., co oznacza realne wykonanie planu w 105,24%, natomiast wydatki zrealizowano w 88,95%. W 2007 roku kończono wieloletnie zadania inwestycyjne oraz przygotowywano dokumentację projektowe pod nowe inwestycje jak np. budowa przedszkola, budowa mieszkań socjalnych.

Udział inwestycji własnych w wydatkach gminy w latach 2004-2007 charakteryzuje poniższa tabela:

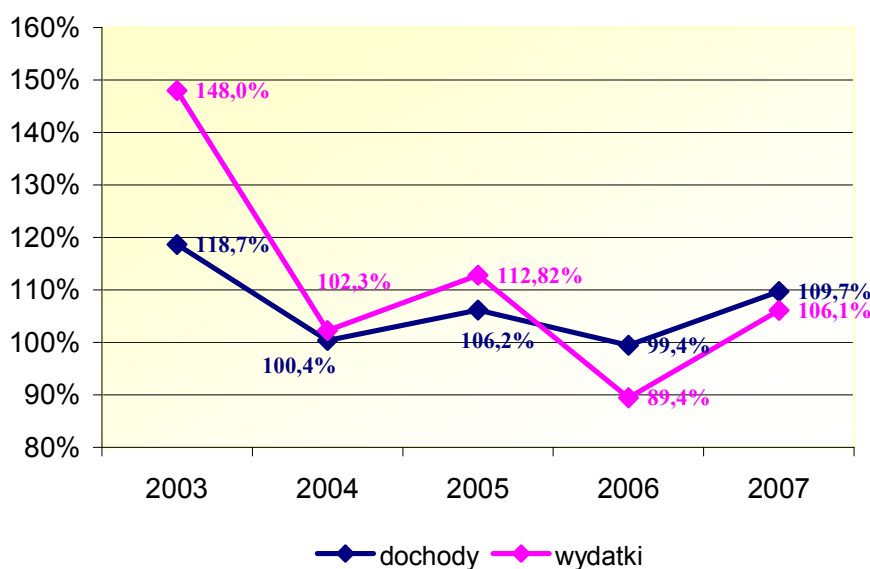
Rok	Ogólne wydatki w gminie w PLN	Wydatki na inwestycje własne gminy w PLN z budżetu gminy	wydatki na inwestycje własne gminy w stosunku do wydatków ogólnych gminy w %
2004	28 347 041,-	8 883 098,-	31,34 %
2005	31 980 313,-	8 497 715,-	26,57 %
2006	28 604 604,-	4 129 331,-	14,44 %
2007	30 340 874,-	5 912 899,-	19,49 %

Tabela 7.1-1 Udział inwestycji własnych w wydatkach gminy w latach 2004-2007

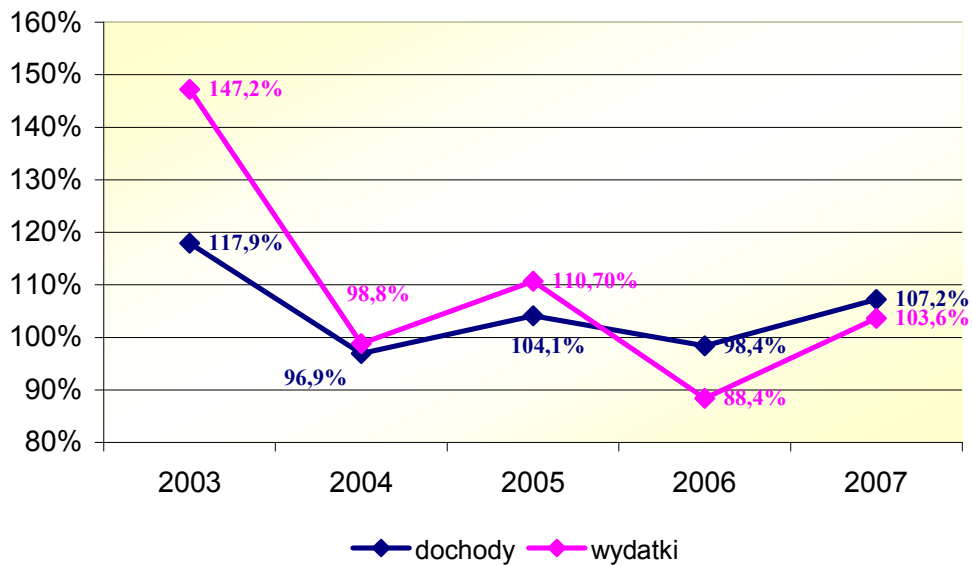
Źródła finansowania wydatków inwestycyjnych w ostatnich latach przedstawiały się następująco:

- rok 2004: ogółem zł 8 883 098,- w tym pożyczki: zł 163 284,-
- rok 2005: ogółem zł 8 497 715,- w tym pożyczki: zł 1 891 892,-
- rok 2006: ogółem zł 4 129 331,- w tym pożyczki: zł 1 365 580,-
- rok 2007: ogółem zł 5 912 899,- w tym pożyczki i kredyty: zł 1 050 000,-

Dynamika dochodów i wydatków, czyli ich procentowa zmiana w stosunku do poprzedniego roku została przedstawiona na poniższych wykresach. Pierwszy z nich przedstawia zmiany dochodów i wydatków w ujęciu nominalnym, drugi natomiast w ujęciu realnym, czyli po uwzględnieniu stopy inflacji, dzięki czemu można obiektywnie stwierdzić, czy dochody i wydatki w poszczególnych latach były faktycznie (realnie) wyższe, czy też niższe niż w poprzednich latach.

Wykres 7.1-2 Porównanie dynamiki dochodów i wydatków gminy (rok poprzedni = 100)

Wykres 7.1-3 Porównanie dynamiki dochodów i wydatków - realnie (rok poprzedni = 100)

Z wykresów wynika, że w 2004 roku dochody realne gwałtownie spadły o 48,4% przy jednoczesnym spadku wydatków realnych o 21%. W tym roku dochody i wydatki kształtowały się prawie na tym samym poziomie, mimo iż wynik finansowy za rok 2004 zamknął się deficytem w kwocie 1 280 718 zł. Deficyt ten został jednak pokryty nadwyżką z lat ubiegłych wynoszącą 3 060 681 zł. W ciągu roku budżetowego nie występował niedobór środków finansowych, w związku z czym nie zachodziła konieczność zaciągania kredytów krótkoterminowych. Przeciwnie, wolne w danym okresie środki pieniężne były inwestowane na lokatach terminowych, wskutek czego uzyskano dochody z tytułu odsetek bankowych w kwocie 198 153 zł. W wyniku prowadzonych negocjacji stóp procentowych uzyskiwano bardzo korzystne oprocentowanie, które w różnych okresach i w stosunku do różnych kwot kapitału wahało się od 4,14 – 6,08%. Uzyskanie tak korzystnej sytuacji finansowej było możliwe dzięki zarówno skuteczniejszemu egzekwowaniu należnych dochodów, jak też racjonalnemu i oszczędnemu gospodarowaniu środkami budżetowymi. Na szczególną uwagę zasługuje też bardzo wysoki udział wydatków majątkowych w ogólnej kwocie wydatków, który wyniósł 31,34 %. Zrealizowane inwestycje zwiększają wartość majątku Gminy oraz wpływają na poprawę warunków życia mieszkańców gminy.

Z kolei w 2005 roku zauważalny jest wzrost dochodów realnych do roku poprzedniego o 11,9% przy równoczesnym wzroście wydatków realnych o 7,2%. Wykonanie budżetu przedstawiało się bowiem następująco: dochody 100,7%, wydatki 87,74%. Skutkiem wyższego wykonania dochodów

oraz oszczędną realizacją wydatków, jak również niepełnym wykonaniem wszystkich zadań głównie inwestycyjnych, wynik finansowy zamknął się deficytem w kwocie 3 248 991 zł. Został on jednak pokryty nadwyżką z lat ubiegłych, wolnymi środkami z lat ubiegłych oraz pożyczką z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Kielcach.

Najgorszym rokiem pod względem dynamiki dochodów i wydatków był 2006 r., kiedy zarówno dochody jak i wydatki były realnie niższe niż rok wcześniej, bowiem wydatki zmalały o 5,7%, przy jednoczesnym spadku realnych dochodów o 22,3%. Jednakże plan dochodów budżetowych gminy został wykonany w 103,88%, natomiast wydatki nie przekroczyły planu a były mniejsze o 4,43% od przewidywanych. W ciągu roku budżetowego nie występował niedobór środków finansowych w związku z czym nie zachodziła konieczność zaciągania kredytów krótkoterminowych.

W roku 2007, wydatki realnie wzrosły o 8,8% (głównie za sprawą poniesienia wydatków w 2007 roku na zakończenie wieloletnich zadań inwestycyjnych oraz przygotowywanie dokumentacji projektowej pod nowe inwestycje jak np. budowa przedszkola, budowa mieszkań socjalnych), przy jednoczesnym wzroście dochodów realnych o 15,2%. W roku 2007 zarówno dochody, jak i wydatki budżetowe były realnie większe niż rok wcześniej.

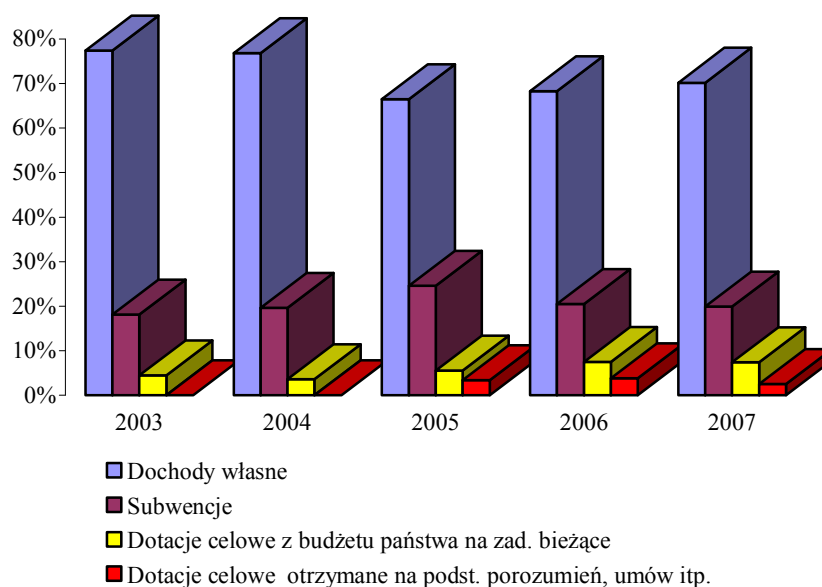
7.2. Dochody

Poziom i zmiany dochodów budżetu Gminy na przestrzeni ostatnich pięciu lat zostały przedstawione powyżej. Natomiast strukturę dochodów, czyli udziały poszczególnych składników w dochodach Gminy ilustruje poniższe zestawienie:

Tabela 7.2-1 Źródła dochodów Gminy w latach 2003-2007

Lata	2003	2004	2005	2006	2007
Źródło dochodów					
Dochody własne	17 396 630,00	20 789 786,00	19 107 284,00	19 505 337,26	21 997 407,87
Subwencje	4 071 334,00	5 311 983,00	7 062 780,00	5 853 199,00	6 236 526,00
Dotacje celowe z budżetu państwa na zadania bieżące	1 000 325,00	964 554,00	1 584 099,00	2 131 647,24	2 319 982,96
Dotacje celowe otrzymane na podst. porozumień, umów itp.	3 176,00	0,00	977 159,00	1 078 965,10	783 706,99
Razem	22 471 465,00	27 066 323,00	28 731 322,00	28 569 148,60	31 337 623,82

Wykres 7.2-1 Udziały głównych składników w dochodach Gminy

Największym źródłem dochodów Gminy są dochody własne, które na przestrzeni ostatnich 5 lat stanowiły 77,4-70,2% łącznych dochodów budżetowych Gminy. Rok 2005 udział ten był najniższy, natomiast od roku 2005 zauważalna jest tendencja wzrostowa.

Na dochody własne składają się dochody z następujących grup:

- Podatki i opłaty lokalne
- Odsetki podatkowe
- Udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych i prawnych
- Dochody z majątku gminy
- Pozostałe dochody

Udział wartościowy podatków w dochodach gminy w latach 2004-2007 przedstawia się następująco:

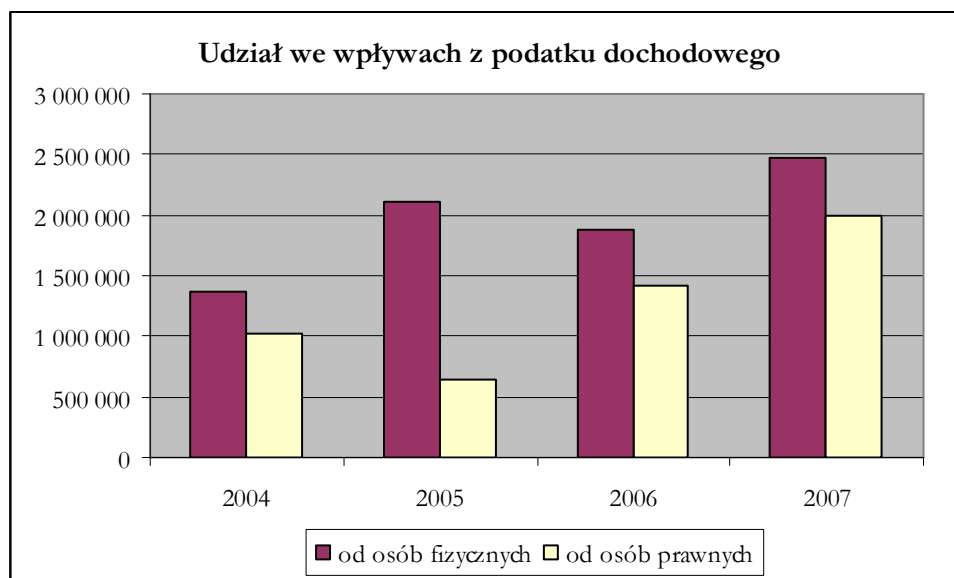
Podatki							
Rok	Od nieruchomości	Rolny	Leśny	Od środków transportowych	Wpływy z karty podatkowej	Od spadków i darowizn	Od posiadania psów
2004	12 498 182	27 348	23 003	360 864	5 969	16 609	1 779
2005	12 355 827	28 721	25 780	379 179	4 938	12 733	1 306
2006	12 413 403	20 007	28 246	290 988	4 699	28 881	1 540
2007	13 102 465	26 003	29 268	289 031	3 307	14 859	2 420
razem	50 369 877	102 080	106 296	1 320 061	18 913	73 082	7 045

Tabela 7.2-2 Udział podatków w dochodach gminy.

Struktura podatków i opłat lokalnych

Z powyższego zestawienia wynika, iż w grupie podatków zdecydowanie dominują dochody z tytułu podatku od nieruchomości. W ostatnich 4 latach ich udział wzrósł z 96,63% do 97,29%. Drugie miejsce zajmują dochody z podatku od środków transportowych. Z uwagi na przemysłowy charakter gminy wpływ z podatku rolnego jest niewielki, podobnie jak z pozostałych składowych.

Dodatkowo udział we wpływach z podatku dochodowego kształtował się następująco:

Wykres 7.2-2 Udział we wpływach z podatku dochodowego

Należy zaznaczyć, że w 2007 roku udział we wpływach z podatku dochodowego zarówno od osób fizycznych jak i prawnych wzrósł w stosunku do lat poprzednich.

OPLATY									
rok	od czynności cywilno-prawnych	skarbowe	targowe	eksploatacyjna	administracyjna	różne opłaty	za zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych	odsetki od nieterminowych płatności (podatki, opłaty i pozostałe należności)	razem
2004	210 506	6 731	4 900	1 251 071	0	11 465	173 558	51 152	1 709 383
2005	161 257	2 100	5 240	1 228 602	0	9 459	76 980	254 811	1 738 449
2006	179 969	9 235	5 315	1 355 508	0	50 640	6 914	85 801	1 693 381
2007	357 912	21 143	8 044	1 798 648	0	0	53 055	204 588	2 443 390

Tabela 7.2-3 Udział opłat w dochodach gminy.

W grupie opłat decydującą rolę odgrywają opłaty eksploatacyjne. Stanowią one bowiem największy udział procentowy w tej kategorii i w latach 2004 – 2007 wynosiły odpowiednio: 73,19%, 70,67%, 80,05% i 73,61%. Należy zaznaczyć, iż w analizowanym okresie największe wpływy z opłat eksploatacyjnych odnotowano w 2006r.

Kolejną grupę składającą się na dochody własne stanowią Dochody z majątku gminy oraz pozostałe dochody. Ich wielkości przedstawiają poniższe zestawienia:

DOCHODY Z MAJĄTKU GMINY					
Rok	za dzierżawę obwodów łowieckich	opłaty za użytkowanie wieczyste	wpływy z najmu i dzierżawy	wpływy ze sprzedaży mienia gminy	Razem
2004	329	8 058	215 298	385 672	609 357,00
2005	340	7 988	270 391	287 745	566 464,00
2006	371	17 504	303 574	573 885	895 334,00
2007	275	19 750	302 191	268 437,00	590 653,00

Tabela 7.2-4 Udział w dochodach z majątku gminy.

Dochody z majątku Gminy w ostatnich czterech latach wahały się od 322 216 zł do 895 334 zł. W 2007 roku wyniosły one 590 653 zł. Najważniejszym źródłem dochodów w tej grupie jest sprzedaż mienia – łącznie około 1 515 739 zł w ostatnich 4 latach, następnie wpływy z najmu i dzierżawy wynoszące 1 091 454 zł. Najmniejsze źródło dochodów z majątku gminy stanowią wpływy za dzierżawę obwodów łowieckich wynoszące zaledwie 1 315 zł.

Natomiast wpływ z pozostałych dochodów obrazuje poniższa tabela.

POZOSTAŁE DOCHODY				
Rok	wpływy z usług	wpływy z różnych dochodów	wpływy na budowę kanalizacji	dochody związane z realizacją zadań zlec. - 5%
2004	170 701	2 352 819	82 550	0
2005	275 811	232 500	732 299	886
2006	487 954	73 950	257 300	2 536
2007	546 666	272 763	8 100	3 023

Tabela 7.2-5 Pozostałe dochody.

7.3. Wydatki z budżetu gminy

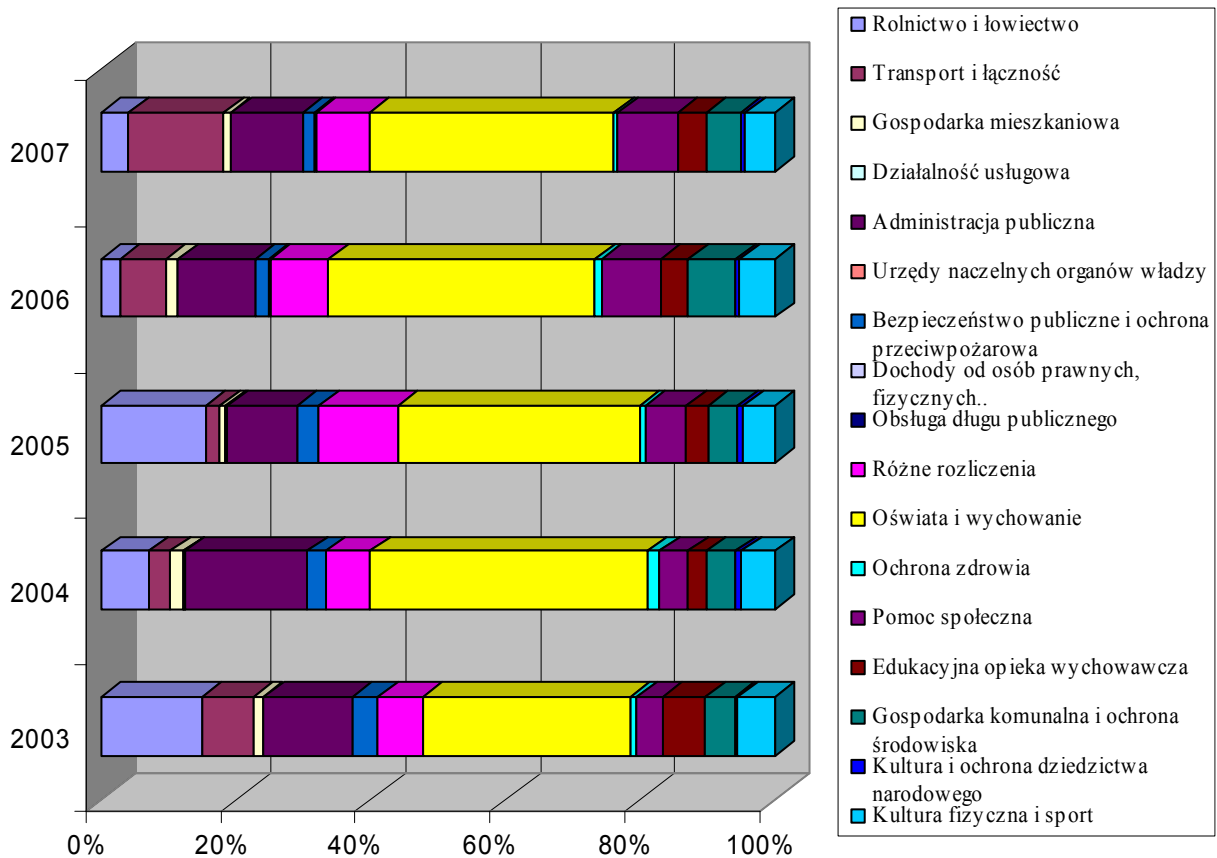
Poziom i zmiany wydatków budżetu Gminy na przestrzeni ostatnich lat zostały przedstawione w rozdziale 7.1.

Strukturę wydatków z budżetu Gminy w ujęciu poszczególnych działów ilustruje poniższe zestawienie:

Źródło dochodów	Lata				
	2003	2004	2005	2006	2007
Rolnictwo i łowiectwo	4 149 799,00	1 998 984	4 949 697	801 801,90	1 244 290,71
Transport i łączność	2 097 962	934 319	667 216	1 947 716,88	4 259 903,65
Gospodarka mieszkaniowa	418 331	526 550	271 279	497 028,26	333 428,58
Działalność usługowa	14 627,00	36 220	129 036	22 443,60	39 951,20
Administracja publiczna	3 637 483	5 190 332	3 263 394	3 268 658,05	3 209 274,11
Urzędy naczelnych organów władzy	22 843	15 623	38 072	19119	11 750,01
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	1 046 673	732 846	1 021 435	536 709,88	485 549,80
Dochody od osób prawnych, fizycznych..	0	18 017	16 682	17 015,29	18 538,26
Obsługa długu publicznego	0	0	0	72 611,18	77188,91
Różne rozliczenia	1 829 214,00	1 889 517	3 721 274	2 470 921,00	2 402 964,00
Oświata i wychowanie	8 544 104	11 653 093	11 512 450	11 330 735,71	11 036 840,20
Ochrona zdrowia	278 054	496 149	266 174	265 238,27	152 178,03
Pomoc społeczna	1 085 631	1 237 957	1 909 508	2 517 801,91	2 708 977,18
Edukacyjna opieka wychowawcza	1 761 890	763 732	1 047 080	1 176 556,34	1 279 284,02
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	1 181 798	1 239 291	1 439 501	2 010 829,30	1 557 471,88
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	127 589	218 685	231 893	184 511,80	215 671,14
Kultura fizyczna i sport	1 524 916	1 395 726	1 495 622	1 464 906,00	1 307 613,11
Ogółem	27 720 914,00	28 347 041,00	31 980 313,00	28 604 604,37	30 340 874,79

Tabela 7.3-1 Struktura wydatków z budżetu Gminy w ujęciu poszczególnych działów.

Udział wydatków z budżetu gminy w poszczególnych działach w ujęciu procentowym zostały przedstawione na poniższym wykresie.

Wykres 7.3-1 Wydatki budżetowe w poszczególnych działach (w %)

- Z powyższego wykresu wynika, iż wydatki na oświatę stały się główną pozycją wydatków z budżetu gminy Sitkówka - Nowiny (Od 1996 roku, kiedy zadania oświatowe są w całości realizowane przez gminę). W latach 2003-2007 wysokość tych wydatków wynosiła od 8 544 104 zł do 11 653 093 zł, stanowiąc 31 - 41% wydatków z budżetu Gminy.
- Kolejną, pod względem procentowego udziału w wydatkach gminy ogółem stanowią wydatki na administrację publiczną, która w przeciągu ostatnich pięciu lat utrzymywała się na poziomie 10 - 11%, tylko w 2004 roku zauważalny był wzrost udziału wydatków do 18%.
- Wydatki na kulturę fizyczną, gospodarkę komunalną i ochronę środowiska oraz pomoc społeczną w ostatnich pięciu latach stanowiły od 4 do 9% wydatków budżetowych.
- Nakłady na bezpieczeństwo publiczne i ochronę przeciwpożarową, ochronę zdrowia, kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego, gospodarkę mieszkaniową stanowiły od 1-4%.

- Obsługa długu publicznego oraz dochodów od osób prawnych i fizycznych stanowiła minimalny udział w wydatkach budżetowych. Udział ten wynosił poniżej 1 %.
- Godny zauważenia jest wzrost wydatków na transport i łączność. W porównaniu z rokiem 2005 wzrósł on siedmiokrotnie (z 2% na 14%). W ujęciu kwotowym wzrosły one z 667 216zł. do 4 259 903,65 zł w 2007 roku. Wynika to z realizowanych przez gminę licznych inwestycji w infrastrukturę drogową.

8. EDUKACJA, KULTURA, SPORT i REKREACJA

8.1. Edukacja

Obecnie na terenie gminy Sitkówka - Nowiny znajdują się cztery szkoły podstawowe: szkoła podstawowa w Nowinach, szkoła w Kowali, w Bolechowicach oraz w Sitkówce. **Szkoła Podstawowa w Nowinach** - uczy się tam obecnie 424 uczniów, zatrudnionych jest 42 nauczycieli. W szkole znajduje się 19 sal lekcyjnych oraz sala gimnastyczna, stołówka (240 obiadów), świetlica i biblioteka. Szkoła nie prowadzi oddziału przedszkolnego. Budynek szkoły jest po kapitalnej przebudowie.

Szkoła Podstawowa w Kowali - uczęszcza do niej 72 uczniów, zatrudnionych jest 18 nauczycieli. W budynku znajduje się 11 sal lekcyjnych, sala gimnastyczna, stołówka, świetlica i biblioteka. W oddziale przedszkolnym uczy się 19 dzieci, którymi opiekuje się 1 nauczyciel. Szkoła została oddana w 1998 roku. Szkoła przystąpiła do programu wspierania szkół wiejskich pn. „Świątokrzyska Kuźnia Pomysłów”. Jest to innowacyjny projekt regionalny realizowany w woj. świętokrzyskim, a współfinansowany z SPO RZL, który ma na celu umożliwienie szkołom z obwodu do 5 tys. mieszkańców podjęcie aktywnych działań w zakresie opracowania i wdrożenia własnych programów rozwojowych. Szkoła znalazła się na 19 miejscu w województwie świętokrzyskim pod względem pomysłowości wykorzystania unijnych pieniędzy na wyrównanie szans edukacyjnych dzieci wiejskich. Wybrano 4 działania, które staną się priorytetowymi zadaniami szkoły.

Szkoła Podstawowa w Bolechowicach - uczy się w niej 84 uczniów, zatrudnionych jest 14 nauczycieli. W szkole znajduje się 12 sal lekcyjnych, sala gimnastyczna, stołówka, świetlica i biblioteka multimedialna, sala gimnastyki korekcyjnej, a także Centrum Kształcenia na odległość na wsi. W 1999 roku wykonany został remont kapitalny szkoły wraz z jej modernizacją.

Szkoła Podstawowa w Sitkówce - uczęszcza do niej 59 dzieci, zatrudnionych jest 15 nauczycieli. W oddziale przedszkolnym uczy się 11 dzieci i opiekuje się nimi 1 nauczyciel.

Radni gminy podjęli na sesji uchwałę o zamiarze likwidacji placówki w Sitkówce. 59 uczniów Szkoły Podstawowej w Sitkówce od 1 września 2008 roku rozpocznie edukację w budynku szkoły w Nowinach.

Głównym powodem, dla którego szkoła w Sitkówce będzie likwidowana, są względy ekonomiczne. Budynek jest własnością Zakład Przemysłu Wapienniczego „Trzuskawica” S.A., który zamiast użyczenia budynku zaproponował dzierżawę. Po analizie kosztorysu stwierdzono, że wydatki związane z utrzymaniem szkoły całkowicie się Gminie nie kalkuluje, koszty funkcjonowania szkoły

w przeliczeniu na jednego ucznia wyniosłyby ponad 17 tysięcy złotych rocznie. Dodatkowym argumentem przemawiającym na niekorzyść utrzymania szkoły była mała liczba uczniów w szkole.

Zespół Szkół Ponadpodstawowych w Nowinach – został powołany w 2003 roku.

W skład Zespołu wchodzi:

- Publiczne Gimnazjum - uczęszcza do niego 409 dzieci, zatrudnionych jest 42 nauczycieli,
- Liceum Profilowane (zarządzanie z informatyką i klasami sportowymi) – uczęszcza do niego 60 dzieci, zatrudnionych jest 11 nauczycieli
- Liceum Ogólnokształcące – 10 nauczycieli, Razem uczniów w ZSP 557

W Zespole Szkół Ponadpodstawowych jest 19 sal lekcyjnych i 4 pracownice, (min: plastyki i sztuki,

2 informatyczne z pełnym wyposażeniem). Przy szkole funkcjonuje świetlica i stołówka, w której wydaje się jednorazowo 220 obiadów. Ponadto szkoła dysponuje halą sportową z pełnowymiarowym boiskiem do piłki ręcznej i widownią dla 300 osób. Młodzież korzysta z siłowni oraz 2 gabinetów odnowy biologicznej i sali

gimnastyki korekcyjnej Ponadto ZSP posiada boisko do koszykówki i siatkówki oraz parkingi.

Przy szkole działa również **Szkolne Schronisko Młodzieżowe**

„**VENTUS**” kategorii I, które dysponuje bogatym zapleczem sportowo-rekreacyjnym oraz 56 miejscami noclegowymi dostępnymi dla gości indywidualnych i grup zorganizowanych. Obiekt jest w pełni przystosowany do przyjęcia osób niepełnosprawnych.

Przedszkole Samorządowe w Sitkówce - uczęszcza do niego 205 dzieci, zatrudnionych jest 19 nauczycieli. Placówka posiada kuchnię i stołówkę.

W maju 2007 roku w murach Szkoły Podstawowej w Kowali został uruchomiony **Ośrodek Przedszkolny**. Ośrodek powstał dzięki dofinansowaniu unijnemu w ramach programu Logopedicus – „Alternatywne formy opieki przedszkolnej z uwzględnieniem specyfiki kształcenia i wychowania dzieci w wieku 3-5 lat, ukierunkowane na rozwój mowy”. To projekt wyrównywania szans edukacyjnych dzieci wiejskich z województwa świętokrzyskiego, który ma wypracować alternatywne formy opieki przedszkolnej w środowiskach wiejskich oraz wyrównać szanse edukacyjne

dzieci poprzez uwzględnianie ich indywidualnych potrzeb, potencjału i możliwości. Ze środków unijnych została wyposażona sala przedszkolna dla dzieci oraz opłacona nauczycielka wychowania przedszkolnego. Do przedszkola w Kowali może na razie uczęszczać 16 dzieci przez 5 godzin (od 8 do 13). A potrzeby w tym zakresie na terenie gminy są ogromne.

Należy podkreślić, że samorząd gminy dokłada wszelkich starań, aby zapewnić dzieciom i młodzieży pełen dostęp do nowoczesnej nie tylko technicznej infrastruktury edukacyjnej, ale również narzędzi wspomagających proces nauczania i zwiększania szans edukacyjnych młodzieży z obszarów wiejskich. Wynikiem tego jest m.in. skomputeryzowanie szkół podstawowych i gimnazjalnych (bez specjalnych) w 100%. (tabela 8.1.1.)

Współczynniki skolaryzacji (szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne)					
	Lata	2003	2004	2005	2006
współczynnik skolaryzacji brutto					
szkoly podstawowe	%	122,30	126,90	124,20	127,20
gimnazja	%	133,90	142,10	138,50	128,96
współczynnik skolaryzacji netto					
szkoly podstawowe	%	120,90	126,30	123,50	127,01
gimnazja	%	132,30	139,00	135,80	125,67
KOMPUTERYZACJA					
Komputery w szkole					
komputery w szkole					
ogółem	szt	78	94	98	169
szkoly podstawowe dla dzieci i młodzieży bez specjalnych	szt	37	53	57	89
gimnazja dla dzieci i młodzieży bez specjalnych	szt	41	41	41	80
pracownicy komputerowe					
ogółem	izba	6	7	7	8
szkoly podstawowe dla dzieci i młodzieży bez specjalnych	izba	4	5	5	5
gimnazja dla dzieci i młodzieży bez specjalnych	izba	2	2	2	3
komputery podłączone do Internetu					
ogółem	szt	60	72	78	157
szkoly podstawowe dla dzieci i młodzieży bez specjalnych	szt	19	31	37	77
gimnazja dla dzieci i młodzieży bez specjalnych	szt	41	41	41	80
Szkoły podstawowe i gimnazjalne wg poziomu kształcenia					
udział szkół wyposażonych w komputery					
szkoly podstawowe dla dzieci i młodzieży bez specjalnych	%	50,0	50,0	50,0	100,0
gimnazja dla dzieci i młodzieży bez specjalnych	%	100,0	100,0	100,0	100,0
uczniowie przypadający na 1 komputer					
szkoly podstawowe dla dzieci i młodzieży bez specjalnych	osoba	48	26	23	13
gimnazja dla dzieci i młodzieży bez specjalnych	osoba	14	14	14	7

Tabela 8.1-1 Komputeryzacja w szkołach (dane GUS Kielce stan na dzień 31.12.2006 roku)

Ponadto w marcu 2008 roku oddano do użytku **Centrum Kształcenia na Odległość na Wsi** w Bolechowicach. W sali na parterze Szkoły Podstawowej w Bolechowicach zainstalowano 10 wysokiej klasy komputerów multimedialnych z dostępem do sieci, w tym jeden notebook z możliwością wypożyczenia do nauki w domu osobom niepełnosprawnym. Pomieszczenie jest przygotowane dla osób niepełnosprawnych. To okno na świat i niesamowita szansa dla osób, które chcą się kształcić. Centrum proponuje za pośrednictwem Internetu 50 bezpłatnych szkoleń na przykład: z języka polskiego, matematyki, historii, języków obcych, podstawowych technik komputerowych, przetwarzania tekstów, budowania arkuszy kalkulacyjnych, kurs handlowy, księgowy, telemarketingu, zawody przyszłości – nowe formy zatrudnienia i wiele innych dostosowanych do potrzeb współczesnego rynku pracy.

Aby wybrać odpowiednie dla siebie szkolenie można zasięgnąć rady specjalisty, który doradzi wybór szkoleń najbardziej dopasowanych do umiejętności i potrzeb każdego uczestnika. Uczestnicy szkoleń będą wspierani przez **doświadczonych doradców zawodowych**. Na miejscu czeka na nich **trener**, który na bieżąco będzie dbał o prawidłowy przebieg nauki. Nauka w Centrum oparta jest na zastosowaniu technik zdalnego nauczania. Każdy uczący może indywidualnie kształtować swój tok nauki w zależności od potrzeb i możliwości. Każdy kursant po zaliczeniu egzaminu końcowego otrzyma **certyfikat potwierdzający ukończenie szkolenia**.

8.2. Kultura

Działalność kulturalną na terenie gminy Sitkówka-Nowiny inicjuje i realizuje Gminny Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji w Nowinach.

Rozwojem kultury w Gminie Sitkówka-Nowiny zajmuje się Gminny Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji w Nowinach. Obejmuje on swym patronatem:

- Zespół ludowo-biesiadny „Bolechowiczanki”,
- Zespół obrzędowy „Kowalanki”,
- Zespół śpiewaczy „Szewczanki”,
- Chór „Nowina”,
- Klub „Miniatorka”,
- Sekcję Plastyczną Klubu Seniora.

Nad Gminno-Szkolną Orkiestrą Dętą „Nowiny” opiekę roztacza Zespół Obsługi Szkół i Przedszkoli w Nowinach.

Gmina Sitkówka - Nowiny posiada bogate w wydarzenia Kalendarium imprez tj.:

• **Maj**

Ogólnopolski Turniej Piłki Nożnej Juniorów Starszych.

Dzień Sportu – Sportowy Turniej Miast i Gmin.

Bieg Przelajowy o Puchar Przewodniczącego Rady Gminy.

Mistrzostwa Województwa w Siatkówce Plażowej Nauczycieli.

Ogólnopolski Turniej Szachowy o Puchar Wójta Gminy Sitkówka-Nowiny.

• **Czerwiec**

Dzień Nowin – Święto Gminy.

Ogólnopolski Maraton Rowerowy Kolarstwa Górskiego.

Ogólnopolski Turniej Łuczniczy o Puchar Wójta Gminy Sitkówka-Nowiny.

• **Lipiec**

Otwarte Mistrzostwa Nowin w Streetball'u.

Otwarty Turniej Piłki Plażowej – Grand Prix Nowin.

• **Sierpień**

Piłkarskie Wakacje – Turniej Dzikich Drużyn.

Międzynarodowe Zawody Spadochronowe PARA – RURA.

Dożynki Gminne – Festyn Etnograficzny.

• **Wrzesień**

Piknik Geologiczny

• **Październik**

Jesienny Rajd Gminny.

Świątokrzyński Turniej JUDO Młodzików w Kowali.

„Szlakiem Górnictwa Kruszcowego” – Wycieczki Geologiczne.

• **Grudzień**

Mikołaj na „Perle” – Mikołajkowe Zawody Pływackie.

Sylwester pod Gwiazdami.

8.3. Sport

Niewątpliwie największą atrakcją rekreacyjno-sportową na terenie gminy jest kryta pływalnia "Perła" w Nowinach, która na stale wrosła w krajobraz regionu świętokrzyskiego.

Ten najnowocześniejszy basen rekreacyjny w Polsce, określany mianem architektonicznego cudu, należy do najważniejszych centrów sportowo kulturalnych naszego regionu. Niewątpliwie największą atrakcją pływalni jest kręta, zjazdowa rura o długości 93 metrów i średnicy 1,2 metra, która cieszy się wyjątkową popularnością osób w każdym wieku. Ponieważ basen z założenia nie jest głęboki, w najgłębszym miejscu poziom wody wynosi 1,6 metra, jest on jednym z najbezpieczniejszych obiektów tego typu. Bezpieczeństwo gwarantuje również doświadczona kadra ratownicza, czuwająca nad zdrowiem i życiem wszystkich kąpiących, którzy bez obaw mogą oddać się wodnemu szaleństwu. Pływalnia posiada także strzeżony parking oraz osobiste, zamykane szafki, dzięki czemu nie trzeba martwić się o pozostawione rzeczy. Cały obiekt jest ponadto wyposażony w nowoczesny system klimatyzacji zapewniający odpowiednią temperaturę. Wszystko to sprawia, że "Perła" jest niezwykle popularnym miejscem wypoczynku dla wielu mieszkańców Kielecczyny i nie tylko.

Pływalnia "Perła" w swojej krótkiej historii otrzymała:

- nagrodę Międzynarodowych Targów EURO - CITY '99 w Warszawie za krzewienie sportu, rekreacji i turystyki,
- nagrodę czytelników "Słowa Ludu", DEDAL '97

Co roku, na Krytej Pływalni "Perła" w Nowinach rozgrywane są unikalne w świecie **Ogólnopolskie Mistrzostwa w Szachach Wodnych** o Puchar Wójta Gminy Sitkówka - Nowiny.

Gmina Sitkówka-Nowiny dysponuje również wspaniałą, dobrze utrzymaną bazą sportową, z której korzystają sportowcy z kraju i z zagranicy tj.:

1. Stadion piłkarski z nagłościeniem i zadaszonymi trybunami (na tym obiekcie, niezwykle cenionym przez PZPN odbywały się m.in. mecze międzynarodowe młodzieżowych reprezentacji Polski z San Marino i Polski z Rumunią, obiekt służy również do treningów dla piłkarskich zespołów pierwszoligowych rozgrywających mecze w Kielcach)
2. Boczne boisko piłkarskie
3. Trzy boiska do siatkówki plażowej
4. Nowoczesna hala sportowa z siłownią

Funkcje wszystkich wymienionych wyżej obiektów wzbogaca możliwość korzystania z treningów np. w pobliskim lesie.

Gmina Sitkówka-Nowiny jest idealnym miejscem do uprawiania sportu. Na jej terenie działa kilka klubów sportowych.

W ramach Gminnego Klubu Sportowego "Nowiny" (**GKS Nowiny**) funkcjonuje **Sekcja Piłki Nożnej**, której drużyna seniorów bierze udział w rozgrywkach **IV ligi**.

Kilkudziesięciu młodych mieszkańców gminy Sitkówka-Nowiny ćwiczy judo. Judocy zrzeszeni są w Uczniowskim Klubie Sportowym KOWALA (**UKS KOWALA**).

Wielu mieszkańców gminy odnosi sukcesy w łucznictwie. Łucznicy ćwiczą w ramach **UKS "Spartakus" w Sitkówce**.

Od roku 2004w Nowinach działa **Skate Park**.

Na terenie obiektów GOKSiR powstały **3 boiska do siatkówki plażowej**. W 2005 roku na tych obiektach były m.in. rozgrywane mistrzostwa Polski.

8.4. Promocja Gminy i atrakcje turystyczne

Teren Gminy Sitkówka-Nowiny to miejsce łączenia się głównych szlaków turystycznych Gór Świętokrzyskich, przebiegających przez malownicze pasma górskie. Szlaki te łączą piastowskie miasto Chęciny, z warownią gotycka, wzniesioną na przelomie XIII/XIV. U podnóża Góry Zamkowej znajduje się Skansen Wsi Kieleckiej. W odległości 3 km od centrum gminy znajduje się najpiękniejsza jaskinia Europy "Jaskinia Raj" z bogatą szatą naciekową oraz "Jaskinia Piekło"

Walory turystyczne posiada głównie północno-zachodnia, włączona w granice Chęcińsko - Kieleckiego Parku Krajobrazowego, część gminy sołectwo Szewce-Zawada i Zgórsko-Zagrody. Sołectwo Szewce-Zawada znajdujące się bezpośrednio w granicach Parku, odznacza się znaczną lesistością, ciekawym ukształtowaniem terenu, a jego środkową, rolniczą część okalają góry: Pasma Zelejowskie i Pasma Zgórskie.

Ze względu na swój przemysłowy charakter gmina nie posiada na swym terenie zbyt wielu typowych elementów infrastruktury turystycznej. Jednak w ostatnich latach dał się zauważyć rozwój bazy gastronomiczno-hotelowej.

Dla turystów odwiedzających gminę czeka wspaniale wyposażona baza noclegowo - rekreacyjna. Turyści mają do dyspozycji gustownie wyposażone pokoje i apartamenty w hotelu „Magnolia” i motelu „Nowiny”, a także w wybudowanym przez samorząd lokalny Szkolnym Schronisku Młodzieżowym VENTUS, gdzie na turystów czeka około 56 miejsc noclegowych z bazą żywieniową i rekreacyjną tj. kryta pływalnia, pełnowymiarowa hala sportowa, boiska do gry w piłkę

nożną, ręczną, siatkową, koszykową, a także w piłkę plażową. Ponadto dla miłośników aktywnego wypoczynku przygotowane są bieżnie sportowe, korty łucznicze oraz siłownie i gabinety odnowy biologicznej. Za 2007 rok placówka otrzymała **Złote Wyróżnienie przyznane przez Polskie Towarzystwo Schronisk Młodzieżowych**. Schronisko Młodzieżowe „Ventus” w Nowinach to znane locum w całej Polsce. Klienci cenią je za położenie (Góry Świętokrzyskie, bliskość Kielc), sąsiedztwo (doskonale obiekty sportowe i basen na „wyciągnięcie ręki”) oraz wyposażenie (bardzo dobre warunki noclegowe). „Ventus” jest niewątpliwie ważną częścią kompleksu rekreacyjno-sportowego gminy Sitkówka-Nowiny, jednym z nielicznych tego typu w Polsce. Zaczyna rozwijać się agroturystyka, zwłaszcza w miejscowości Szewce-Zawada i Trzcianki (dawne drewniane domki letniskowe). Ponad to Gmina będzie jednym z beneficjentów projektu "Ścieżek rowerowych" i projektu "Szłaku konnego".

Poważnym i od dawna istniejącym elementem infrastruktury turystycznej są trzy szlaki turystyczne Gór Świętokrzyskich

- **szlak czerwony** prowadzący z Chęcina do Kielc

- **szlak niebieski** prowadzący z Chęcina do Łagowa

- **szlak czarny** prowadzący z Piekoszowa i łączący się ze szlakiem niebieskim w Zgórskich Górach

Ich uzupełnieniem jest również **Przyrodnicza Ścieżka Dydaktyczna Klubu 4H**, której trasa przebiega przez następujące przystanki: od Zespołu Szkół Ponadpodstawowych Nowiny – Zagrody -Przełom Bobrzy - Zadrzewienia i starorzecza w dolinie Bobrzy - Trzcianki - Kamieniołom Zgórsko -Murawy i lasy na górze Berberysówka - Łąki w dolinie Bobrzyczki - Osiedle Nowiny - Schronisko Ventus oraz geologiczna ścieżka dydaktyczna z Kielc do Chęcina i trzy szlaki rowerowe przebiegające przez teren gminy w sołectwie Szewce - Zawada.

Gmina uczyniła duże wysiłki na rzecz rozwoju na swoim terenie sportu i rekreacji. W roku 1996 uchwałą Rady Gminy utworzono Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji, włączając w jego strukturę krytą pływalnię "Perła", zaliczaną do najnowocześniejszych pływalni rekreacyjnych w Polsce. Jest ona atrakcją nie tylko dla mieszkańców Kielc i okolic, o czym świadczą licznie przyjeżdżające tutaj wycieczki. Planowana jest także rozbudowa obiektów sportowo - rekreacyjnych towarzyszących "Perle", które mogłyby służyć nie tylko mieszkańcom gminy, ale także mieszkańcom Kielc i okolicznych miejscowości.

Przemierzając **szlaki turystyczne, ścieżki geologiczne i przyrodnicze**, zwiedzając obiekty przyrody nieożywionej na terenie gminy, powinniśmy mieć świadomość, że obecny obraz tej krainy jest wynikiem procesów geologicznych trwających setki milionów lat. Naturalne bogactwa mineralne stały

się fundamentem rozwoju tych ziem od XIV wieku do czasów obecnych. Wydobywano tu **rudę metali, minerały ozdobne, surowce budowlane oraz „marmury”**. Dowody świadczące o „kamiennej” przeszłości gminy można odnaleźć w licznych **odsłonięciach geologicznych, starych wyrobiskach oraz czynnych zakładach górniczych**. Omawiany obszar jest rajem dla geologów, studentów i uczniów szkół geologicznych i górniczych, turystów i miłośników przyrody oraz kolekcjonerów minerałów i skamieniałości.

Pięknie porośnięte lasami pasmo **Gór Zgórskich i Pasma Bolechowickie** idealnie nadają się do uprawiania turystyki pieszej i rowerowej. Otwarta w 2006 roku **ścieżka przyrodnicza**, z miejscami wypoczynku i tablicami informacyjnymi spełnia oczekiwania turystyki rodzinnej. Ofertę dopełnia **kompleks sportowo-rekreacyjny z basenem „Perła” i schroniskiem młodzieżowym „Ventus”**.

Duże znaczenie dla gminy Sitkówka-Nowiny, zarówno ekonomiczne jak i turystyczne, ma dobra dostępność komunikacyjna. Gmina położona jest w bezpośrednim sąsiedztwie Kielc, a przez jej teren przebiega droga krajowa (E7) o znaczeniu międzynarodowym.

Od 1 marca 2007r. działa **Punkt Informacji Turystycznej** zlokalizowany w Urzędzie Gminy w Nowinach. W głównym założeniu punkt ma świadczyć usługi informacji turystycznej o gminie Sitkówka- Nowiny i regionie Chęcińsko-Kieleckim. W Punkcie Informacji Turystycznej można otrzymać bezpłatny przewodnik po Gminie Sitkówka – Nowiny.

Przełomowym wydarzeniem dla gminy było **uczestnictwo w Targach Turystycznych „Voyager” w Kielcach** w dniach 29-31 marca 2007r. oraz w roku 2008. Oferta gminy zainteresowała nie tylko mieszkańców województwa świętokrzyskiego, ale również przedstawicieli biur turystycznych z Polski.

Warto podkreślić, iż w sezonie turystycznym 2007r. podejmowane były liczne **akcje promocji turystyki** takie jak:

1. 22.04.2007r. – stoisko promocyjne na Festiwalu Legend w Kakoninie w ramach imprezy Rozpoczęcie Sezonu Turystycznego,
2. 28.04.2007r. – wycieczka z Klubu Miłośników Geologii w Kielcach na trasie: kam. „Bolechowice” – Góra Berberysówka – kam. „Zgórsko”,
3. Kwiecień 2007r. - **przygotowano i wydano przewodnik po Gminie Sitkówka – Nowiny**,
4. Maj – aktualizacja strony internetowej Gminy Sitkówka – Nowiny dotyczącej turystyki,
5. 03.06.2007r. – stoisko promocyjne gminy na Wytopkach Ołowiu w Muzeum Wsi Kieleckiej w Tokarni,

6. 06.06.2007r. – **przygotowanie filmu reklamowego dotyczącego promocji turystyki na terenie gminy,**
7. 09.06.2007r. – stoisko promocyjne w Parku Miejskim w Kielcach podczas Koncertu Finałowego XXXI Międzynarodowych Buskich Spotkań z Folklorem,
8. 17.06.2007r. – stoisko promocyjne na Dzień Nowin – plac festynowy obok basenu „Perła” w Nowinach,
9. 28.06.2007r. – oprowadzanie redaktora i fotografa Gazety Wyborczej na trasie: Gimnazjum – Młyn na Markowiźnie - Dolina Bobrzy – Trzcianki – Gimnazjum,
10. 29.06.2007r. – **artykuł w Gazecie Wyborczej o Trzciankach „Dawnego letniska czar”,**
11. 01.07.2007r. – stoisko promocyjne w czasie II Świątokrzeskiego Jarmarku Agroturystycznego w Tokarni,
12. 07.07.2007r. – **wyemitowanie filmu w TVP3 – Kielce** dotyczącego promocji turystyki w Gminie Sitkówka – Nowiny,
13. Lipiec – sierpień – w ramach akcji „Wakacje w Gminie” odbyły się trzy piesze wycieczki krajoznawczo – turystyczne po ciekawych i turystycznie atrakcyjnych miejscach w gminie,
14. 19.08.2007r. – zorganizowanie **I Pikniku Geologicznego „Płukanie złota w Nowinach”** – promocja walorów geologicznych gminy pod kątem rozwoju turystyki. Pierwszy tego typu festyn w regionie, w czasie którego turyści i mieszkańcy gminy mogli zobaczyć:
  - prezentacje stoisk kolekcjonerów skał, minerałów i skamieniałości,
  - pokaz płukania złota i warsztaty w wyplukiwaniu złota,
  - warsztaty geologiczne i nauka rozpoznawania skał i minerałów oraz szlifowania kamieni ozdobnych,
  - prezentacja multimedialna dotycząca walorów geologicznych regionu,
  - wystawa zbiorów geologicznych „Sitkówka – Nowiny Gmina Wykuta w Kamieniu”,
  - konkurs geologiczny dla uczestników pikniku,
  - występ zespołu country „Andrzej i Przyjaciele”,
  - występ zespołu szkolnego SP w Bolechowicach z legendą „O Górniku Hilarym Mali”,
15. 13.09.2007r. - oprowadzenie redaktora i fotografa Gazety Wyborczej na trasie: Szewce pomnik – kam. „Szewce” – Góra Ołowianka,
16. 14.09.2007r. – **artykuł w Gazecie Wyborczej o Szewcach „Diabelski skok z gór kruszcowych”,**
17. 14.09.2007r. – **II Jesienny Rajd Gminny – Szewce 2007r.,**

18. 15.09.2007r. – artykuł w Echu Dnia „Sposób na naukę”,

19. 23.09.2007r. – stoisko promocyjne w Świętej Katarzynie podczas Pikniku Turystycznego w ramach Roku Szlaków Turystycznych PTTK.

Oprócz wyżej wymienionych akcji promocyjnych wydawane są foldery o gminie, przewodnik turystyczny po gminie, przewodnik po przyrodniczej ścieżce dydaktycznej i film promujący ścieżkę.

Gmina Sitkówka – Nowiny jest również członkiem Regionalnej Organizacji Turystycznej Województwa Świętokrzyskiego i jest promowana w folderach wydawanych przez ROT oraz na imprezach targowych, w których uczestniczy ROT.

W kwietniu 2007r. **Gmina Sitkówka – Nowiny otrzymała wyróżnienie w Rankingu Gmin Regionu Świętokrzyskiego za promocję turystyki aktywnej i specjalistycznej.** Wyróżnienie przyznał Marszałek Województwa Świętokrzyskiego. Z kolei w październiku 2007r. gmina Sitkówka – Nowiny otrzymała wyróżnienie za prace związane z turystycznym rozwojem gminy. Wyróżnienie przyznał Adam Jarubas – Marszałek Województwa Świętokrzyskiego podczas Wojewódzkich Obchodów Światowego Dnia Turystyki w Starachowicach.

Podsumowując, opisywane liczne nagrody oraz wyróżnienia przyznane gminie potwierdzają zarówno walory i zalety przyrodnicze, jak i zaangażowanie władz gminnych w promowanie i rozwój gminy Sitkówka – Nowiny. Do głównych atrybutów, na których bazuje gmina w swojej promocji należą:

- niewielka odległość od stolicy Województwa Świętokrzyskiego – Kielc,
- lokalizacja w obrębie Kielecko-Chęcińskiego Parku Krajobrazowego,
- położenie przy drodze krajowej Kraków-Warszawa,
- bogata oferta turystyczno przyrodnicza (ścieżki przyrodniczo dydaktyczne, obiekty geologiczno-górnice)
- Punkt Informacji Turystycznej,
- bardzo dobrze wyposażona baza noclegowa, rekreacyjna i sportowa (m.in. basen „Perła”,
- boiska do siatki plażowej, piłki nożnej i koszykowej, skate-park, schronisko młodzieżowe),
- pełnowymiarowa hala sportowa z widownią na 300 miejsc,
- nowoczesne i w pełni wyposażone placówki oświatowe,
- profesjonalizm władz samorządowych

9. POMOC SPOŁECZNA I BEZPIECZEŃSTWO MIESZKAŃCÓW GMINY

9.1. Opieka społeczna

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sitkówce – Nowinach znajduje się na terenie Urzędu Gminy. Ośrodek został powołany uchwałą Nr I/56/90 z dnia 05.03.1990 r. Rady Gminy, działa na podstawie statutu zatwierdzonego uchwałą z dnia 30.06.2004 r. Nr RG – XXIII – 152/04. Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje na terenie gminy zadania statutowe wynikające z ustaw dotyczących pomocy społecznej, przepisów wykonawczych wydanych na ich podstawie oraz uchwał Rady Gminy, ustaleń Wójta Gminy, zawartych porozumień i umów samorządu. Praca GOPS opiera się również na ścisłej współpracy z wieloma lokalnymi podmiotami i placówkami samorządowymi. Gminny Ośrodek oferuje pomoc m.in. w formie pieniężnej oraz w naturze. Świadczenia pieniężne udzielane to:

- zasilek stały
- zasilek okresowy
- zasilek celowy i specjalny zasilek celowy
- pomoc dla rodzin zastępczych

Świadczenia w formie rzeczowej:

- posiłki
- niezbędne ubranie
- usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, w/w ośrodkach wsparcia oraz w rodzinnych domach pomocy.

Dodatkowo Gmina przeprowadza również wywiady środowiskowe odnośnie umieszczenia danej osoby w Domu Pomocy Społecznej oraz współpracuje z powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie i Miejskim ośrodkiem Pomocy Rodzinie w Kielcach. Z uwagi na brak na terenie gminy schroniska dla bezdomnych, mężczyźni są odsyłani do Schroniska im. Brata Alberta w Kielcach, natomiast kobiety do Schroniska dla Kobiet Ofiar Przemocy w Rodzinie w Kielcach.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej we współpracy z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych prowadzi Punkt Konsultacyjno Środowiskowy dla dzieci z rodzin, w których występuje problem alkoholizmu. W Punkcie Konsultacyjno – Środowiskowym mieszkańcy gminy mogą skorzystać z porad psychologa oraz terapeuty ds. uzależnień.

GOPS jest również współrealizatorem Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2007-2013 wraz z :

- Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Policją,
- Samorządowym Zakładem Podstawowej Opieki Zdrowotnej,
- Pedagogami szkolnymi.

9.2. Bezpieczeństwo

O bezpieczeństwo na terenie Gminy dba Komisariat Policji w Sitkówce - Nowinach. Funkcjonuje on w strukturach Komisariatu Policji w Chęcinach, który swoim zasięgiem działania obejmuje gminy: Chęciny, Piekoszów oraz Sitkówka – Nowiny. W roku 2007 funkcjonariusze tutejszego Komisariatu przeprowadzili 793 interwencje zgłaszanych przez obywateli, dyżurnego i własnych. W omawianym okresie zatrzymano 25 osób poszukiwanych na podstawie listów gończych, wyroków sądowych do odbycia kary pozbawienia wolności, lub ustalenia miejsca pobytu.

W zakresie problematyki dotyczącej wykroczeń sporządzono 61 wniosków o ukaranie do Sądu Grodzkiego w Kielcach. Nałożono 537 mandatów karnych kredytowanych na kwotę 68950 zł., z czego 128 za wykroczenia dot. zakłóceń spokoju i porządku publicznego oraz z art. 43 Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Sporządzono 15 wniosków do Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Nowinach. Posterunek Policji w Sitkówce - Nowinach w 2006 r. działania prewencyjne realizował w zakresie następujących, opracowanych przez Komendę Wojewódzką Policji w Kielcach programów profilaktycznych:

- **„Szkola - Rodzina - Środowisko”**
- **„Bezpieczny dom - osiedle - parking”**
- **„Przeciwdziałanie alkoholizmowi - narkomanii”**

W ramach wymienionych realizowanych programów profilaktycznych policjanci a szczególnie dzielnicowy współpracuje ściśle z pracownikami Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej i pedagogami szkół w zakresie ujawniania i reagowania na przypadki patologii w rodzinach. Na tej podstawie kierowane są wnioski do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz informacje do Sądu Rodzinnego w Kielcach. Kierownik Posterunku uczestniczy czynnie w pracy Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, w której na skutek coraz lepszego rozpoznania środowiska osób z problemem alkoholowym systematycznie rośnie ilość prowadzonych postępowań o leczenie odwykowe. Policjanci od kilku lat prowadzą znakowanie rowerów przy użyciu elektrycznej grawerki. Ta akcja doprowadziła praktycznie

do wyeliminowania kradzieży rowerów na terenie gminy. Warty podkreślenia jest współpraca z wydawanym w nakładzie ponad 2 tys. egzemplarzy miesięczniku „Głos Nowin”. Dzięki dobrej współpracy na łamach tej gazety prezentowane są najważniejsze informacje dotyczące zdarzeń na terenie gminy, co ma na celu nie tylko zaspokojenie wiedzy na ten temat, ale w głównej mierze popularyzowanie zachowań jak nie stać się ofiarą lub sprawcą przestępstwa. Takie zagadnienia będą również prezentowane na stronie internetowej Urzędu Gminy.

Stworzenie bezpiecznego otoczenia, ochrona dzieci i młodzieży, poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym, poprawa jakości pracy i współdziałania, wzrost poczucia bezpieczeństwa osobistego oraz mienia w społeczności lokalnej, zwiększenie efektywności działań operacyjno-rozpoznawczych to najważniejsze działania, jakie zostały zapisane w Strategii Bezpieczeństwa dla Gminy Sitkówka-Nowiny na lata 2003-2004.

Na terenie gminy działają 3 jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych:

- **OSP Kowala**

- **OSP Szewce-Zawada**

- **OSP Wola Murowana**

Zakres zadań OSP jest bardzo szeroki, oprócz zadań określonych w statucie i ustawie o ochronie ppoż. strażacy ochotnicy wykonują wiele zadań na rzecz swoich środowisk i dla dobra całej gminy.

W celu skutecznej realizacji zadań związanych z bezpieczeństwem ludności i mienia niezbędne jest współdziałanie Policji, władz samorządowych, szkół, Ochotniczej Straży Pożarnej, Gminnego Ośrodka Kultury, Sportu i Rekreacji, Kościoła i innymi podmiotami działającymi na terenie Gminy, mogącymi wnieść swój wkład w poprawę bezpieczeństwa.

10. OCHRONA ZDROWIA

Na terenie gminy Sitkówka-Nowiny funkcjonują następujące ośrodki opieki zdrowotnej:

1. Samorządowy Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej znajdujący się w Nowinach, ul. Białe Zagłębie 32.

SZPOZ jest samodzielnym publicznym zakładem opieki zdrowotnej, świadczącym bezpłatne usługi zdrowotne w ramach kontraktów z Narodowym Funduszem Zdrowia z zakresu:

- podstawowej opieki zdrowotnej (diagnozy i porady lekarskie),
- porad ginekologicznych,
- porady stomatologiczne
- rehabilitacji leczniczej (zabiegi fizykoterapeutyczne i masaże),
- badania laboratoryjne i EKG,
- iniekcje i szczepienia,
- porady reumatologiczne,
- badania profilaktyczne i okresowe,
- usługi pielęgniarek środowiskowo – rodzinnych,
- usługi położnej rodzinnej,
- wizyty domowe.

2. Filia Samorządowego Zakładu Podstawowej Opieki Zdrowotnej –Sitkówka 16

Z kolei filia SZPOZ w Sitkówce 16 świadczy dla społeczności gminnej następujące usługi:

- wykonywanie badań wstępnych, okresowych i kontrolnych,
- wykonywanie badań do pracowniczych książeczek zdrowia i wystawianie zaświadczeń dla celów sanitarno-epidemiologicznych w przypadku pracy w produkcji i obrocie żywnością,
- wykonywanie badań dla kierowców,
- profilaktyczna opieka zdrowotna,
- monitorowanie stanowisk pracy – komisja BHP,
- rozpoznawanie i ocena czynników szkodliwych w środowisku pracy oraz ryzyka związanego z wykonywaną pracą,
- wykonywanie szczepień ochronnych

SZPOZ w Nowinach został rozbudowany i zmodernizowany. W związku z powyższym dobudowane zostało II piętro oraz skrzydło poradni dziecięcej. Jak podano powyżej, zakład świadczy usługi zdrowotne z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, porad ginekologicznych, rehabilitacji leczniczej w ramach Narodowego Funduszu Zdrowia. Ponadto realizuje szereg programów profilaktycznych np. profilaktykę zakażeń meningokokowych u dzieci urodzonych w 1992r., profilaktykę zakażeń pneumokokowych i inne.

Wszystkie programy były i są realizowane przez Samorządowy Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Sitkówce - Nowinach ze środków zabezpieczonych w budżecie gminy na każdy rok w ramach udzielanych dotacji i na podstawie zawartych umów .

Od roku 2005 do 2008 realizowane były i są nadal realizowane następujące **programy profilaktyczne**:

2005 rok

1. profilaktyki kardiologicznej;
2. profilaktyki chorób reumatologicznych;
3. profilaktyki dentystycznej na rzecz dzieci z placówek oświatowych z terenu gminy;
4. profilaktyki diabetologicznej.

2006 rok

1. profilaktyka kardiologiczna;
2. profilaktyka chorób reumatycznych z zastosowaniem fizjoterapii;
3. zakup spirometru, zestawu do lasoterapii, elektroterapii i ultradźwięków, biotro;
4. profilaktyka chorób układu pokarmowego i gruczołu krokowego.

2007 rok

1. program profilaktyki chorób reumatycznych z zastosowaniem fizjoterapii;
2. zakup sprzętu medycznego do gabinetów lekarskich;
3. wykonanie robót remontowych związanych z odwodnieniem budynku;
4. program profilaktyki zakażeń pneumokokowych (szczepionka dla dzieci urodzonych w 2007r)

2008 rok

1. kontynuacja programu profilaktyki zakażeń pneumokokowych dla dzieci urodzonych w 2008 roku;
2. program profilaktyki chorób reumatycznych z zastosowaniem fizjoterapii i gimnastyki dla mieszkańców gminy powyżej 50 roku życia;
3. program profilaktyki zakażeń meningokokowych u dzieci urodzonych w 1992 roku i uczęszczających do gimnazjum w Nowinach

Obecnie Samorządowy Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Sitkówce-Nowinach posiada: 2 gabinety internistyczne z gabinetem zabiegowym, gabinet EKG, gabinet ginekologiczny z osobnym wejściem dla położnej i rozbieralnią dla pacjentek, 1 gabinet stomatologiczny, 2 gabinety lekarskie w poradni dziecięcej, punkt szczepień, boks chorób zakaźnych. Poradnia dziecięca podzielona na poradnię dzieci chorych i poradnię dzieci zdrowych posiada

oddzielne wejścia. W ośrodku znajduje się również gabinet fizykoterapii oraz punkt pobrań krwi, a także pomieszczenie socjalne, pokój dla pielęgniarek środowiskowo-rodzinnych oraz szatnia dla personelu. W SZPOZ zastosowano nowoczesne rozwiązania likwidujące bariery architektoniczne dla osób niepełnosprawnych: winda, WC dla niepełnosprawnych, ciągi komunikacyjne, podjazdy - drzwi na fotokomórkę.

Od 01.03.2006 r. zorganizowana została filia SZPOZ w Sitkówce nr 16, która – jak już wspomniano-świadczy usługi z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej w ramach kontraktu z Narodowym Funduszem Zdrowia oraz usługi z zakresu medycyny pracy. Obecnie Filia posiada gabinet lekarski z gabinetem zabiegowym, a także gabinet badań spirometrycznych oraz EKG.

Personel składa się z 28 osób, w tym: pięciu lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej, jeden lekarz medycyny pracy, cztery pielęgniarki środowiskowo-rodzinne, dwie pielęgniarki środowiska nauczania i wychowania, jedna położna, dwie rejestratorki, kierowca, trzy sprzątaczkę, jeden magister fizjoterapii, jeden technik masażysta, księgowy oraz informatyk. Ponadto na terenie ośrodka świadczy usługi dwóch lekarzy stomatologów zatrudnionych na kontrakcie z NFZ, korzystających z gabinetu.

11. SPIS TABEL

Tabela 2.1-1 Podział administracyjny.....	13
Tabela 2.2.2-1 Warunki meteorologiczne.....	17
Tabela 2.2.2-2 Temperatura.....	17
Tabela 2.2.2-3 Opady, prędkość wiatru, usłonecznienie, zachmurzenie.....	18
Tabela 2.6 -1 Struktura własności lasów.....	26
Tabela 3.1-1 Sytuacja demograficzna w gminie Sitkówka-Nowiny w 2007 roku.....	34
Tabela 3.1-2 Liczba mieszkańców w poszczególnych miejscowościach w latach 2002-2006.....	35
Tabela 3.1-3 Ruch naturalny w Gminie w latach 2002-2007.....	35
Tabela 3.1-4 Ludność wg grup wieku i płci.....	36
Tabela 3.2-1 Bezrobotni zarejestrowani wg płci.....	38
Tabela 4.1-1 Sytuacja mieszkaniowa w Gminie.....	43
Tabela 4.1-2 Liczba i wartość wypłaconych dodatków (dane GUS).....	45
Tabela 4.2-1 Urządzenia sieciowe w Gminie (dane UG Sitkówka – Nowiny).....	46
Tabela 4.4-1 Jednostkowa wielkość zbiórki odpadów komunalnych w gminie Sitkówka – Nowiny ..	50
Tabela 4.4-3 Odpady z sektora gospodarczego inne niż niebezpieczne powstające w 2003r na terenie gminy Sitkówka-Nowiny.....	52
Tabela 4.4-4 Gospodarka odpadami niebezpiecznymi w 2002r i 2003r w gminie Sitkówka-Nowiny.	53
Tabela 4.6-1 Docelowa liczba odbiorców gazu w poszczególnych miejscowościach gminy.....	56
Tabela 4.8-1 Wydatki na transport i łączność.....	58
Tabela 5-1 Tereny inwestycyjne Gminy Sitkówka-Nowiny w km ²	62
Tabela 5-2 Struktura terenów inwestycyjnych w Gminie Sitkówka-Nowiny (w km ²).....	62
Tabela 5.2-1 Struktura użytków rolnych (dane GUS – 31 grudnia 2006r.).....	69
Tabela 6-1 Dane na temat mienia komunalnego gminy (dane UG Sitkówka – Nowiny).....	71
Tabela 6-2 Dane na temat finansów mienia komunalnego Gminy.....	72
Tabela 7.1-1 Udział inwestycji własnych w wydatkach gminy w latach 2004-2007	75
Tabela 7.2-1 Źródła dochodów Gminy w latach 2003-2007	77
Tabela 7.2-2 Udział podatków w dochodach gminy.....	78
Tabela 7.2-3 Udział opłat w dochodach gminy.....	79
Tabela 7.2-4 Udział w dochodach z majątku gminy.....	80
Tabela 7.2-5 Pozostałe dochody.....	80

Tabela 7.3-1 Struktura wydatków z budżetu Gminy w ujęciu poszczególnych działów.	81
Tabela 8.1-1 Komputeryzacja w szkołach (dane GUS Kielce stan na dzień 31.12.2006 roku)	86

12. SPIS WYKRESÓW

Wykres 3.1- 1 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem	37
Wykres 3.2-1 Dynamika bezrobocia w latach 2003-2007	39
Wykres 4.1- 1 Struktur mieszkań w jednostkach osadniczych Gminy Sitkówka-Nowiny.....	42
Wykres 4.1–2 Dynamika wzrostu infrastruktury technicznej.	44
Wykres 5.2-1 Gospodarstwa wg rodzaju i grup obszarowych użytków rolnych.	67
Wykres 5.2-2 Struktura upraw w Gminie.....	68
Wykres 5.2-3 Gospodarstwa wg rodzaju i pogłowia zwierząt	68
Wykres 7.1-1 Porównanie dochodów i wydatków Gminy	74
Wykres 7.1-2 Porównanie dynamiki dochodów i wydatków gminy (rok poprzedni = 100).....	75
Wykres 7.1-3 Porównanie dynamiki dochodów i wydatków - realnie (rok poprzedni = 100)	75
Wykres 7.2-1 Udziały głównych składników w dochodach Gminy	77
Wykres 7.3-1 Wydatki budżetowe w poszczególnych działach (w %)	82

13. SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 2.1-1 Lokalizacja gminy Sitkówka-Nowiny na tle mapy województwa świętokrzyskiego	11
Rysunek 2.6-1. Chęcińsko – Kielecki Park Krajobrazowy	25